

DISKURZ
KRIVDA IN
GREH ŽRTEV

EVROPSKA UNIJA
NALOGE FINSKEGA
PREDSEDOVANJA

DEMOKRACIJA

Predsednik LDS
Jelko Kacin je v
javnih nastopih
čedalje radikalnejši,
zaradi česar je
predsednik vlade
dejal, da se obnaša
kot slon v trgovini
s porcelanom.

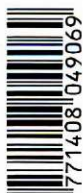
RAZBIJALEC PORCELANA

INTERVJU

Dr. Boris Gaberščik

V Ljubljani bo popravljanje napak dolgotrajno

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

Edinstvena osvežitev

Pijače iz družine **ZA** nudijo potrošnikom prijetno osvežitev in dobro počutje za ves dan. Za lahko osvežitev brez dodanega sladkorja in sladil izberemo **Za lemon**. **Za Life** z okusom jabolka, obogaten z magnezijem in vitamini, daje občutek moči in zadovoljstva. **Za harmony** z okusom bele breskve in aloe vere predstavlja skladnost duha in telesa. V letošnjem letu pa vam ponujamo nov edinstven okus hruške in melise - **Za symphony**.

Pijače iz družine **ZA** združujejo prednosti vode, sadnega soka in funkcionalnih dodatkov.

Žvenket porcelana

Metod Berlec

Samostojna Slovenija ima s sosednjimi državami razmeroma dobre odnose. Potem ko ji je ob vstopanju v EU precej nagajala Italija, ima danes največ težav s Hrvaško. No, v zadnjih dneh so v ospredju odnosi z Avstrijo. S slednjo naša država dobro gospodarsko sodeluje, severna sosed pa je hkrati država, ki je med prvimi podprla samostojno slovensko pot. Z vstopom Slovenije v EU se je sodelovanje med njima še okrepilo. Res pa je, da njune odnose vseskozi obremenjuje položaj slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem. Njene pravice še vedno niso uresničene skladno s 7. členom avstrijske državne pogodbe. Na bolje se premika pri dvojezičnih vrtcih in bolj množičnem učenju slovenščine. Največji problem zadnjih let je nedvomno neuresničevanje odločb avstrijskega ustavnega sodišča. Skladno z njimi bi morali na južnem Koroškem v krajih, kjer živi več kot 10 odstotkov Slovencev, postaviti dvojezične krajevne table. Kot je za prejšnjo številko naše revije dejal odvetnik Rudi Vouk, to pomeni, da bi moralo stati tam 290 takih tabel. Seveda v to koroški deželni glavar Jörg Haider ne privoli in pred volitvami želi z nasprotovanjem postavitvi dvojezičnih oznak doseči, da bi ga „domoljubni“ Avstrijci spet prepoznali kot „branik“ nemštva in ga zato izvolili. V zadnjem času je le nekoliko popustil (morda začasno, saj že razmišlja o zahtevi, da bi imela dežela pravico do soodločanja glede krajevnih tabel) in privolil, da je avstrijska vlada v dogovoru z delom slovenske manjšine sprejela uredbo, po kateri naj bi do leta 2009 na Koroškem stalo 141 dvojezičnih krajevnih tabel (danes jih stoji 77). Uredbo v obliki ustavnega zakona naj bi ta teden potrdil avstrijski parlament.

Ko je slovenski zunanji minister uredbo označil kot korak v pravi smeri, je bil deležen številnih kritik, prav tako vlada. V nekdanji »zibelki slovenstva« naj bi dobili vsaj polovico predvidenih tabel. T. i. odprtostna klavzula naj bi zagotovila, da se s tem postavljanje dvojezičnih tabel ne bo končalo, ampak jih bo mogoče postaviti še po letu 2009. To stališče zago-

varja tudi slovenska vlada. Predsednik Janez Janša je opozoril, da je odločba ob nujnem upoštevanju odprtostne klavzule korak v pravo smer pri reševanju tega vprašanja, ki desetletja ni bilo rešeno. »V tem času se je igralo na vse ali nič, manjšina je bolj ali manj dobila nič.« Kritike LDS je zavrnil in opozoril, da so imeli nekateri, ki so danes najglasnejši, desetletja možnost, da bi zadeve rešili. Janši se zdi cinično, da predsednik LDS, stranke, ki ji je bila »manjšinska politika dolgo časa zadnja skrb«, zdaj iz vprašanja dvojezičnih tabel dela notranje spore in se obnaša kot »slon v trgovini s porcelanom«. Najlaže je odnose s sosednjo državo pokvariti.

Obstajajo strahovi, da se poskuša zadeva rešiti z ustavnim zakonom zato, da bi se delno izničile dosedanje odločbe avstrijskega ustavnega sodišča v zvezi s to problematiko in bi se utrdila kompromisna rešitev (namesto 290 le 141 tabel). To bi bilo podobno, kot je naredila leta 2000 pri nas levica s pomočjo SLS, ko je z ustavnim zakonom izničila večinsko voljo ljudi, ki so izglasovali večinski volilni sistem, in uzakonila popravljeni proporcionalni sistem. Janša je zato prejšnji teden opozoril, da je avstrijska državna pogodba mednarodni sporazum, ki ga ne more spremeniti ena od podpisnic. Glede slovenske nostrifikacije nasledstva ADP pa se je vprašal, zakaj tisti, ki so bili dvanajst let na oblasti, niso tega storili takrat, »če je to tako enostavno«. Čeprav Slovenija ni nostrificirala nasledstva po SFRJ v ADP, to po njegovo ne spremeni dejstva, da je slovenska država varuhinja slovenske manjšine v Avstriji in drugih sosednjih državah.

No, kot da to ni dovolj, poskuša na področju zunanje politike svoj lonček pristaviti še SLS, ki si želi z nedodelano resolucijo o meji s Hrvaško nabrati nekaj točk pred lokalnimi volitvami. Vprašanje, ki se ob tem poraja, je, ali bo Janez Podobnik podlegel pritiskom svojega mlajšega brata Marjana, ki bi SLS spet rad popeljal na pota, ko je bila stranka hkrati v vladi in opoziciji. **D**

Janši se zdi cinično, da predsednik LDS, stranke, ki ji je bila »manjšinska politika dolgo časa zadnja skrb«, zdaj iz tega dela notranje spore in se obnaša kot »slon v trgovini s porcelanom«.

UVODNE STRANI

- 9 Nekdanji predsedniki predragi
10 **Pogledi:** Homofobija
11 Zgodovina na prepihu

POLITIKA

- 12 Solisti v zunanji politiki
14 Poskus odmika od komunistične preteklosti
15 Zadnja seja pred počitnicami
16 Lomilec porcelana

GOSPODARSTVO

- 18 Konec Jankovičevega mita
22 Sveže proračunske smernice

SLOVENIJA

- 24 Ledeno presenečenje z neba
26 Smeti pa kar k sosedu

TUJINA

- 28 **Diskurz:** Ideologija v imenu demokracije
30 Pod skandinavsko taktiko
32 **Globus:** Bushevih 60 let
33 **Tuji tisk:** Ruski Hollywood

INTERVJU

- 34 Dr. Boris Gaberščik

NEKOČ IN DANES

- 38 Krivda in greh žrtev
42 Naši kraji: Laško

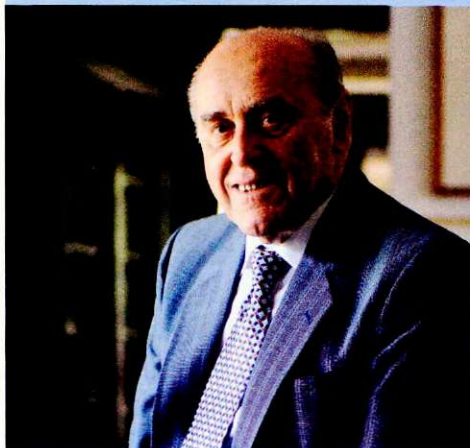
KULTURA

- 46 Na tuje, na boljše, na lepše
47 Abstrakcije v Eurni

OGLEDALO

- 48 **Film:** Naključno srečanje
50 **Avtomobilizem:** Odraščanje
52 **Znanost:** Mladi in vojaški poklic
54 **Šport:** Tanka linija smrti
56 **Črna kronika:** V dvomu oproščena
58 **Rumeno:** Sanja je šla do konca
60 **TV Kuloar:** Nerazumljiva sprega
62 **Kronika časa:** »Amputacija« Slovenije
66 Snedel dano besedo

34 Intervju: dr. Boris Gaberščik

Pogled naprej ni mogoč brez poznavanja preteklega razvoja. Revolucionarni komunistični doktrini je ustrezalo propadanje historične substance mesta. Saj so v Sloveniji načrtno in brez potrebe porušili tudi več sto gradov in dvorcev. Pustili so, da je propadala zaničevana fevdalna in »malomeščanska« arhitektura.

16 Lomilec porcelana

Predsednik LDS Jelko Kacin v svojih javnih nastopih postaja čedalje radikalnejši, zaradi česar si je od predsednika vlade že prislužil vzdevek, da se obnaša kot slon v trgovini s porcelanom. Ga bo takšna drža stala predsedniškega mesta v stranki?

18 Konec Jankovičevega mita

Nova vodstvena ekipa Mercatorja je dokazala, da želi sistem voditi na način, ki je prav nasproten Jankovičevemu. Uspehi so vidni in vodijo k varstvu zaposlenih, lastnikov in nacionalnih interesov. Jankovičev mit se torej podira kot hiša iz kart.

26 Brezobzirni Tone Anderlič

Poslanec LDS Tone Anderlič je odpadni material, ki je nastal pri prenavljanju njegove vile v Strunjanu, zmetal kar na sosednje parcele, ki so last kmeta Bruna Špoljara. Anderlič očitno misli, da si kot poslanec lahko privoščijo vse, kar se mu zahoče.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 434 54 48 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Gregor Drnovšek, Lucija Horvat, Petra Janša, Lovro Kastelic, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek

Kolumnisti: mag. Andrej Aplenc, Esad Babačić, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruđen

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 550 SIT / 2,29 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor
Poština plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD.

Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Fotografija na naslovnici: FOTO SPRING, fotomontaža

Želimo se okrepiti v mestih

Gašper Blažič

Pred bližajočimi se lokalnimi volitvami smo se pogovarjali z glavnim tajnikom SDS Dušanom Strnadom.

Bližajo se jesenske lokalne volitve. Kakšne cilje si je zastavila SDS na njih?

V Slovenski demokratični stranki ne skrivamo cilja; na letošnjih lokalnih volitvah želimo doseči najboljši izid na lokalnih volitvah doslej in se čim bolj približati doseženemu izidu zadnjih državnoborskih volitev. Prepričani smo, da si tudi občine zaslužijo sposobno oblast, ki se bo znala vključiti v razvojna prizadevanja naše države, ki bo sposobna sodelovati pri učinkovitem črpanju in rabi evropskih sredstev in zmanjšati razvojne razlike med posameznimi območji naše države. Ne nazadnje je pred nami ustanavljanje pokrajin, kar bo za župane in svetnike, izvoljene na teh volitvah, gotovo izjemno zahtevno delo. Za hitrejši razvoj posameznih krajev, občin in mest bo nujno potrebno sodelovanje med državno in lokalno ravno. Zato naš cilj ni samo, da dosežemo dober izid, ampak predvsem to, da slovenske občine vodijo ljudje, ki bodo znali in hoteli delati za skupno dobro.

Boste v predvolilnem času pripravili kakšno posebno akcijo na državni ravni?

V začetku julija je svojo pot po Sloveniji začela »potujoča kavarna SDS«. Obiskala bo številne slovenske kraje. Na postankih bodo državljani lahko poklepetali z vidnimi člani stranke o aktualnih zadevah tako na državni kot tudi na lokalni ravni, seveda pa bomo na voljo tudi za koristne predloge in kritike, na podlagi katerih bomo

poskušali izboljšati svoje delo. Vedno smo namreč veseli pobud, povezanih s tem, kaj bi se dalo bolje in več narediti, predvsem pa konkretnih predlogov, ki jih SDS lahko pomaga uresničiti. Načrt poti potujoče kavarne bo sproti objavljen na spletni strani SDS, zato vabim vse, da si tam ogledajo, kdaj bo kavarna prispela v njihov kraj.

Kot vsako poletje pa tudi letos od 28. julija do 6. avgusta v sodelovanju z Gorniškim klubom Skala pripravljamo letni tabor SDS v Lepeni. Jeseni, 9. septembra, bomo na slovenski obali, v Simonovem zalivu v Izoli, pripravili svojo največjo letošnjo prireditev – Festival SDS.

Posebej pomemben bo uspeh v mestnih občinah. V katerih mestih z zanesljivostjo računate na svoje župane?

Za SDS so vse občine pomembne, seveda pa je razlika med majhnimi in velikimi občinami, še posebej mestnimi. Kot največja vladna stranka seveda računamo, da bomo bistveno okrepili svojo vlogo v mestih, in sicer tako v mestnih svetih kot tudi na županskih položajih. Volivcem bomo na izbiro ponudili najboljše kandidatke in kandidate, za katere smo prepričani, da bodo svoje poslanstvo opravljali pošteno, strokovno, vestno in odgovorno. SDS bo v večinskem delu volitev, to je pri volitvah županov, poskušala oblikovati čim širše koalicije; ne bomo povsod vztrajali pri tem, da je županski kandidat iz vrst SDS, ampak bomo

podprli tiste, ki po naši presoji lahko največ naredijo za razvoj občin oziroma mest in so se pri svojem delu izkazali že doslej.

Bi bili v primeru, če bi Zbor za Ljubljano našel primerne kandidata za župana, pripravljeni podpreti le-tega?

Z Zborom za Ljubljano delimo cilj, da Ljubljana postane evropsko mesto in da dobi župana, ki jo bo na tej poti znal voditi. Veseli smo, da so podobnega mnenja tudi v drugih pomladnih strankah in nekaterih civilnih združenjih. S skupnimi močmi ta cilj gotovo lahko dosežemo. Novoizvoljeni župan pa bo potreboval trdno oporo v mestnem svetu, zato so se v ljubljanskem odboru SDS z vso odgovornostjo lotili tudi oblikovanja liste kandidatov za mestne svetnike. Volivcem bomo ponudili kombinacijo izkušenj in mladostne energije, podkrepljene z bogatim strokovnim znanjem.

Prihodnjo leto bodo tudi predsedniške volitve. Ste že razmišljali o svojem kandidatu za predsednika države?

V Slovenski demokratični stranki se zavedamo odgovornosti, ki so nam jo naložili volivci na zadnjih državnoborskih volitvah, in od nje ne bežimo. Zato se bomo z vso resnostjo lotili tudi volitev predsednika republike ter slovenskim državljanom in državljanke v izvolitev ponudili spoštovano in zaupanja vredno osebnost. O imenih pa je za zdaj še prezgodaj govoriti.

Kolektivna amnezija na Delu

Kot kaže, so na Delu zelo hitro pozabili na varstvo zasebnosti, ki so ga tako zavzeto poudarjali takrat, ko je Demokracija objavila nekatere najvišje plače njegovih urednikov in novinarjev. Po nedavni državni proslavi ob 15-letnici slovenske državnosti so se namreč uredniki številnih Delovih edicij skoraj stepli za to, katera bo prva objavila sliko, na kateri je nezavestni Janez Drnovšek. Fotografija, ki jo je naredil nekdanji Demokracijin fotograf Leon Vidic, je bila namreč samo ena, krokarjev pa veliko. Načelnost pa taka!

ISKRICA

Molitev

Aleksander Škorc

»Šef, mar ni čudno, ta beli so še zmeraj na oblasti, pa tako premetene pasti si nastavil tistemu njihovemu šefu, ki se mu sicer že na daleč vidi, da je nikakršen. Ni mi pa jasno, zakaj ga v Evropi tako radi vidijo. Ropa so navadno že po nekaj urah nagnali.«

»Kot prvo, Matejček, ne prilizuj se mi, ker natančno vem, s kom se pajdašiš zadnje čase. Kot drugo, kadar sem v službi, mi ne govori, kaj je bilo z Ropom, tudi če si je zlomil nogo, mi to raje zamolči. In kot tretje, za zrušitev desničarjev sem končno pridobil še Drnovška. Celo on v svoji podhranjeni miroljubnosti pogreša dober prepir, in kolikor vem, je že položil nekaj duhovno navdihnjenih pasti, ki se jim Janša ne bo mogel izogniti.«

»Ampak šef, je pa le malo čudno, kako mu ne moremo do živega. Niti ko si ga na proslavi tako inteligentno ozmerjal, da so se borci kar pomladili, se ni zganil. Le kako mu to uspeva?«

Po pravici povedano se temu čudim tudi sam. Prav rad bi pokukal v njihov tabor ...»

»To, šef! Jaz sem bil včasih pri tabornikih, takoj grem v izvidnico...« Oddivjal je in se vrnil tri desetinke sekunde prej, preden je odšel. »Uh, šef, bilo je grozno. Preoblečen v dojenčka sem se drl pred njihovim štabom, dokler me niso vzeli noter. Tam sem zvito zaigral na njihovo krščansko usmiljenje. Vse je bilo v redu, niti ko je Rupar preverjal, ali sem fantek ali punčka, me ni motilo. Potem so začeli pa moliti in strašno sem se zbal, da se ne bi česa nalezel. Zato sem se začel tako glasno dreti, da so me vrgli ven in tu sem.«

»Nekoristen kot vedno. Ampak tole z molitvijo le zna biti zanimivo. Veš kaj, jaz bom še razmislil, ti pa skliči desetdelni vrh, da stvari dorečemo.«

Ko se je enemu delu dojenčka in enemu delu stare mame pridružilo še osem delov gospoda šefa, je bil desetdelni strankarski vrh zbran in šef je povzel besedo: »Vse mi je jasno. Odslej bomo oziroma boste tudi vi molili. Šlo bo pa takole: Jelko naš, ki si z nami tu na Zemlji, v rdečo zvezdo vkovano naj bo tvoje ime, bla, bla ... in na koncu boste namesto 'amen' rekli 'ejga'. To bi nam moralo prinesiti hitro zmago, če boste seveda vneto molili. Drugače bom pa še enkrat stopil do Drnovška in mu rekel, da je Janša izjavil naslednje: 'Predsednik države je zame prazna vreča, ki niti pokonci ne more več stati.' Če to ne bo zadostovalo, naj ne bom več predsednik stranke.«

H-umor

»Upamo, da je to znak trenutne slabosti ministra.«

(Sindikalist Dušan Semolič meni, da ima minister za delo, družino in socialne zadeve Janez Drobnič očitno zdravstvene težave, ker je izjavil, da želi zastopati delavce. Nelojalna konkurenca?)

»Skrajni trenutek je, da predsednik vlade prevzame odgovornost za zunanjo politiko, sicer se bo slabo končalo.«

(Jelko Kacin je prepričan, da je zunanji minister Dimitrij Rupel sedanji vladi ušel izpod nadzora.)

»Vlada želi študentom jemati pravice, kar je v precejšnji meri povezano s tem, da so se študentje organizirali in povezali s sindikati ter se upali zoperstaviti vladajoči koaliciji.«

(Poslanec SD Miran Potrč ne vidi nič spornega v povezovanju študentov in sindikalistov, čeprav študentsko delo predstavlja nelojalno konkurenco delavcem.)

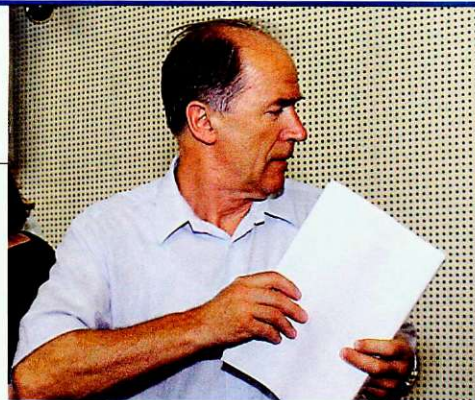
»Nima smisla, da bi se Slovenija zgledovala po državah, ki so za bisere veljale pred dvema desetletjema.«

(Predsednik uprave Gorenja Franjo Bobinac ni navdušen nad dejstvom, da nekateri gospodarstveniki in politiki zaostajajo dvajset let za sedanjostjo.)

»Sam recimo nimam nobenega interesa za nogomet in tudi ne časa, da bi gledal dvaindvajset premaknjenih ljudi, ki so obsedeni z žogobrcem, da si na ta način pri praznoglavcih pridobijo ugled in - denar.«

(Psihiater Janez Rugelj komaj čaka, da bo konec svetovnega nogometnega prvenstva.)

»Napad na istospolno usmerjene ni enako, kot če ti nekdo na cesti ukrade torbico.«

(Tatjana Greif meni, da gre pri napadih na istospolno usmerjene za prav posebno vrsto kriminala.)

»Promet je tudi vaš avto, vaš način ogrevanja doma!«

(Radovan Tavzes z ministrstva za okolje in prostor opozarja industrialce, da okolja ne onesnažujejo samo s svojo industrijo.)

»Izločali bomo samo negativnosti. Te ne sodijo k nam.«

(Predsednik države Janez Drnovšek obljublja, da v Gibanju za pravičnost in razvoj ne bo formalne hierarhije, pač pa bodo izvajali le minimalno selekcijo.)

»Po zgodovinski seji programskega sveta RTV Slovenija, kjer ste demokratično izbrali novega generalnega direktorja, ki je izjavil, da pravzaprav medija ne pozna, sem resno razmišljal, da bi kandidiral za generalnega direktorja Avta Celje, saj se na trgovino z avtomobili dobro spoznam.«

(Poraženi kandidat za generalnega direktorja RTV Slovenija Tadej Labernik napoveduje, da bo zaradi svojih tridesetletnih izkušenj z vožnjo in kupovanjem avtomobilov v prihodnje raje naskakoval avtomobilska podjetja namesto medijskih ustanov.)

»Bistvo RTV je, da se stvari ne spreminjajo.«

(Sašo Hribar je prepričan v statičnost javnega zavoda RTV Slovenija. S tem je posredno zavrnil kritike, da se je kakovost programa po uveljavitvi novega zakona o RTV zelo poslabšala.)

Gradimo na vrednotah

V organizaciji Izseljenskega društva Slovenija v svetu je v prostorih Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu minulo soboto potekal že 13. tabor slovenskih izseljencev. Tokrat pod geslom Gradimo na vrednotah.

Udeležence tabora sta nagovorila predsednik društva Boštjan Kocmur ter državni sekretar in vodja urada za Slovence po svetu Zorko Pelikan, sledila pa je okrogla miza z naslovom Ali bi nas lahko bilo več. Namen tabora je bil po Kocmurjevih besedah "z izkušnjami Slovencev doma in po svetu vzpodbuditi k večjemu življenjskemu optimizmu v slovenskem narodu in večji odprtosti do življenja". Predsednik društva je prepričan, da je to tema, ki se ne tiče le države in državnih institucij, ampak je stvar življenjskih prioritet. "Življenjsko srečo prinesejo otroci; seveda, če nam zdravje in družinska harmonija dopuščata, da bi lahko imeli več otrok, kot jih morda imamo," je dejal Kocmur in opozoril na problematiko uvoza tuje delovne sile, namesto da bi država bolj vzpodbujala vračanje izseljencev v domovino. Tudi državni sekretar Pelikan je izrazil

Zbrane je nagovoril državni sekretar Zorko Pelikan.

upanje, da se v Sloveniji čim prej vzpostavijo mehanizmi, ki bodo olajšali vračanje izseljencev v Slovenijo. Po njegovem mnenju je aprila sprejeti krovni zakon o odnosih države s Slovenci zunaj njenih meja pomembna novost, saj ureja različna področja medsebojnega sodelovanja.

Strokovnjaki z različnih področij so na kasejši okrogli mizi pod geslom Ali bi nas lahko bilo več? opozorili na čedalje bolj žgoč problem nizke rodnosti. Branko Zorn, ginekolog in porodničar, je možnosti za reševanje problematike predstavil z zgledom francoske ureditve tega področja, pri čemer je opozoril na visok odstotek splavov v Sloveniji. O svetovanju pri uresničevanju pravice do otroka je govorila socialna delavka Maca Maček. P. A.

Modrosti tedna

»Zame je edina prava slovenska država tista, ki se zaveda in v sebi vzdržuje identiteto, po kateri je imenovana, in da je prav na osnovi tega odprta za Evropo in svet, tudi do vseh integracijskih tokov, ki nas zajemajo, a jih skušamo racionalno obvladovati, ne pa se jim nekritično prepuščati.«

(Pesnik in publicist Niko Grafenauer)

»Projekt osamosvojitve ni bil projekt Partije. Partija ni imela politične pobude. Zato njena zadrega. Zato njen hitri zasuk v gospodarski liberalizem in borba za privatizacijo družbene lastnine, po drugi strani pa trdno vztrajanje na političnih in ideoloških obrazcih na temo zgodovine in vrednot. Ker projekta ni vodila, se je odločila najprej za taktiko nagajanja in prilagajanja. Večkrat je zavirala, ko pa je vlak speljal, je hotela prevzeti lokomotivo. To ji je dobro uspevalo.«

(Evropski poslanec Lojze Peterle)

Svetniki o džamiji

Ljubljanski mestni svetniki so v začetku tega tedna obravnavali predlog programa prodaje zemljišč ob Cesti dveh cesarjev, kjer naj bi stala džamija. Vendar je začetek seje spremljal protest občanov, ki so pred magistratom s transparenti in letaki izrazili nasprotovanje graditvi džamije na Ljubljanskem barju in

svetnike pozivali h glasovanju proti prodaji zemljišča, saj so prepričani, da bo graditev džamije na Barju povečala poplavno ogroženost območja. MOL naj bi zemljišča ob Cesti dveh cesarjev v izmeri približno 16 tisoč kvadratnih metrov prodala z javnim zbiranjem ponudb. Na podlagi cenitvenega poročila, ki ga je pripravil cenilec Boris Pavličič, znaša vrednost zemljišč 496 milijonov tolarjev oziroma dva milijona evrov, kar je približno 30 tisoč tolarjev oziroma 125 evrov za kvadratni meter (to naj bi bila izhodiščna cena za prodajo). Odločitev o ponudniku in podpis pogodbe o prodaji zemljišč županja načrtuje v začetku oktobra (tik pred lokalnimi volitvami). Kako se je torkova razprava v mestnem svetu končala, do oddaje članka v tisk nismo izvedeli. V. K.

Goljufi na delu

Bančni uslužbenci so nas obvestili, da se v zadnjem času pojavlja precej goljufij s plačilno-kreditnimi karticami Visa in Mastercard. V praksi je to videti tako, da imetnika kartice po telefonu pokliče neznanec in se predstavi kot zaposleni na procesnem središču Visa ali Mastercard. Pove, da je opazil neobičajno transakcijo s kartico, ki je v lasti klicane osebe, in želi preveriti številko kartice. Oseba, ki kliče, pozna številko kartice in jo tudi pove, s tem pa vzbudi zaupanje vase. Od klicanega želi potrditev številke kartice, nato pa še 3-mestno številko, ki je na hrbtni strani kartice (kartica ima pred tem 16 mest). Na bankah opozarjajo, naj imetniki kartice nikomur ne povedo zelenih treh števil, saj tako pridobljene podatke potem uporabijo za plačilo blaga prek svetovnega spleta ali pa kar za izdelavo ponarejene kartice. V bankah opozarjajo, naj osebo, ki jih kliče, prosijo za telefonsko številko z izgovorom, da bodo poklicali nazaj. Potem naj nemudoma pokličejo policijo in procesno središče Plasis, ki dela 24 ur dnevno. V. K.

Plastične bančne kartice

Zemljišče ob Cesti dveh cesarjev

Premier na uradnem obisku v ZDA

Predsednik vlade Republike Slovenije Janez Janša se je skupaj z zunanjim ministrom Dimitrijem Ruplom od 7. do 11. julija mudil na uradnem obisku v Združenih državah Amerike.

Obisk potrjuje obojestranski interes za nadaljnjo krepitev sodelovanja in strateškega partnerstva v okviru transatlantskega zavezništva. Janez Janša je imel v okviru obiska pogovor z gostiteljem, ameriškim predsednikom Georgeom W. Bushem, sešel pa se je tudi s podpredsednikom ZDA Richardom B. Cheneyjem, z državno sekretarko Condoleezo Rice, s predsednikom predstavniškega doma kongresa J. Dennisom Hastertom, predsednikom zunanjepolitičnega odbora senata Richardom Lugarjem in senatorjem Tomom Harkinom.

Prvi del obiska je bil namenjen slovenski skupnosti v ZDA. V Clevelandu, največjem središču ameriških Slovencev, je imel vrsto srečanj s predstavniki Slovencev in ameriških oblasti.

V drugem delu obiska se je premier v Washingtonu srečal z naj-

Srečanje premierja Janeza Janše s predsednikom ZDA Georgeom Bushem.

višjimi predstavniki ameriške administracije. V ponedeljek, 10. julija, ga je sprejel ameriški predsednik George W. Bush. Razpravljala sta o vlogi Slovenije pri demokratizaciji in stabilnosti v regiji ter o sodelovanju v okviru evroatlantskih zavezništov. Izmenjala sta poglede na razvoj in evroatlantsko prihodnost držav Zahodnega Balkana in govorila o drugih temah, ki bodo posebej zanimive v času slovenskega predsedovanja EU v prvi polovici leta 2008. Istega dne se je premier z vladno delegacijo srečal še z nekaterimi predstavniki ameriške administracije in se pogovarjal na ameriški gospodarski zbornici.

V torek se je sešel s podpredsednikom ZDA Richardom Cheneyjem, z državno sekretarko Condoleezo Rice, s senatorjem slovenskega rodu Tomom Harkinom in s predsednikom predstavniškega doma kongresa J. Dennisom Hastertom. Uradni obisk predsednika vlade Janeza Janše v ZDA je izraz odličnih dvostranskih odnosov brez odprtih vprašanj. Slovenija, ki si želi nadaljevanje političnega dialoga na visoki in najvišji ravni, je potrdila zavezanost dodatni krepitvi odnosov med državama tako v političnem kot gospodarskem pogledu. Prav na področju gospodarstva je po mnenju obeh strani še precej neizkoriščenih možnosti. Premierja Janšo sta tako v razmeroma kratkem času gostila dva najpomembnejša državnika na svetu – George Bush in ruski predsednik Vladimir Putin. M. B.

Spomin na Brione

Brionski pogajalci so odkrili spominsko ploščo.

Na ministrstvu za zunanje zadeve so ob 15. obletnici sprejetja brionske deklaracije minuli teden odkrili spominsko ploščo. Spomin na enega odločilnih dogovorov za slovensko osamosvojitve so počastili vsi, ki so se na Brionih pogajali leta 1991 (razen predsednika države Janeza Drnovška), in sicer tedanji premier Lojze Peterle, predsednik predsedstva Milan Kučan, predsednik skupščine France Bučar, obrambni mi-

nister Janez Janša in zunanji minister Dimitrij Rupel. Slednji je ob tej priložnosti poudaril, da je bila omenjena deklaracija odločilnega pomena za ugoden razplet dogodkov za Slovenijo in kot taka prva velika zmaga slovenske diplomacije. "Slovenija je s tem sprejela načela evropskega povezovanja in s tem de facto postala del Evrope," je dodal tedanji predsednik skupščine Bučar. Kot vemo, je uspeh brionske deklaracije predvsem v tem, da Evropska skupnost po tem dogovoru slovenski osamosvojitvi iz formalnih razlogov ni mogla več nasprotovati. P. A.

Tajna lokacija Zapreval

V okviru slovesnosti ob 15-letnici slovenske samostojnosti so se pred tednom dni v vasi Zapreval nad Škofjo Loko zbrali člani republiške koordinacijske skupine, ki so leta 1991 vodili delovanje TO. Na domačiji Žgajnar, njihovi nekdanji skrivni lokaciji, je predsednik vlade Janez Janša ob tej priložnosti odkril spominsko ploščo.

"Ko smo julija delovanje skupine prenesli na skrivno lokacijo, je bil agresor močan, nihče nas še ni priznal in bili smo nekje vmes," se je spominjal Janša in dodal, da so ta kraj izbrali tudi zato, ker so bili okoliški prebivalci zelo naklonjeni ideji osamosvojitve. "Vrnili smo se še bolj prepričani, da je tisto, kar delamo, pravilno," je dodal premier in gospodarju domačije Mateju Demšarju izročil plaketo za sodelovanje. Slovesnost, ki so se je udeležili številni visoki predstavniki državne in lokalne politike, je spremljal kulturni program, goste pa je presenetil celo prelet vojaških letal. P. A.

Spominska plošča

Nekdanji predsedniki predragi

Vida Kocjan

V začetku maja je poslanka Alenka Jeraj (SDS) na vlado naslovila vprašanje glede ureditve statusa nekdanjega predsednika države. To in vladni odgovor nanj (odgovorili so pretekli teden) je dvignilo na noge tudi drugače zelo glasne zagovornike privilegijev nekdanjega predsednika države Milana Kučana, za katerega davkoplačevalci zdaj, ko je upokojen, letno namenimo 57 milijonov tolarjev. Ko bo privilegije po zakonu začel uživati tudi novi nekdanji predsednik Janez Drnovšek, za katerega poznavalci menijo, da je daleč od skromnosti, kar se črpanja proračunskega denarja tiče, bo treba za to vsako leto odšteti najmanj 150 milijonov tolarjev. To pa ni več mačji kašelj.

Nujne spremembe Poslanka je vlado vprašala, kdaj bo predlagala spremembo zakona, ki omogoča Milanu Kučanu privilegije na račun davkoplačevalcev. Pojasnila je, da leta 2003 sprejeti zakon omogoča predsednikom občutne privilegije na račun davkoplačevalcev tudi po koncu mandata. Do teh naj bi bili upravičeni zaradi zaslug, zaradi katerih naj bi domnevno tudi po prenehanju mandata delovali združevalno, nestranksko in v korist države. »Čeprav se je nekdanji predsednik Kučan dolga leta predstavljal kot predsednik vseh Slovencev, je v praksi večkrat deloval zelo razdiralno in izključujoče. Večkrat, tudi v usodnih trenutkih za Slovenijo, je s svojimi izjavami in dejanji delil slovensko javnost. Tako je med drugim tik pred osamosvojitvijo podpisal deklaracijo proti ustanovitvi slovenske vojske, podprl zbiranje podpisov proti nekdanjemu tožilcu Drobničju, vsilil vesoljni Sloveniji preživelo razpravo o avnojskih sklepih in drugih temah polpretekle zgodovine itd. V zadnjem času pa izstopajo izjave in trditve, izrečene na poslanskem večeru (Velenje, 20. aprila 2006) poslanca Bojana Kontiča (SD), ki so skregane z realnostjo in žalijo dostojanstvo velikega dela slovenskih državljanov. Čeprav Slovenija dosegla zelo dobre gospodarske in druge rezultate ter so se politične stranke prvič po osamosvojitvi sposobne povezati pri reševanju odprtih vprašanj iz polpretekle zgodovine, in kar je še posebej pomembno, pri izpeljavi najpomembnejšega programa prihodnjega desetletja – programa reform, je nekdanji predsednik trdil, da Slovenija utegne zaiti na kriva pota, zaveznitvo v obliki Partnerstva za razvoj pa označil za nepotrebno. Demokratične politične procese je označil za fašizacijo Slovenije, kritiko nekaterih članov njegovega Foruma 21, ki so prodajali delnice z izkoriščanjem notranjih informacij (Stanič) in prek špekulacij skladov s Kajmanskih otokov (Jankovič), pa za pripenjanje Davidove zvezde članom Foruma 21,« je med drugim zapisala Jerajeva in vprašala, kako imajo te stvari urejene v drugih državah.

Pripravljajo spremembe Vlada je odgovorila, da je v drugih državah položaj nekdanjih predsednikov različno urejen, ponekod so tudi brez posebnih pravic. V Avstriji npr. nekdanji predsedniki ne uživajo posebnih pravic, v Nemčiji prejemajo častni honorar (brez dodatkov), enak prejemkom aktualnega predsednika države. V Italiji ima nekdanji predsednik pravico

Vlada bo oklestila privilegije nekdanjih predsednikov.

V roku enega leta bomo imeli še enega nekdanjega predsednika, kar pomeni še najmanj 150 milijonov tolarjev letno. Menim, da predsednik mora imeti status, ne potrebuje pa urada, šoferja, tajnice in strokovne službe.

postati dosmrtni senator, vendar mora funkcijo senatorja tudi opravljati. Na Poljskem dosmrtno prejema polovico mesečne plače predsednika in ima zagotovljene storitve javne zdravstvene službe. Ob tem je vlada dodala, da je v program dela za letošnje leto vključila pripravo zakona o funkcionarjih, s katerim namerava enotno urediti pravni položaj nosilcev javnih funkcij, vključujoč pravice po prenehanju mandata. Namen tega zakona je med drugim moderna ureditev nekaterih pravic (privilegijev) v skladu s splošnim ekonomskim položajem v državi. V skladu s tem bodo preučili možnost, da se zakonsko uredijo tudi pravice predsednika republike, vključno s pravicami po prenehanju mandata. Če se vlada ne bo odločila za to rešitev, bo pripravila rešitve, ki bodo prav tako poskušale posodobiti ureditev oziroma odpraviti nekatere neupravičene privilegije.

Vse torej kaže, da namerava vlada oklestiti privilegije nekdanjih predsednikov, za kar je bil že skrajni čas. Nekdanji predsedniki namreč niso poceni, pri tem pa je njihova učinkovitost več kot vprašljiva. **D**

Homofobija in politika

Gašper Blažič

Vprašanje homoseksualnosti in strpnosti do istospolno usmerjenih ljudi se je znova znašlo na dnevnem redu.

Tokrat zaradi dveh fizičnih napadov na geje v Mariboru in Ljubljani. Nobenega dvoma ni, da so takšni ali drugačni fizični napadi potrebni ostre obsodbe in tudi kazenskega pregona ne glede na to, kdo je žrtev napada in kdo napadalec. To velja tudi za homoseksualce, ki so se nedavno znova zbrali na tradicionalnih paradah ponosa in doživeli celo napad z nožem. Žal pa se je ponovila stara zgodba, saj so najvidnejši gejevski aktivisti napad izkoristili za politično agitacijo, kot je mogoče sklepati po oceni, da imajo omenjena nasilna dejanja »legitimacijo v vrhu slovenske politike«. Ali povedano po domače: sedanja oblast se ne meni za naraščanje nestrpnosti in jo morda celo tiho podpira, svoj odnos do homoseksualcev pa naj bi bila pokazala s sprejetjem zakona o istospolnih partnerskih zvezah, ki naj ne bi rešil ničesar, ampak naj bi le nadaljeval domnevno diskriminacijo homoseksualcev v primerjavi s heteroseksualno večino.

Seveda pa sta omenjeno oceno prejšnji teden demantirala vsaj dva slovenska politika: predsednik vlade Janez Janša in predsednik države Janez Drnovšek. Slednji se je na dogodke v zvezi z napadi na homoseksualce odzval zelo umirjeno, ko je izrazil prepričanje, da smo v Sloveniji dosegli zrelo demokracijo, vedno pa se najdejo posamezniki in skupine, ki svoje nestrinjanje izrazijo nestrpno. Drnovšek je izrazil obžalovanje zaradi omenjenih dogodkov in željo po več strpnosti. Odzval se je tudi Janez Janša in dejal, da nestrpnost do drugačnih ne sodi v koncept odprte in sproščene družbe. Podobno meni tudi predsednik državnega zbora France Cukjati. Zanimivo je, da se z ocenami, češ da napadi na geje postajajo trend, ne strinja ljubljanska županja Danica Simšič. Slednja se namreč bolj nagiba k mnenju, da je šlo za osamljen napad, saj je po njenem mnenju Ljubljana varno mesto.

Treba pa se je vprašati, ali razne gejevske parade v resnici pripomorejo k večji strpnosti do istospolno usmerjenih, saj tovrstna zborovanja pogosto delujejo kot izzivanje in dosegajo prav nasproten učinek od zelenega. Po drugi strani pa se je mogoče strinjati z najvidnejšimi gejevskimi aktivisti, da je slovenska družba razmeroma nestrpna, saj je sovražnega govora veliko, zlasti na internetu. Seveda bi podroben pregled tovrstnih vsebin pokazal, da je največ sovražnega govora usmerjenega proti Katoliški cerkvi, do katere se – resnici na ljubo – niti gejevski aktivisti ne obnašajo prav prijazno.

Major Mitja

Gregor Drnovšek

Zunajobravnavni senat Okrožnega sodišča v Ljubljani je zavrnil zahtevo po preiskavi zoper Mitjo Ribičiča.

Ribičič, ki danes deluje nemočno in je šibkega zdravja, je bil v preteklosti v precej boljši »kondiciji«, in to ne samo v zdravstvenem smislu, temveč predvsem v tem, da je odločal o smrti in življenju na hitrih, montiranih zunajsodnih procesih. Vsaj 217 moških, predvsem iz Ljubljane in okolice, je bilo ubitih, pod njihove »obsodbe« pa se je podpisal »major Mitja«. Vendar ta zgodovinska dejstva za senat niso bila dovolj »tehtna« in je preiskavo zaradi odsotnosti utemeljenega suma, naj bi bil Ribičič ta dejanja res storil, zavrnil. Ribičičev odvetnik Peter Čeferin poskuša na vse mogoče načine rešiti svojega klienta, kar je za odvetnika seveda razumljivo, malo manj razumljive pa se zdijo trditve, da človek ne more odgovarjati za kazniva dejanja, ki v času storitve še niso bila okarakterizirana kot kazniva. Sistem hitrih, zunajsodnih sodišč in predvsem izrekanje smrtnih obsodb brez možnosti vsakršne obrambe takrat seveda ni bilo kaznivo dejanje, ker je za to vedel le ozek krog »elite«, v katero je spadal tudi Ribičič. To je seveda sprevržena logika. Pri tem ne mislim na pravno telovadbo, ki zvitim odvetnikom omogoča možnosti pritožb na vse strani, temveč govorim predvsem o človeško-moralnem vidiku, ki ga vsak državljan Slovenije v tej zgodbi mora videti.

Sedaj neblogljeni Ribičič je namreč pred 60 leti neusmiljeno obračunaval z nasprotniki takratnega revolucionarnega režima in ima na svoji vesti vsaj 217 žrtev, ki so bile prav tako neblogljene, kot je danes sam, a ga to ni odvrnilo od tega, da jim ne bi izrekel smrtne obsodbe. Z obsodbo Ribičiča bi slovenski sodni sistem pokazal, da je sposoben kaznovati tudi zločine, ki so se dogajali v preteklosti. Ne glede na to, ali je Ribičič v slabi ali dobri kondiciji, ali mu peša zdravje, bi moral za svoje grehe iz preteklosti odgovarjati pred zakonom; slednji bi bil do njega vsekakor bolj usmiljen, kot je bil sam do svojih žrtev. Kazni zaradi starosti najverjetneje sploh ne bi začel prestajati, vendar bi z obsodbo dobili zadoščenje sorodniki žrtev, domobranci in tudi partizani, ki so verjeli, da se bojujejo le proti okupatorju, ne pa za revolucijo, ki jo je z ozkim krogom ljudi na najbolj krut način izvajal tudi »major Mitja«!

Zgodovina na prepihu

Dr. Janko Kos

V slovenski publicistiki pogosto beremo mnenja o »revidiranju« naše polpreteklosti med vojno in po njej. To naj bi škodilo politični in socialni zavesti Slovencev. Toda zgodovine brez »revidiranja« preprosto ni, vanjo prihajajo zmeraj nove perspektive, nove interpretacije, nova dejstva. Nietzsche je zapisal, da dejstev ni, da so samo interpretacije. Bolj bo držalo, da dejstva obstajajo, vendar samo skozi tolmačenje.

Najdba in izbor dejstev sta že sama na sebi razlaganje resničnosti. To pa nikoli ni preprosta stvar. Po Gadamerju je razlaganje zgodovinskega smisla zmeraj stapljanje dve horizontov – horizonta, iz katerega govori zgodovinski tekst, in horizonta razlagalca. Šele oboje skupaj je zgodovinska resnica. In ker se horizonti razlagalcev spreminjajo, je ta resnica spremenljiva.

Za sodobno zgodovinopisje bo odločilna sprememba nacionalnega, političnega, kulturnega horizonta, do katere je prišlo z osamosvojitvijo leta 1991. Slovenci v lastni državo niso več tisto, kar so bili kot manjvreden del velikih držav. Zgodovino so si pisali iz manjvrednostnega kompleksa, zato so jo olepševali z romantičnim nacionalizmom, ki je prek Karantanije segal k Venetom in Etruščanom. S samostojno državo je prišel čas za bolj samozavestno, stvarno, kritično paradigmo slovenske zgodovine.

Na tem ozadju se odpirajo mnoga kočljiva, prezrta, zamolčana vprašanja. Prvo med njimi je Karantanija. Je bila res država, in to slovenska, v današnjem pomenu besede? Ali pa je bila drugačna, »polietnična« in »heterogena«, kot trdijo nemški in avstrijski zgodovinarji? Del slovenskih jim pritrjuje, toda na razvitje vseh mogočih argumentov in protiargumentov še čakamo. Slovenski srednji vek s svojimi podaljški v 18. stoletju je še zmeraj »work in progress«. Nacionalna vloga plemstev in Cerkve je bila v delih liberalnih in marksističnih zgodovinarjev podcenjena. Celjskim grofom so jo nekako priznali, toda tu so še Auerspergi, Herbersteini, Lambergi, Erbergi, Attemsi in drugi s svojimi vojaškimi, političnimi, kulturnimi zaslugami za Kranjsko in druge slovenske dežele. Da bi brez plemstva ne bilo protestantizma, s tem pa ne začetkov slovenske književnosti in narodnosti, je bilo sramežljivo zamolčano. O plemstvu in Cerkvi še zme-

raj velja predstava, ki jo je gojilo liberalno, iz kmetijstva zraslo meščanstvo 19. stoletja. Od tod je prišla Kardeljeva teza, da so bili za rojevanje slovenskega naroda pristojni samo njegovi »napredni« nosilci. Prav toliko ali še bolj so nam narodni prostor širili in oblikovali konservativni krogi – od protestantov, ki so bili gospodarsko in socialno zelo tradicionalni, prek meniškega Pohlina, očeta izrecne narodne diferenciacije na Slovenskem, in poznega Linhartarja, branilca deželnoštanovske partikularnosti zoper napredni jožefinski centralizem, do barona Zoisa, gosposkega spodbudnika narodnega preroda v duhu razsvetljenstva. In seveda Bleiweisa, pravega politika med Slovenci, ki ostaja s svojimi kompromisi predhodnik vseh slovenskih politikov do današnjega dne. Toda tu so še Slomšek, Krek, Šušteršič, Jeglič, Maister in drugi konservativni graditelji slovenske narodne samostojnosti. To je tudi zgodba o tem, kako so se Slovenci morali upirati pritiskom naprednejših sistemov okoli sebe kljub njihovi gospodarski in socialni koristnosti. Zato je moral naprednejši kranjski politik 19. stoletja Dežman obveljati za narodnega odpadnika. Ta zgodba se lahko ponavlja v času Bruslja, to pot za Slovence hvala bogu v ugodnejšem položaju.

Celo v vojaških stvareh čaka zgodovinarje vnovičen razmislek. O tem, kaj je Slovincem prineslo dvesto let »ropanja Turčije« z bitko pri Sisku vred in kaj soška fronta, kjer so morali braniti z Avstro-Ogrsko svoje narodno ozemlje. Tradicionalna zgodovina je videla v Slovincih samo še žrtve nemške srednje Evrope, nova bo morala izreči, kako so postali tudi žrtev zahodnih demokracij – po prvi vojni

O plemstvu in Cerkvi še zmeraj velja predstava, ki jo je gojilo liberalno, iz kmetijstva zraslo meščanstvo 19. stoletja. Od tod je prišla Kardeljeva teza, da so bili za rojevanje slovenskega naroda pristojni samo njegovi »napredni« nosilci.

z izročitvijo Primorske Italiji, po drugi z izročitvijo protikomunističnih beguncev, obakrat enako mučno in krvavo. Čas je, da zgodovinopisje potegne črto pod polpreteklostjo in s tem potrdi slovensko zgodovinsko samozavest znotraj velike Evrope. **D**

Zunanji minister Dimitrij Rupel s predstavniki manjšinskih organizacij

Solisti v zunanji politiki

Gašper Blažič, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

V teh dneh mineva petnajst let od sprejetja brionske deklaracije, s katero je Slovenija ubranila svojo samostojnost in se izognila vojni večje razsežnosti. Od tedaj so se razmere v notranji in zunanji politiki močno spremenile.

Razmere kažejo, da se slovenska zunanja politika še nikoli ni znašla v tako močnih kleščah notranjepolitičnega dogajanja kot sedaj. Zanimive pa so tudi nekatere vzporednice. Za zunanjo politiko je bil tudi pred petnajstimi leti kot resorni minister pristojen Dimitrij Rupel, v petnajstletnem obdobju pa se je zamenjalo več zunanjih ministrov. Najbolj pomenljivo je dejstvo, da se je Dimitrija Rupla, svojega nekdanjega kolega iz Demosove vlade in Slovenske demokratične zveze, zdaj lotil Jelko Kacin, predsednik LDS, katere član je bil dolgo časa tudi Rupel.

Revizija ADP? Kot smo poročali že v prejšnji številki, se je Jelko Kacin lotil Dimitrija Rupla z vsemi topovi. Po Kacinovem mnenju naj bi bil Rupel povsem pogorel v odnosih z Italijo, s Hrvaško in še zlasti z Avstrijo, zato bi moral

odgovornost za zunanjo politiko prevzeti predsednik vlade. Rupel naj bi bil po njegovo privolil v avstrijsko namero o ureditvi dvojezičnih krajevnih napisov, s čimer naj bi Avstrija revidirala t. i. avstrijsko državno pogodbo (ADP). Kacina je razjezilo tudi dejstvo,

da sta v ta dogovor – njegova glavna akterja sta vladna ljudska stranka in Zaveznštvo za prihodnost Avstrije – privolili tudi dve od treh organizacij, ki zastopajo Slovence na Koroškem, namreč Zveza slovenskih organizacij, ki jo vodi Marjan Sturm, in Zveza

koroških Slovencev in Slovenk, ki jo vodi Bernard Sadovnik.

Trgovina z orožjem Čeprav je Jelko Kacin že ob svoji izvolitvi za predsednika LDS zavzel precej agresivno in militantno držo, je z zadnjim napadom na Rupla marsikoga presenetil. Kot smo že omenili, sta Rupel in Kacin kar nekaj časa politično sodelovala. Najprej sta bila člana Slovenske demokratične zveze, po njenem razpadu sta ostala člana Bavčarjeve Demokratske stranke. Leta 1994 sta se na ustanovnem kongresu Liberalne demokracije Slovenije združili dotedanji Liberalnodemokratska stranka in Socialistična stranka Slovenije, pridružili pa so se ji še nekateri člani Zelenih in Demokratske stranke. Kacin je istega leta doživel svoj vzpon, saj je na mestu obrambnega ministra nasledil svojega nekdanjega kolega iz SDZ in Demosove vlade Janeza Janšo,

Slovensko zunanje ministrstvo

ki ga je imel za velikega tekmeča, je pa prav tako kot Janša na tedanji Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo diplomiral iz obramboslovja. SDS(S), katere predsednik je bil tedaj Janez Janša, se je po tistem umaknila iz vladne koalicije, Kacin pa se je v navezi s svojim političnim botrom Milanom Kučanom zapletel v precej neprijeten posel z orožjem v Izraelu, saj je ena izmed kupljenih izraelskih havbic kmalu zatem povzročila smrt pripadnika Slovenske vojske. Čeprav se je tedaj veliko govorilo o Janševih poslih z orožjem, pri čemer Janši nikoli ni bilo dokazano nič spornega, se je prav tedanji predsednik države Milan Kučan na božični dan leta 1999 v televizijski oddaji Res je! znašel v precej neprijetnem položaju. Ekipa TV Slovenija je namreč poskrbela za neposredni (in precej drag) videopogovor z Josephom Harelom, izraelskim trgovcem z orožjem, s tem pa Kučana spravila v veliko zadrego. Harel je namreč spomladi 1993 v družbi z dr. Nimrodom Novikom, podpredsednikom podjetja MIC in nekdanjim svetovalcem izraelskega politika Šimona Peresa, obiskal tedanjega direktorja uprave za logistiko na ministrstvu za obrambo Jožeta Zagožna. Oba sta tedaj zahtevala izključno pravico do zastopstva izraelskih podjetij pri poslih z ministrstvom za obrambo, šlo pa je za nabavo oborožitve in vojaške opreme. Tedanji obrambni minister Janez Janša ni pokazal velikega interesa za tovrstne posle. Verjetno je tudi iz tega razloga Milan Kučan januarja 1994, samo dva meseca pred odstavitvijo Janeza Janše, odpotoval v Izrael v spremstvu Jelke Kacina. Po Janševi odstavitvi pa je trgovina z orožjem med Izraelom in Slovenijo zacvetela.

Ambiciozen v zunanji politiki

Kacinove velike ambicije – da je bil vedno zelo ambiciozen, priznavajo tako rekoč vsi, ki ga poznajo – pa se očitno niso ustavile le na področju obrambe. Po volitvah leta 1996 oz. oblikovanju koalicije LDS–SLS v začetku leta 1997 je obrambni resor pripadel SLS. V tem mandatnem obdobju so se zamenjali trije obrambni ministri, medtem ko je Kacin deloval

v državnem zboru kot poslanec in kot predsednik parlamentarnega odbora za zunanjo politiko, leta 1997 pa je celo kandidiral za predsednika države. Tako kot na obrambnem so tedaj tudi na zunanjem ministrstvu potekale stalne kadrovske menjave. Potem ko je drugič padel Zoran Thaler in odstopil še Boris Frlec, je mesto zunanjega ministra znova prevzel Dimitrij Rupel, dotedanji slovenski veleposlanik v ZDA, pred tem pa poslanec v državnem zboru in ljubljanski župan. Po volitvah leta 2000 je bil Rupel znova imenovan za zunanjega ministra in pri tem užival podporo tedanjega predsednika vlade Janeza Drnovška, dokler slednji ni bil izvoljen za predsednika države. Z izvolitvijo Antona Ropa za predsednika LDS in vlade je začel Rupel izgubljati podporo med strankarskimi tovariši, saj se je pokazal precej velik prepad med njim in bojevitim Ropom. Veliko težav si je Rupel nakopal zlasti zaradi svojega zavzemanja za članstvo Slovenije v zvezi Nato pa tudi na splošno

zaradi proameriške zunanje politike. Junija 2004 se je Rupel udeležil prve javne tribune Zbora za republiko, kar je izbilo sodu dno. Kmalu po tem dogodku je doživel podobno usodo kot Janša pred desetimi leti.

Preveč popustljiv do Hrvaške?

Vnovična umestitev Dimitrija Rupla za zunanjega ministra po zmagi SDS na volitvah 2004 je bila povsem logična, saj je Rupel s svojo oddaljitvijo od LDS pripomogel k temu, da se je volilna tehnika nagnila na stran SDS, čeprav je s tem žrtvoval tudi del svojega ugleda, češ da po potrebi menja politične barve. V sredini devetdesetih let je bil namreč podobno kot Kacin tudi Rupel pod političnim vplivom Milana Kučana, vendar se mu je kasneje izmaknil. Dosedanji vtis kaže, da je bil Rupel v diplomatskih odnosih s sosednjimi državami precej mehak. Morda je bil še najbolj problematičen v odnosih s Hrvaško, saj je ostal zagovornik sporazuma Drnovšek–Račan, ki bi v primeru ratifikacije dokončno

določil zelo sporno slovensko-hrvaško mejo na Dragonji namesto po sredini Savudrijskega polotoka, kjer teče stara in zakonita meja občine Piran. V nasprotju z njim pa je Rop, ko je bil poleti 2004 ob Jorasovi hiši aretiran predsednik SLS Janez Podobnik, proti Hrvaški nastopil zelo bojevito. Nič nenavadnega ni, da v primeru slovensko-hrvaških odnosov precej ostro nastopa SLS, saj je Joško Joras njihov član, poleg tega pa je v ozadju Marjan Podobnik, ki se očitno ne želi javno izpostaviti, vseskozi pa spodbuja ostrejšo politiko SLS do nekaterih zunanje-političnih vprašanj, s čimer bi se lahko stranka v tem pogledu približala celo populistični SNS. Tako se je SLS pridružila kritiki na račun Rupla v primeru dvojezičnih napisov. Po mnenju poznavalcev naj bi bil v ozadju vsega tega prav Marjan Podobnik.

Drnovškova diplomacija Druugo vprašanje pa je seveda, kakšno vlogo v slovenski zunanji politiki igra predsednik države Janez Drnovšek, ki si je prve zunanje-politične izkušnje nabral še kot predsednik predsedstva SFRJ in organizator konference gibanja neuvrčenih. Kasneje se je kot predsednik slovenske vlade v glavnem udeleževal gospodarskih srečanj, na primer vsakoletnega svetovnega gospodarskega foruma v švicarskem Davosu. Leta 2002 se je z umikom iz dnevne politike umaknil tudi iz diplomacije, vendar ne za dolgo, saj je kmalu začel s solističnimi potezami, ki so nemalokrat vzbudile tudi zgražanje, na primer s predlogi o Kosovu. Kasneje je poskušal z mirovno operacijo v Darfurju, vendar so mu obisk omenjenega območja odsvetovali, s svojimi akcijami pa si je tudi v domačem okolju hitro nabral precej kritičnih ocen. Njegova zadnja solistična akcija, ki ni prinesla ničesar, je bilo srečanje s hrvaškim predsednikom in nekdanjim kolegom iz predsedstva SFRJ Stipetom Mesićem na Raščici pri Velikih Laščah. Oba predsednika sta na srečanju okrcala lastni vladi, to pa je bilo tudi vse. Vsekakor je tudi to posledica dejstva, da je bila slovenska zunanja politika v preteklosti žrtev parcialnih političnih interesov in ambicij. **D**

Predsednik države Janez Drnovšek v družbi z Indijanci

Milan Kučan

Marjan Podobnik

Odmik od komunistične preteklosti

Aleš Kocjan, foto: Marko Cencič/STA, arhiv Demokracije

Socialni demokrati (SD) so v soboto v Novi Gorici pripravili programsko konferenco, na kateri so sprejeli nov program stranke, imenovan Slovenija na vrhu sveta.

Slednji je kot pomembnejše vrednote, iz katerih je izšla stranka, opredelil antifašizem, nasprotovanje liberalnemu kapitalizmu in Cerkvi. Programska konferenca se je začela z izvolitvijo vseh potrebnih organov za njeno nemoteno izpeljavo, nadaljevala pa z referatom predsednika Boruta Pahorja. Kot je v svojem govoru dejal Pahor, stranka ne želi več capljati za zgodovinskimi spremembami, ampak želi biti nosilec teh sprememb in jim tako vtisniti svoj pečat. »Tranzicija je končana, in čeprav je bila socialdemokracija v tem času demoralizirana, je delala dobro. Zdaj pa sporočamo, da smo

močni, da smo največja moralna sila v Sloveniji in da imamo velik, a realen cilj. Socialni demokrati smo prepričani, da se mora Slovenija uvrstiti med najrazvitejše družbe sveta,« je dejal Pahor. Ob tem se je dotaknil tudi strankinega odnosa do preteklosti in napovedal nekakšen odmik od strankine komunistične preteklosti: »Partizanski upor proti okupatorju je bilo domoljubno dejanje, ki je zavarovalo slovenstvo. Toda ta partizanski upor je izkoristila komunistična partija za postopno prilaščanje vse oblasti, ki jo je po vojni ohranjala s totalitarnim sistemom, kar je nesprejemljivo,« je dejal Pahor.

Njegovemu govoru je sledila razprava ob novem programu stranke, ki ga je pripravil podpredsednik Igor Lukšič. Kot je v razpravi dejal nekdanji strankin minister Vlado Dimovski, je program dobra podlaga za razvoj stranke in bi ga zato veljalo sprejeti, pri tem pa opozoril, da za zmago na volitvah ne bo dovolj samo nov program, temveč tudi izbor pravih ljudi, ki bodo ta

program izvajali in bodo stranki dali nov zagon. S slednjim se je strinjal tudi Lukšič, ki je v svojem nastopu dejal, da bodo prosili vse tiste »tovariše«, ki ne verjamejo v cilj, da bo stranka postala vodilna politična sila v Sloveniji, »naj stopijo ob stran in dajo prostor tistim, ki verjamejo, imajo energijo in voljo«. »Ko zmagamo, bo dovolj prostora tudi za njih,« je dejal Lukšič.

Juri: To ni program Čeprav je večina delegatov v razpravi strankin novi program pozdravila in ga na koncu tudi potrdila, se nekateri delegati z njim niso strinjali. Najglasnejši je bil znani stari Pahorjev nasprotnik in strankin poslanec Aurelio Juri, ki je program kritiziral, češ da ne gre za program stranke, ampak za nepomemben zapis vrednot slovenskega človeka. »Del kritične javnosti nam očita pomik v desno in ne veseli me, da tudi sami priznavamo, da se premikamo na sredino,« je dejal Juri. Zmotile so ga tudi Pahorjeve besede, da je komunistična partija NOB izkoristila za prevzem oblasti. »Mnogi smo izkoriščali članstvo v komunistični partiji za uresničitev svojih ciljev in sam se tega nisem nikoli sramoval,« je brez zadržkov priznal Juri.

Sicer pa se je na programski konferenci dokončno potrdilo, da namerava Borut Pahor v naslednjem mandatu vlado prevzeti na podoben način, kot je to na zadnjih volitvah uspelo Janezu Janši – najprej sprememba strankinega imena, nato oblikovanje vlade v senci in pozitiven govor. Načrt je vsekakor preverjen in dober, vendar je temeljna razlika ta, da so bili pred zadnjimi volitvami volivci že pošteno naveličani eldesovih vlad, medtem ko je vlada Janeza Janše začela šele dobro delati. Glede na to se napovedi SD, da bodo na naslednjih volitvah zmagali, zdijo pretirane. **D**

Aurelio Juri

V novem programu SD je zapisano, da je stranka nastala iz socialdemokratskih gibanj, ki so temeljila na antifašizmu, nasprotovanju liberalnemu kapitalizmu in Cerkvi, na kar je stranka ponosna. Njene današnje temeljne vrednote pa so: posameznikovo življenje, svoboda, strpnost, solidarnost, varnost, enakost, pravičnost, partnerstvo, tekmovalnost, sožitje z naravo in mir.

Zadnja seja pred počitnicami

Gregor Drnovšek, foto: Državni zbor

Poslanci državnega zbora so se v ponedeljek zbrali na zadnji redni seji pred parlamentarnimi počitnicami. Zaradi premierjeve odsotnosti so na vprašanja poslancev odgovarjali le ministri.

Predsednik vlade Janez Janša se seje ni mogel udeležiti zaradi svojega prvega uradnega obiska v ZDA, zato bo na vprašanja poslancev Aurelia Jurija, ki bo premierja spraševal o slovenskih vojaki v Iraku, Milana M. Cvikla, ki ga zanima sodelovanje vlade z nadzornimi institucijami in organi, in Saša Pečeta, ki bo premierja spraševal o izvedbi privatizacije, odgovarjal v četrtek (danes). Iz koalicijskih vrst bo predsednika vlade o sprejetju zakonodaje o pokrajinah spraševal poslanec SLS Jakob Presečnik. Za odgovore na vprašanja pa so bili na voljo ministri (manjkali so štirje), ki so jim poslanci postavili 26 vprašanj. Minister Drobnič je poslancu Potrču pojasnil, da je v okviru pogajanj o zakonu o delovnih razmerjih v skrajnem primeru pripravljen delavce zastopati kar sam. Minister je dodal, da je bilo to sicer izrečeno, ko je pogajanja zapustila skupina sindikatov, saj je javnost to dejanje razumela kot premalo odgovorno obnašanje za zastopanje delavcev v takšnih pogajanjih. Potrča odgovor ni zadovoljil in

še naprej vztraja, da je minister s svojo izjavo posegel v položaj delavcev in njihovih sindikalnih predstavnikov. Pravosodni minister Lovro Šturm je poslanki Darji Lavtižar-Bebler odgovoril, da bo Slovenija še letos ratificirala konvencijo Združenih narodov proti korupciji in da ministrstvo že pripravlja začetek postopka ratifikacije. Majda Potrata je prepričana, da novi pravilnik o potrjevanju učbenikov in delovnih zvezkov ne uveljavlja učiteljeve avtonomije, temveč so se učitelji znašli pod velikim pritiskom. Šolski minister Milan Zver je poslanki pojasnil, da je sprememba zakona iz lanskega leta napotila strokovni svet, da potrjuje samo učbenike, ne pa drugih učnih pripomočkov. Meni, da pravilnik sedaj učitelju omogoča avtonomno odločitev o tem, katere delovne zvezke in druge pripomočke bo pri svojem delu uporabljal.

VI. vseslovensko srečanje Parlament je 6. julija gostil VI. vseslovensko srečanje Slovencev v zamejstvu in po svetu. Udeležence srečanja je nagovoril predsednik

državnega zbora France Cukjati in med drugim izrazil upanje, da bodo meje, ki se spreminjajo, zbledele in jih ne bo več. Po njegovem mnenju je izjemno pomembno, da se vsak človek zaveda, od kod izvira njegov genski zapis. »Pomembno je, da ve, kaj so njegovi rodovi zgradili s svojo kulturo, človekoljubnostjo, s svojim življenjem in svojo voljo do življenja.« Predsednik je izrazil zadovoljstvo, da so se srečali v državnem zboru, saj je parlament po njegovo predstavnik ljudstva in naj bo to znak za Slovence v zamejstvu in po svetu, da jih slovenski narod sprejema. Na plenarnem zasedanju srečanja so bili predstavljeni tudi pomembni dosežki Slovenije na področju zakonodaje, ki ureja položaj Slovencev v zamejstvu in po svetu. Delo na srečanju je bilo poleg plenarnega zasedanja razdeljeno še na dve delavnici; ena je bila namenjena Slovincem v zamejstvu, druga pa Slovincem po svetu.

Druga obravnava zakona Ena glavnih in verjetno najburnejših točk julijskega zasedanja bo goto-

vo druga obravnava zakona o verski svobodi. Zakon med drugim določa merila za registracijo verskih skupnosti, predpisuje postopek registracije in določa njihove pravice. Za opozicijo je najspornejši vladni predlog, po katerem bi država prispevke za socialno varnost duhovnikov in uslužbencev drugih verskih skupnosti plačevala iz proračuna. Pri financiranju bi se upošteval kriterij, da bi država plačevala prispevke enemu cerkvenemu uslužbencu na 1.000 vernikov posamezne verske skupnosti. Opozicija se seveda s takšnim predlogom ne strinja, saj meni, da so večje verske skupnosti v boljšem položaju kot manjše. LDS je tako že predlagala financiranje verskih skupnosti po italijansko-španskem modelu, kjer se državljani sami odločajo, ali želijo prispevati del dohodninskih odhodkov kateri od verskih skupnosti. V LDS za znesek financiranja predlagajo 0,6-odstotni odmerjeni znesek dohodnine. Kljub vsemu naj bi poslanci predlagani zakon o verskih skupnostih podprli in ga tako poslali v nadaljnji postopek potrjevanja. **D**

Lomilec porcelana

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Predsednik LDS Jelko Kacin postaja čedalje radikalnejši, zaradi česar si je od predsednika vlade že prislužil vzdevek, da se obnaša kot slon v trgovini s porcelanom.

Že pregovorna Kacinova radikalnost, ki se je pred časom nekoliko umirila, se je začela znova stopnjevati na srečanju, ki ga je LDS ob dnevu državnosti pripravila na Mostu na Soči. V svojem govoru na srečanju je Kacin ostro napadel vlado Janeza Janše in načelnika Manevrske strukture narodne zaščite (predhodnice Slovenske vojske) brigadirja Toneta Krkoviča. Za vlado je Kacin dejal, da gre za »konservativen desni režim, ki govori eno, dela pa drugo«, za Krkoviča pa, da si poskuša skupaj s SDS prilastiti generalštab Slovenske vojske. »Včeraj (na državni proslavi ob 15. obletnici slovenske osamosvojitve, op. A. K.) ste lahko videli, da sta dva človeka pregledala postroj slovenske vojske. Prvi (Krkovič, op. A. K.) nima nobenega pooblastila za to. Samo vrhovni poveljnik Slovenske voj-

ske, naš predsednik, ima to pooblastilo. Če še kdo drug, potem morda minister, ampak njega ni bilo. Potem morda načelnik generalštaba – ne, ta je moral molče stati v prvi vrsti in gledati človeka, ki je še pred nekaj tedni trdil, da je najboljši načelnik generalštaba, in je zdaj tudi pokazal, da Slovensko vojsko obvladuje vzporedna struktura. Nastaja podjetje, ki se imenuje –

zdaj bom citiral podpredsednika dr. Mateja Lahovnika – JJ, d. o. o. To je vseslovenska družba, ki obvladuje vse, ki se razume na vse, ki ne potrebuje nobenih nadzornih svetov in zato tudi zmanjšuje vlogo in pomen slovenskega parlamenta,« je – lahko bi rekli – s pomanjkljivim občutkom za realnost (Krkovič je na proslavi sodeloval zato, ker je bila le-ta replika proslave pred 15 leti, ko

je Krkovič pregledal četo) dejal Kacin. »France Cukjati govori o tem, da je v tej Sloveniji prostor za vse. Hkrati pa izločajo, lustrirajo, odstranjujejo in se gredo javno podjetje JJ, d. o. o. Lahko bi rekli, da je to dobro, saj so oni naši največji zavezniki: več neumnosti in napak bodo storili, laže bomo mi poprijeli in prevzeli oblast. Ampak tega preprosto ne moremo in ne smemo dovoliti. Vsak izgubljen dan na način, kot ga uprizarjajo, gre v škodo Slovenije, gre v škodo posameznikov, gre v škodo prizadetih družin, v škodo socialne varnosti v naši državi. Zato je danes trenutek, da se zavemo, da se ta režim ne bo odstranil sam, odstranili ga bomo, če bomo na volitvah zmagali,« je na Mostu na Soči pretiraval Kacin.

Kacin je Dimitrija Rupla primerjal s Haiderjem.

Predsednik vlade se ni pustil izzvati.

Oster napad na Rupla

Dru- gi večji izbruh radikalizma si je Kacin privoščil pretekli teden, ko je ostro napadel zunanjo ministra Dimitrija Rupla in slovensko zunanjo politiko. Tako je v svoji izjavi za medije Rupla na lepem obtožil, da mu je uspelo tisto, kar ni uspelo niti koroškemu deželnemu glavarju Jörgu Haiderju: razbiti enotnost manjšine na avstrijskem Koroškem. Slednje naj bi bil Rupel storil s tem, ko naj bi bil pozdravil dogovor, ki sta ga pretekli teden podpisali dve avstrijski vladni stranki (ljudska stranka in Zaveznštvo za prihodnost Avstrije) ter Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev. Kot je znano, predlog predvideva, da bi na avstrijskem Koroškem do konca leta 2009 postavili dvojezične table samo v občinah, kjer delež slovenske manjšine znaša vsaj 15 odstotkov, in v krajih, ki imajo vsaj 10 odstotkov slovensko govorečega prebivalstva. Po Kacinovem prepričanju naj bi dogovor pomenil revidiranje avstrijske državne pogodbe, ki predvideva postavitev dvojezičnih tabel v vseh krajih, kjer živijo Slovenci ne glede na to, koliko jih je. Hkrati s tem je Kacin ostro kritiziral tudi zunanjo politiko, ko gre za vprašanje reševanja odprtih vprašanj s Hrvaško in z Italijo. Tako je bil po njegovih besedah odziv slovenske zunanje politike na predvideno graditev plinskih terminalov v Tržaškem zalivu s strani Italije prepozen in nezadosten, odprta vprašanja s Hrvaško pa naj bi se po njegovo prav tako reševala neustrežno. Zaradi vsega tega je Kacin na koncu predsednika vlade pozval, naj prevzame vajeti v zunanji politiki, sicer se bo, kot je dejal, vse skupaj »slabo končalo«.

Čeprav je Kacin verjetno upal, da bo s takšnim pozivom predsednika vlade potegnil v polemiko, se ta ni dal izzvati. Na Kacinov napad na Rupla in zunanjo politiko je odgovoril, da so

Kacin med govorom na Mostu na Soči

imeli nekateri, ki danes najbolj kritizirajo slovensko zunanjo politiko, desetletja priložnost, da bi zadevo rešili, pa je niso premaknili naprej niti za milimeter. »Cinično se mi zdi, da predsednik stranke, ki ji je bila manjšinska politika dolgo časa zadnja skrb, zdaj iz tega dela notranje spore in se obnaša kot neroden in nestrpen slon v trgovini s porcelanom, pri čemer je ta porcelan last vseh nas,« je dejal Janša.

Revolt v stranki Kacinu torej ni uspelo, da bi predsednika vlade potegnil v vsesplošno polemiko, iz katere bi lahko koval svoj politični kapital, kar pa niti ni njegov edini neuspeh. Slišati je namreč, naj bi Kacinovi radikalni nastopi povzročali čedalje večji revolt znotraj same stranke, zlasti med tistimi, ki menijo, da bi morala stranka voditi zmernejšo politiko. Med slednjimi

naj bi bili strankini poslanci Slavko Gaber, Milan M. Cvikl in Marko Pavliha.

Bo Cvikl zamenjal Kacina?

Slavko Gaber

Naj spomnimo, da je Pavliha za prejšnjo številko Demokracije odkrito priznal, da imata s Kacinom precej hladne odnose, Gaber pa je že pred časom v osebnem pismu, ki smo ga objavili tudi v Demokraciji, ostro kritiziral njegov način vodenja stranke in njegove napade na predsednika SD Boruta Pahorja. Takrat je Gaber med drugim zapisal: »Zaustavi se vsakič, ko boš Borutu Pahorju povedal, da 'nima pojma' in da je pravzaprav opozicija pod B. Ne delaj mu tolikšnih in tako pogostih uslug. Zaustavi se, ko boš razlagal, da je dr. Drnovšek – predsednik države nekje, in te veseli, da ne 'odgovarjaš za njegova neodgovorna dejanja', in tudi, ko se boš nameril povedati, da naj tisti, ki ne obnemijo od navdušenja ob tvojih odločnosti in hitrosti, le odidejo iz stranke. Znalo bi se zgoditi, da ti bo še kdo ustregel. Za to, da LDS spraviš na obrobje, bo zadoščalo, če odide še nekaj tako 'pomembnih', kot so bili ti, ki so odšli. V tej stranki so namreč ljudje, ki menijo, da takšno ravnanje ni najbolj primerno za osebo, ki, če te povzamem, 'ni več Jelko Kacin, ampak institucija: predsednik LDS'.«

Kacinov bumerang? Zanimivo je, da se Kacin obnaša, kot da ga revolt, ki ga povzroča s svojimi radikalnimi in čedalje bolj napadalnimi nastopi v javnosti, ne zanima, saj za zdaj svojih nastopov ni bistveno spremenil. Poznavalci dogajanja v LDS pa pravijo, da mu tovrstno dolgoročno izmikanje ne bo prav dolgo uspelo. Slišati je namreč, naj bi se nekateri v stranki v za-

dnjem času precej trudili, da bi ga zamenjali. Namigi o tem niti niso novi, saj se pojavljajo že od takrat, ko je Kacin zasedel predsedniško mesto, novo je le to, da se med ljudmi, ki bi si želeli zasesti Kacinov položaj in naj bi poskušali največ narediti za to, da bi Kacin dejansko odšel, pojavlja strankin poslanec Martin M. Cvikl. Slednji nam tega ni ne potrdil ne zanikal, ampak le dejal, da govorci ne bo komentiral. Poznavalci dogajanja pa so nam e enkrat zatrdili, da informacija drži. Cvikl in preostali Kacinovi nasprotniki v stranki naj bi le počakali, kaj bodo prinesle lokalne volitve, in če na teh ne bodo dosegli želenih izidov, se bo moral Kacin zelo verjetno posloviti.

Videti je torej, da si je Kacin s svojimi radikalnimi nastopi namesto simpatij (mnogi so bili zanj prav zato, ker naj bi znal obračunal z Janezom Janšo) pridobil le še več nasprotnikov, kot jih je imel tik po izvolitvi, kar pomeni, da bo moral najverjetneje dobro premisliti, kakšno taktiko javnega nastopanja bo ubral v prihodnje. **D**

ANKETA

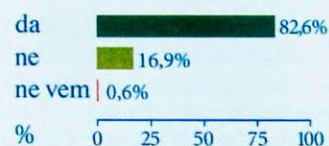
Kje boste letos dopustovali?

- a) Na Hrvaškem
- b) V Sloveniji
- c) Drugje

Odgovorite na www.demokracija.si

Rezultati preteklega tedna

Ali podpirate Drnovškovo odločitev, da se umakne iz politike?

Glasovalo: 172

DEMOKRACIJA spletna

Konec Jankovićevega mita

Vida Kocjan, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Nova vodstvena ekipa Mercatorja je dokazala, da želi poslovati na način, ki je prav nasproten Jankovičevemu. Uspehi so vidni in vodijo k varstvu zaposlenih, lastnikov in nacionalnih interesov. Jankovičev mit se torej podira kot hiša iz kart.

Ko je Žiga Debeljak s svojo vodstveno ekipo pred dobrega pol leta prevzel vodenje Poslovnega sistema Mercator, je v pogovoru za naš teden dejal, da so njihovi načrti doseganje zadanih strateških ciljev. To pa je, da Mercator s 17 tisoč zaposlenimi ostane vodilni trgovec v Sloveniji, hkrati pa se namerava osrediniti tri trge zunaj Slovenije. To je na Hrvaško, Bosno in Hercegovino ter takrat (še) skupno državo Srbijo in Črno goro. Dejal je, da želijo na teh trgih postati vodilni trgovec. Poudaril pa je, da »teh strateških ciljev ne bo mogoče doseči samo z razvojem lastne

maloprodajne mreže, ampak tudi s strateškimi partnerstvi«. Že po nekaj mesecih vodenja so se njegovi cilji začeli uresničevati. Tako je Debeljak 5. julija podpisal pogodbo o strateški povezavi na področju trgovske dejavnosti med Holdingom Rodić M & B in Mercatorjem. Na tej podlagi bo Mercator postal 76-odstotni lastnik družbe M-Rodić, d. o. o., preostalih 24 odstotkov pa

bo Holding Rodić M & B obdržal do leta 2008 (12 odstotkov) in 2009 (12 odstotkov), ko bosta tudi ta dva deleža na podlagi sklenjene pogodbe prodana Mercatorju.

Nova družba V ta namen sta oba partnerja ustanovila novo gospodarsko družbo M-Rodić, d. o. o., na katero je Holding Rodić M & B prenesel vso svojo trgovsko de-

javnost ter s tem povezano premoženje in blagovne znamke. Z uresničitvijo dogovora o strateškem partnerstvu bo Mercator po zdajšnjih informacijah postal drugi največji trgovec v Srbiji s približno 8-odstotnim tržnim deležem v letu 2007 in skupnimi prihodki od prodaje, ki bodo v letu 2007 dosegali približno 400 milijonov evrov. Mercator namerava na srbskem

V času, ko so nekatera občila polna besed o tem, kaj bo v prihodnje počel Zoran Janković, nova ekipa vodi povsem drugačno politiko razvoja Poslovnega sistema Mercator.

trgu ohraniti in razvijati tako blagovni znamki "M-Rodič" in "Rodič Megamarket" kot tudi blagovno znamko »Mercator«. Holding Rodič M & B bo z izvedbo dogovorjene povezave postal eden največjih posamičnih lastnikov družbe Mercator; ob prodaji 76-odstotnega deleža družbe bo pridobil približno 5-odstotni lastniški delež družbe Mercator, po končani transakciji pa bo ta odstotek ustrezno večji. Holding Rodič M & B bo postal tudi dolgoročni strateški partner Mercatorja na področju nabave blaga, ki ga proizvajajo članice Holdinga Rodič M & B. V Mercatorju zatrjujejo, da je strateška povezava pomemben korak k uresničevanju Mercatorjevega strateškega cilja postati vodilni trgovec z živili in drugim blagom v jugovzhodni Evropi. Dodajmo le, da je bila pogodba o strateški povezavi sklenjena v Kuli pri Novem Sadu, v Ljubljani pa jo je predstavilo vodstvo Mercatorja dan po podpisu. Družba Rodič že zdaj opravlja trgovsko dejavnost v 51 prodajnih objektih, od tega v šestih megamarketih.

Pozornost izdelkom Partnerja sta poleg sklenitve pogodbe o strateški povezavi na področju trgovske dejavnosti sklenila tudi pogodbe o dolgoročnem strateškem sodelovanju na področju dobav izdelkov vseh proizvodnih družb koncerna Rodič M & B (pivovarna »MB«, tovarna vode in sokov »Stork«, tovarna mesa in mesnih izdelkov »Storkimes« idr.), zagotavljanju transportnih storitev s strani Holdinga Rodič M & B in izvajanju skupnih projektov razvoja trgovskih objektov na območju Srbije. Dogovorjena izhodiščna cena za nakup 100-odstotnega lastniškega kapitala družbe M-Rodič,

Novi Sad je 150 milijonov evrov, pri čemer je del cene za 24-odstotni lastniški delež vezan na poslovne izide družbe M-Rodič v letih 2007 in 2008, tako da bo končna cena glede na dosežene izide predvidoma med 135 in 175 milijoni evrov. Transakcija bo predvidoma končana do 31. oktobra 2006, ko bodo izpolnjeni vsi dogovorjeni odložni pogoji.

Denar zagotovljen Partnerja sta se dogovorila, da bo kupnina poravnana delno z delnicami družbe Mercator, d. d., delno s prevzemom finančnih obveznosti prodajalca, delno pa z gotovino. Pri plačilu za nakup 76-odstotnega lastniškega deleža družbe M-Rodič bo Mercator z delnicami poravnal del kupnine v višini 30 milijonov evrov, poleg tega bosta z delnicami v celoti plačana tudi oba 12-odstotna lastniška deleža, ki bosta kupljena v letih 2008 oziroma 2009. Mercator namerava delnice zagotoviti iz odobrenega kapitala oziroma iz sklada lastnih delnic, pri čemer je dogovorjeno, da bodo ovrednotene po povprečni tržni ceni na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev v zadnjem polnem koledarskem mesecu pred dnevom njihove izročitve prodajalcu. V Mercatorju zatrjujejo, da imajo na voljo dovolj odobrenega kapitala in lastnih delnic za poravnavo prvega dela kupnine, pri čemer mora izdajo novih delnic oziroma uporabo lastnih delnic za ta namen odobriti nadzorni svet. Za poravnavo kupnine za drugi in tretji del lastniškega deleža v letih 2008 in 2009 pa bo družba Mercator potrebovala soglasje skupščine delničarjev za izdajo novih delnic.

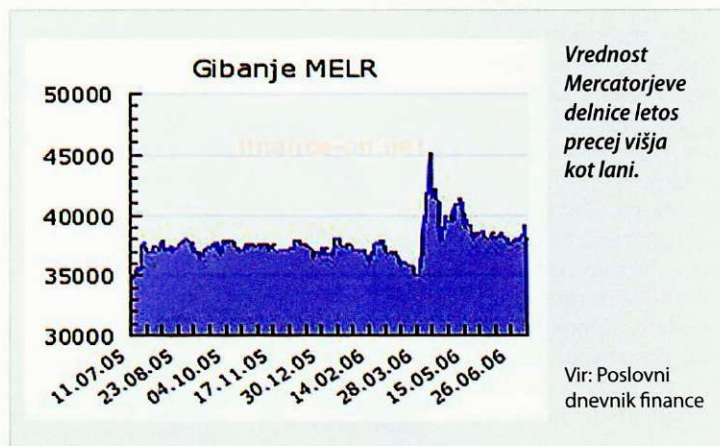
Finančno pravično Za transakcijo so v vodstvu Mercatorja naročili tudi posebno mnenje neodvisnega finančnega svetovalca o pravičnosti transakcije z vidika delničarjev in družbe Mercator. To je izdelala družba KPMG, poslovno svetovanje iz Ljubljane, v njem pa je navedeno, da jih je uprava družbe Mercator prosila, naj kot neodvisni finančni svetovalci s finančnega vidika preučijo pridobitev 100-odstotnega lastniškega deleža v družbi M-Rodič ter s tem povezane pogoje načrtovane izdaje manjšinskega svežnja novih delnic

Celotna nova uprava Mercatorja

Mercator pod novim vodstvom dosega zastavljene cilje.

Žiga Debeljak

oziroma odsvojitve manjšinskega svežnja lastnih delnic, hkrati pa naj podajo svoje mnenje o pravičnosti transakcije z vidika družbe Mercator in njenih delničarjev. Revizorji so ugotovili, da so pogoji transakcije ustrezni. Še več: »Ob upoštevanju ekonomsko-finančnih pogojev so tudi finančno pravični,« je v mnenju zapisala Nevenka Kržan, direktorica družbe KPMG.

Sklep vlade Hkrati s tem je vlada RS pretekli teden sprejela sklep, da ne nasprotuje predlaganemu posojilu mednarodne finančne korporacije v višini 40 milijonov evrov Mercatorju. Ministrstvo za finance bo finančni korporaciji poslalo izjavo, s katero jo bo seznanilo o svoji odločitvi, v imenu vlade pa jo bo podpisal minister za finance Andrej Bajuk. Ker so se nekateri v Sloveniji spraševali,

Mercatorjevci na svojih igrah

Zaposlenim v Mercatorju so se zelo hitro posušile solze za Jankovičem.

► zakaj je vlada sprejela ta sklep in ali to pomeni, da bo dala tudi poroštvo za odplačilo posojila, dodajmo, da mednarodni sklad skladno s svojimi pravili ne sme izvajati financiranja na ozemlju katere koli svoje članice, če le-ta takšnemu financiranju nasprotuje. Zato so zaprosili vlado za izdajo soglasja k predlaganemu posojilu in ga tudi prejeli, za davkoplačevalce pa to ne pomeni nobenega tveganja. Ob tem so v skladu dejali, naj bi posojilo Mercatorju omogočilo širitev podjetja na trgih Hrvaške, Srbije, Črne gore ter Bosne in Hercegovine. Posojilo je odobril odbor izvršnih direktorjev 13. julija 2006.

Debeljakova vizija Ob sklepu vlade so se spet razvile razprave o tem, da je Mercator v krizi. Nekaj podobnega se je pojavljalo že v času Jankovičevega vodenja, vendar so poskušali nekateri časniki te govorce takrat utišati, zdaj pa so jih spet obudili. O tem, kaj je dejansko finančno prevzel, smo Debeljaka vprašali kmalu po tem, ko je prevzel vodenje Mercatorja. Dejal nam je, da je »Mercatorjeva kapitalna struktura še vedno izjemno trdna in tudi finančna moč se iz leta v leto povečuje«. Dodal pa je, da je pred novo ekipo izziv, da tudi za vložena sredstva v tujini, to je zunaj Slovenije, zagotovijo takšno donosnost, kot je donosnost sredstev v Sloveniji. »Mercator namreč kritične mase poslovnih aktivnosti na trgih zunaj Slovenije še ni dosegel v tolikšni meri, da bi lahko zagotovil ustrezno donosnost poslovanja. Zato je ena od predno-

Žiga Debeljak s sodelavci uresničuje svoje cilje, čeprav mu mediji ne namenjajo niti približno toliko prostora kot njegovemu predhodniku.

stnih strateških usmeritev nove uprave prav osredinjenje na te tri trge, da bi čim prej dosegli obseg poslovanja, ki bo ustrezno donosen. Seveda pa ima Mercator tako kot vsako podjetje tudi omejene vire financiranja. Načrtujemo, da bi v prihodnjih letih vsako leto investirali od 120 do 150 milijonov evrov, kolikor lahko zagotovimo sami. To je veliko de-

narja, vendar imamo štiri trge, to je Slovenijo in še tri, kar pomeni, da bomo izjemno selektivni pri investicijah. Poleg tega bomo zastavljene strateške cilje morali dosegati tudi s strateškimi partnerstvi. Naši strateški lastniki, kolikor so nam dali vedeti, in seveda tudi nadzorni svet v okviru potrditve strategije, ki smo jo predstavili ob imenovanju, podpirajo te usmeritve Mercatorjeve uprave,« je takrat dejal Debeljak. Če so se nam zdele njegove besede v začetku januarja letos še nekoliko nerazumljive glede na splošno nepoznavanje stvari, je zdaj jasno, da je Debeljak že ob nastopu natančno vedel, kaj hoče. V tej luči je treba razumeti tudi zadnji sklep vlade o soglasju k posojilu za Mercator.

Povsem drug koncept Zoran Janković je v desetih letih enormno obogatel. Debeljak je ob prevzemu poslovnega sistema poudaril, da namerava svoje delo opravljati predvsem odgovorno in pošteno. Dodal je, da po naravi ni materialist, pomembni so mu predvsem izzivi in zadovoljstvo pri delu. Poudaril

je še, da nova uprava nikakor ne razmišlja o menedžerskem odkupu kot prejšnja. »Smo realisti in se zavedamo, da menedžment ne more biti pomemben lastnik Mercatorja, pa tudi želja po čem takim nimamo. Koncept upravljanja in lastništva strogo ločimo od vodenja. Mi smo tu zato, da vodimo družbo v dobro družbo in njenih lastnikov. Lastniki so tu zato, da z nami upravljajo kot s svojim premoženjem; to razločevanje je zelo pomembno, čeprav se v slovenskih razmerah pogosto zamegljuje. Smo najeti menedžerji, ki smo tu, da v dobro družbo in lastnikov čim bolj uresničujemo strategijo Mercatorja in dosegamo načrtane cilje,« je dejal Žiga Debeljak. Za konec dodajmo, da je vrednost Mercatorjeve delnice pod novo upravo višja kot v času, ko je to vodil Janković s svojo ekipo, kar objavljamo v posebnem prikazu. Izjema je le čas, ko je vrednost delnice presegla 41 tisoč tolarjev, to pa je bilo tedaj, ko jo je nekdanji Mercatorjev strateg domnevno umetno povečal z namenom, da bi mali delničarji delnice prodali, on pa bi »enkrat pozneje« prišel do svojega tako zelenega cilja: postati lastnik Mercatorja. Vse skupaj je bilo zavito v »celofan« firme s poštnim predalom na Kajmanskih otokih in z lastniki srbskega rodu. Mercatorjevi lastniki in novo vodstvo sistema so mu to preprečili. Mercator zdaj očitno varno pluje novim uspehom naproti. **D**

Mit Zorana Jankovića se podira.

Začenja se sezona izidov!

Boštjan Kramberger, Kapitalska družba

V ponedeljek se je v ZDA začelo obdobje objav četrtletnih izidov podjetij. Pričakovanja poznavalcev so visoka, saj še naprej pričakujejo povprečno dvomestno rast dobičkov.

PORTFELJ 8 DELNIC NA DAN 07.07.2006

VREDNOSTNI PAPIR	TRG	INDEKS	VALUTA	ŠT. LOTOV	NAKUPNI TEČAJ	TEČAJ 7.7.2006	RAST DELNIC V %	SKUPAJ V SIT
1 Oberthur card system	Francija	PAR	EUR	542	7.69	5.7	-25.88	740,344
2 DJ Stoxx sm 600 oil&gas	Nemčija	GER	EUR	98	42.52	42.29	-0.54	993,169
3 FJH AG	Nemčija	GER	EUR	1073	3.89	2.33	-40.10	599,122
4 FJH AG nova	Nemčija	GER	EUR	357	3	3	0.00	256,654
3 Petroleo Brasileiro S.A.	Amerika	NYQ	USD	53	96.88	87.21	-9.98	867,112
4 Conergy	Nemčija	GER	EUR	126	49.67	43.98	-11.45	1,327,960
5 Krka	Slovenija	SBI	SIT	10	143000	152254	6.47	1,522,540
6 Sanofi-Aventis	Francija	PAR	EUR	82	76.15	77.55	1.84	1,523,895
7 Zijin mining	Hong Kong	HKG	HKD	10633	3.875	4.2	8.39	1,083,864
8 Bayer	Nemčija	GER	EUR	116	35.94	36.31	1.03	1,009,354

Denar v SIT 1,035,882 • Skupaj 10,959,896

Vrednost portfelja 04.11.2005 → 10,023,326 • Vrednost portfelja 07.07.2006 → 10,959,896 • Donosnost portfelja v odstotkih → 9.34 • Donos portfelja v SIT → 936,570
EUR → 239.64 • USD → 187.6 • HKD → 24.27

Če se bo to uresničilo, bo to druga tako dolga rast dobičkov s tako visokim odstotkom. Vendar bo verjetno bolj ključno za gibanje tečajev, kaj bodo podjetja napovedala za prihodnje poslovanje. Borzni trgi so se med preteklim tednom ukvarjali s poskusno izstrelitvijo vojaških raket v Severni Koreji, sledilo je nekaj manjših makroekonomskih objav, vsi pa smo čakali petkovo objavo o novoustvarjenih delovnih mestih v ZDA. Podatek je trg označil za enega pomembnejših pri odločitvi Ameriške centralne banke glede nadaljnega dviga temeljne obrestne mere. Prvi pogled na podatke je bil odličen, saj so Američani ustvarili veliko manj delovnih mest, kot so pričakovali investitorji, poleg tega pa je stopnja brezposelnosti ostala na zelo nizkih ravneh. Vendar je podrobnejši pogled na objavljene izide svetovne delniške trge kaj hitro odel v rdeče številke. Investitorje je tokrat prestrašil podatek o povprečnem urnem plačilu, ki se je glede na prejšnja poročila povečal za 0,5 odstotka. Višje plače namreč pomenijo višje povpraševanje in s tem višje cene.

Vendar so prvi makroekonomski kazalci pokazali, da se ameriška ekonomija že ohlaja, kar bi lahko bila voda na mlin tistim, ki govorijo, da je konec dvigovanja obrestnih mer. Vsi investitorji pa upamo, da ni bilo že dosedanje višanje previsoko, da se bo ekonomija le malce ohladila in da ne bo prešla v recesijo. Ameriški borzni indeksi so na tedenski ravni ob nizkem prometu zaradi praznikov izgubili nekaj vrednosti. Dow Jones je nižji za pol odstotka, Nasdaq pa za slaba dva odstotka.

Poleg makroekonomskih rezultatov je investitorje prestrašila rekordna cena nafte, ki je ob testiranju severnokorejskih raket, negotovosti v Iranu in povečanem povpraševanju zaradi počitnic znova dosegla rekordno raven. Glede na to, da se v naslednjih dveh mesecih omejenim dejstvom lahko pridruži še kakšen od hurikanov, čedalje več poznavalcev govori o ceni nafte okoli 80 dolarjev za sodček.

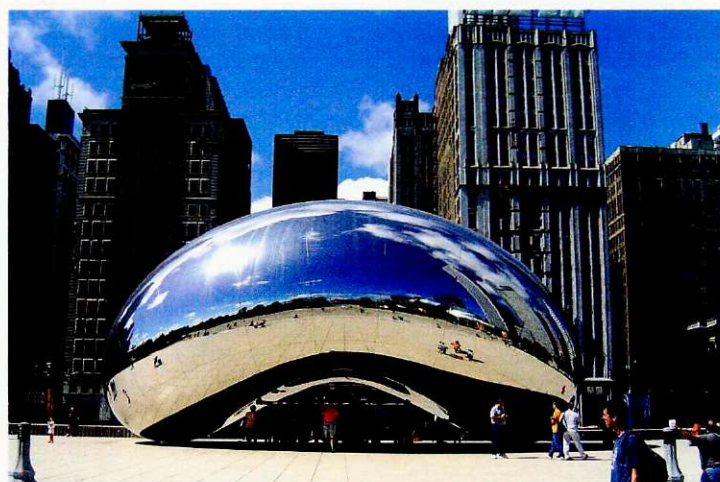
V Evropi lahko, kot kaže, pričakujemo dvig temeljne obrestne mere že v začetku avgusta. Ta teden Evropska centralna banka ni reagovala, vendar pa najbrž že na nasle-

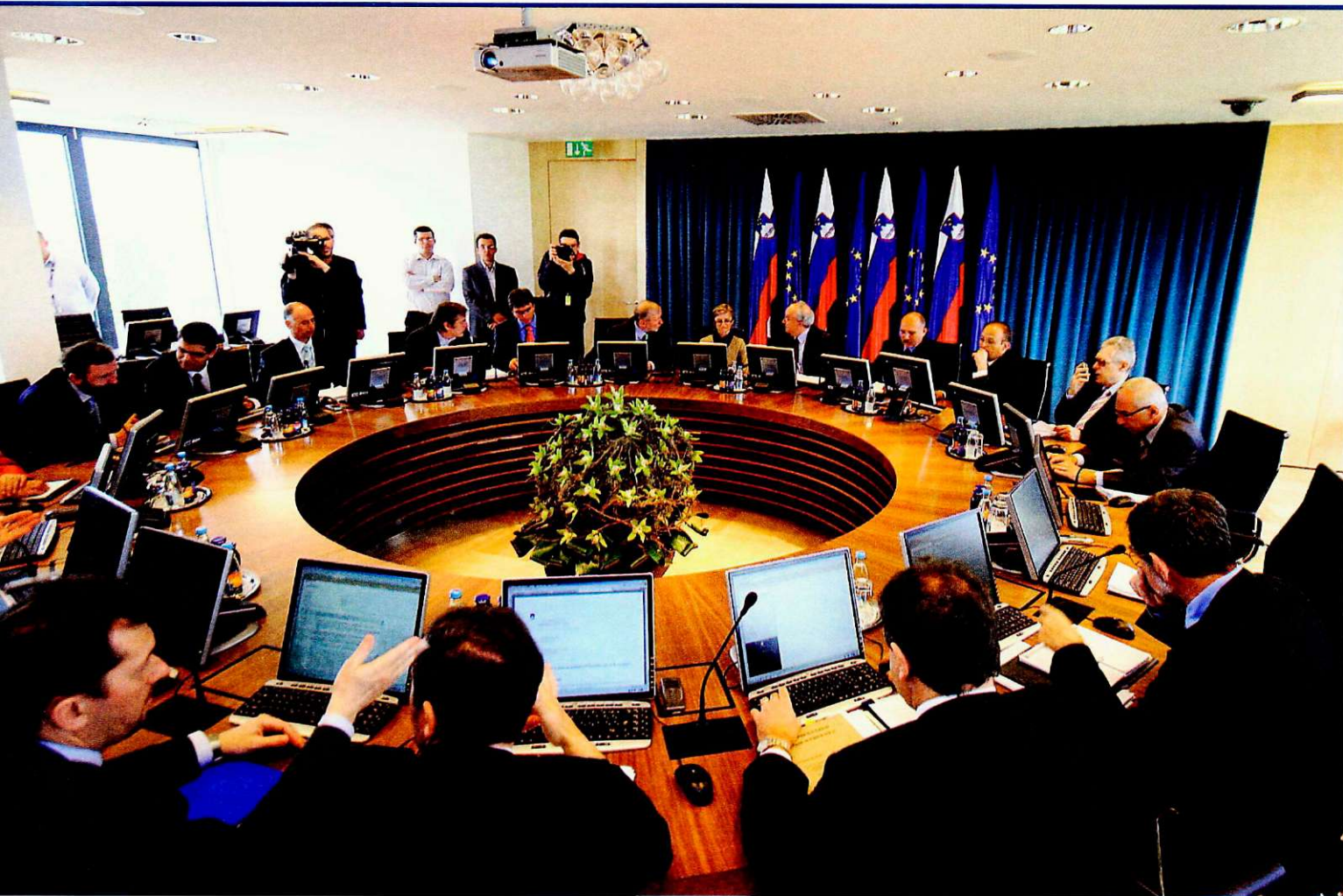
dnjem srečanju ne bo tako. Nemški indeks DAX se je ta teden vrtel okoli 5.700 točk, vendar mu na koncu tedna te meje ni uspelo preseči.

Na Japonskem so indeksu Nikkei na poti navzdol pomagali projektili, ki so letali po azijskem nebu. Na tedenski ravni je njegova vrednost padla za slaba 1,3 odstotka. V naslednjem tednu pa lahko pričakujemo, da bomo po šestih letih dočakali prvi dvig temeljne obrestne mere tudi s strani Japonske centralne banke. S tem se bo končalo obdobje ničelne obrestne politike.

V Sloveniji smo dočakali Krkine izide, ki so bili dobri. Bolj kot ti bi lahko v prihodnje na ceno delnice vplivalo dogajanje v neposredni soseščini, kjer ameriški Barr prevzema zagrebško Plivo. Nekateri tuji članki namreč kažejo, da bi bila Krka lahko ena najzanimivejših prevzemnih tarč v tem delu Evrope.

Repozicioniranje našega portfelja se je ta teden izkazalo za dobro potezo, saj je njegova vrednost zrasla tako, da sedaj donosnost znaša 9,34 odstotka. Za zdaj portfelja ne bomo spreminjali. **D**

Sveže proračunske smernice

Denis Vengust, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Vlada je sprejela osnutek proračunskega memoranduma za obdobje 2007–2011. Povečujejo se sredstva za štipendije, plače in socialne transferje. Proračunski primanjkljaj naj bi kljub temu postopoma izginil.

Vlada je sprejela osnutek proračunskega memoranduma za obdobje od 2007 do 2011 kot izhodišče za pripravo predloga državnih proračunov za leti 2007 in 2008 in zadolžila ministrstvo za finance, da v sodelovanju z Uradom za makroekonomske analize in razvoj pripravi njegovo končno besedilo.

Izpostaviti velja predvsem predvideno zmanjševanje proračunskega primanjkljaja. Za leto 2007 vlada načrtuje odhodke državnega proračuna v višini 19,75 milijarde tolarjev (8,2 milijarde evrov), kar je 26,6 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP). Finančni minister Andrej Bajuk je na tiskovni kon-

ferenci napovedal, da bodo proračunski izdatki prihodnje leto sicer za 20,3 milijarde tolarjev višji kot v sprejetem proračunu, vendar se bo primanjkljaj kljub temu znižal. Zastavljene cilje bo po njegovih besedah mogoče doseči zaradi ugodne gospodarske rasti, s katero se sooča Slovenija. Predvideni primanjkljaj za leto 2007 se znižuje s prvotno načrtovanega v sprejetem proračunu za leto 2007 v višini 1,2 odstotka BDP na 1 odstotek BDP, medtem ko naj bi se v letu 2008 še skrčil in znašal 0,9 odstotka BDP. V letu 2009 naj bi se znižal na 0,8 odstotka BDP, zmanjšal naj bi se tudi v letu 2010, ko bo predvidoma znašal 0,3 odstotka BDP. V letu 2011

bi po sprejetih makrofiskalnih izhodiščih državni proračun izkazal izravnano bilanco prihodkov in odhodkov, torej brez primanjkljaja. Vsekakor več kot optimistična napoved za gospodarstvo in prihodnjo blaginjo naše države.

Začenja se usklajevanje Na podlagi v začetku julija sprejetih izhodišč za pripravo predloga sprememb proračuna za leto 2007 in predloga proračuna za leto 2008 se začnajo usklajevanja z neposrednimi proračunskimi porabniki (ministrstva in drugi). Vlada je določila razrez proračunskih odhodkov po ekonomski klasifikaciji, ki bo podlaga za nadaljevanje

priprave državnega proračuna do naslednje proračunske seje; ta bo skladno s terminskim načrtom priprave proračuna 20. julija. Pripravljeni so bili novi izračuni načrtovanih sredstev za plače v javnem sektorju (plače, prispevki, davek na izplačane plače in transferji v javne zavode), sredstev, namenjenih za transferje posameznikom in transferje v sklade socialnega zavarovanja. Kot je pojasnil finančni minister, makrofiskalni kazalci za leto 2007 zdaj niso bistveno drugačni, kot so bili ob sprejemanju proračuna za prihodnje leto. Ker pa se je spremenila zakonodaja, so potrebne nekatere spremembe sprejetega proračuna. Vlada na-

Andrej Bajuk

mreč pripravlja predlog proračuna za prihodnji dve leti na podlagi tedaj veljavne zakonodaje. Bajuk je še dejal, da so v pripravi spremembe davčne zakonodaje. Ko bodo sprejete, bodo pripravljene tudi dodatne spremembe proračuna. V vsakem primeru finančno ministrstvo čakajo naporna usklajevanja z ministrstvi in drugimi porabniki o višini sredstev, ki jim bodo pripadla.

Več za štipendije in plače V predlogu proračuna za leto 2007 so sredstva za plače in prispevke načrtovana skladno s podpisanim dogovorom o rasti plač v javnem sektorju. V letu 2008 naj bi se sredstva za plače glede na podpisani dogovor s sindikati in ob upoštevanju predloga kadrovskega načrta za leto 2008 ter ob upoštevanju nadaljnjega zniževanja davka na izplačane plače (40 odstotkov) v grobem zvišale za 2,1 odstotka. Izdatki za blago in storitve se bodo zvišali za 3,3 odstotka zaradi izdatkov za posebni material in storitve. Sredstva za subvencije se za leto 2008 povečujejo za 11 odstotkov. Transferji posameznikom in gospodinjstvom se povečujejo za 1,3 odstotka in bodo v letu 2008 znašali 234,6 milijarde tolarjev. Predvidena sredstva za subvencije se ne spreminjajo in ostajajo na ravni sprejetega proračuna za leto 2007. Transferji posameznikom in gospodinjstvom so v primerjavi s sprejetim proračunom višji za 9,2 milijarde tolarjev. Finančni minister pojasnjuje, da je razlog povišanja v povečanem številu upravičencev do socialnih

transferjev že v letu 2006, kar ima posledice tudi v letu 2007.

Posebej je treba izpostaviti povečan obseg štipendij. Predvidenih je 1,2 milijarde tolarjev več za štipendije (25,1 milijarde tolarjev v projekcijah za 2007) iz državnega proračuna. Poleg povišanja štipendij se na tem področju tudi predvideva, da bo že v letu 2007 vzpostavljen nov sistem štipendiranja, pri katerem bodo sredstva za štipendiranje potrebnih kadrov vlagala tudi podjetja. Z novim sistemom štipendiranja naj bi se skupna sredstva za štipendije predvidoma povečala še za dodatnih 10 odstotkov, kar bi pomenilo skupno okrog 65.000 štipendij. Za primerjavo pogledimo leto 2005, ko je bilo vseh prejemnikov štipendij 54.000. Občutno povečanje obsega sredstev za štipendije in ugodni pogoji za štipendiste bodo vsekakor pozitivno vplivali na žgočo študentsko problematiko.

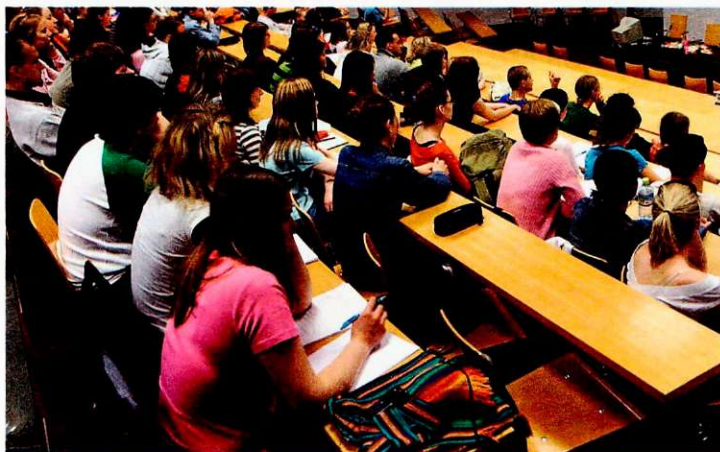
Predsedovanje EU V predlogu sprememb proračuna za leto 2007 so dodatno zagotovljena tudi sredstva za izvajanje gospodarske javne službe vzdrževanja železniške infrastrukture v višini 3,4 milijarde tolarjev. Sredstva za investicije se povečujejo za 5,9 milijarde tolarjev, in sicer zaradi graditve južne schengenske meje, konferenčne dvorane na Brdu ter za izvajanje sistema vrednotenja nepremičnin na podlagi zakonov o množičnem vrednotenju nepremičnin in o evidentiranju nepremičnin. Finančni minister je omenil še možnost zasebnih vlaganj v javno infrastrukturo, kar bo predvidel

Socialni transferji se povečujejo.

Finančno ministrstvo čakajo naporna usklajevanja s porabniki.

Za štipendije je predvidenega precej več denarja.

zakon o javno-zasebnem partnerstvu. V okviru sredstev za plače so zagotovljena tudi sredstva za predsedovanje Slovenije Evropski uniji. Naj spomnimo, da so bila v sprejetem proračunu za leto 2007 za ta namen predvidena med izdatki za blago in storitve, kar je tudi razlog, da se izdatki za blago in storitve v projekcijah za leto 2007 znižujejo. Ne nazadnje moramo omeniti tudi obseg vplačil v proračun Evropske unije. Za ta segment je od predvidenih proračunskih odhodkov v letu 2007 določenih 87 milijard tolarjev (363,1 milijona evrov), v letu 2008 pa 97 milijard tolarjev (404,9 milijona evrov). V prihodnjem letu bodo ti odhodki predstavljali 1,3 odstotka BDP, v nadaljnjih letih pa se bodo vse do leta 2011 predvidena sredstva za ta namen povečevala in bodo v letu 2011 znašala 1,86 odstotka BDP. Vendar je treba ob tem vedeti, da se bo tudi obseg prihodkov iz EU povečeval in naj bi bil vseskozi večji od obsega vplačil.

Proračunske usmeritve in napovedi so vsekakor pozitivne. Upamotorej, da jih bo mogoče tudi ure-

sničiti. V veliki meri se namreč nanašajo na podatke o gospodarski rasti, ki so ta čas odlični. Vprašanje pa je, ali bi zdržali tudi v slabših gospodarskih razmerah. Tudi zaradi tega je treba še naprej na vso moč skrbeti, da bo gospodarstvo čim hitreje napredovalo. Kljub temu pa varčnost nikoli ni odveč. **D**

Radio VIVA
FM 102.1
99.5
stereo
RDS
M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Ledeno presenečenje z neba

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

Konec minulega meseca je slovenski severovzhod prizadelo hudo neurje. Zavarovalnice škodo štejejo v milijardah tolarjev, edino letalo za poskusno obrambo proti toči pa ni poletelo.

Zadnja dva dneva v juniju je več slovenskih krajev prizadelo hudo neurje. Najbolj je prizadelo severovzhod Slovenije.

Neprizanesljiva narava V Rušah je tako že v četrtek padala toča v velikosti jajca, na širšem mariborskem območju je voda poplavlila več kleti. Tudi na Celjskem je neurje poplavlilo mnogo hiš in cest, zaradi izpada električne energije pa se je ustavila sedežnica na Golteh, od koder je reševalcev uspelo v treh urah rešiti okoli petdeset upokojencev. V Zasavju je neurje močno poškodovalo streho pred kratkim odprtega novega obrata Steklarne Hrastnik pa tudi večino streh stanovanjskih hiš, šol, vrtcev

in športnih objektov. Poškodovanih je bilo veliko avtomobilov, vrtov, njiv in sadovnjakov.

V noči na petek se je neurje razbesnelo še v nekaterih drugih krajih. V občinah Podlehnik, Slovenska Bistrica in Ptuj je tako veliko naselij ostalo brez elektrike, toča je v naseljih Nadole, Kočice, Žetale in Dobrina luknjala strehe, v Pleterjah pa je veter odnašal strehe celo 200 metrov stran od hiš ... "Skrajno grozno je," je ob tem dejal župan občine Žetale Anton Butolen.

Milijardna škoda Po podatkih zavarovalnic je šlo glede na povzročeno materialno škodo za eno najhujših neurij v zadnjih

letih; poškodovanih je bilo veliko stanovanjskih objektov, vozil in kmetijskih pridelkov. Na Zavarovalnici Triglav so tako že do 3. julija izplačali za milijardo tolarjev in pol odškodnin. "Osebe Zavarovalnice Triglav je v rekordnem času, od petka, 20. junija, do nedelje, 2. julija 2006, opravilo glavnino cenitev in zavarovancem omogočilo izvedbo odškodninskih zahtevkov. 3. julija 2007 so bili ogledi v sklepni fazi," so nam dejali v največji slovenski zavarovalni družbi, kjer so prejeli kar 2.550 odškodninskih zahtevkov.

Tudi na Zavarovalnico Maribor so oškodovanci naslovili že za več kot milijardo tolarjev zahtevkov. Več kot 50 odstotkov povzroče-

ne škode je nastalo na področju kmetijskih zavarovanj, največje število zahtevkov pa je zavarovalnica prejela na področju avtomobilskih in premoženjskih zavarovanj. "V celotnem lanskem letu smo v Zavarovalnici Maribor zaradi neurij in drugih vremenskih ujm izplačali za dobro milijardo tolarjev škode, v letošnjem letu pa je samo prvo neurje s točo našim zavarovancem povzročilo višjo škodo," nam je dejala Natalija Postružnik, direktorica službe za odnose z javnostmi pri Zavarovalnici Maribor.

Neurja z veliko materialno škodo pa po zagotovilih omenjenih zavarovalnic ne morejo ogroziti njihovih finančnih zmogljivo-

Natalija Postružnik

sti, saj je njihova organiziranost v Sloveniji na visoki ravni. "Posledice naravnih katastrof, tudi zaradi pozavarovanj, ki jih imamo sklenjena, ne morejo destabilizirati finančnih zmogljivosti slovenskih zavarovalnic. Ne nazadnje je poslanstvo zavarovalnic prav to – stati ljudem ob strani, ko se jim pripetijo nezaželene in nepredvidene nesreče," dodaja Postružnikova. Seveda pa si nihče ne želi, da bi so naravnih katastrof sploh prihajalo.

Letalo ni poletelo Škode je torej veliko in zavarovalnice bodo morale globoko seči v žep. V Sloveniji namreč obrambe pred točo ni, uporabljajo le letalo Letalskega centra Maribor za raziskovalno posipavanje oblakov s srebrovim jodidom, za kar se je vlada odločila že lani. "Vlada Republike Slovenije podpira aktivnosti za nadaljevanje poskusnega posipavanja oblakov, ki prinašajo točo, s srebrovim jodidom z letali nadaljnjih 5 let, da bi pridobila čim več podatkov o njegovih rezulta-

Dr. Mark Žagar, ARSO

ti, vključno s podatki o vplivu na zdravje ljudi in okolje, ki naj bi bili podlaga za dokončno odločitev o obliki nadaljevanja obrambe pred točo," so zapisali v sklepu vlade dne 15. 6. 2005.

Posipavni učinki posipavanja torej še niso dokazani, kljub temu pa bi moralo letalo glede na pogodbo med kmetijskim ministrstvom in Letalskim centrom Maribor 29. junija poleteti. V centru so dejali, da letalo ni vzletelo zaradi močnega vetra, kljub temu pa je kmetijska ministrica Marija Lukačič opozorila na neizvajanje pogodbe.

Letalo za poskusno posipavanje oblakov bi po pogodbi med ministrstvom za kmetijstvo in Letalskim centrom Maribor 29. junija moralo poleteti.

"Pogodba je bila veljavno sklenjena 20. 6. 2006 in predvideva skupaj 30 ur leta. Glede na to, da je pogodba začela veljati 20. 6. 2006 in da je bila sklenjena z istim izvajalcem kot prejšnja leta, ne vidimo razlo-

Pozitivnih znakov ni

Dr. Michel Jarraud, generalni sekretar Svetovne meteorološke organizacije (SMO), o obrambi pred točo (TV Dnevnik hrvaške televizije 30. aprila 2003).

"Obramba pred točo je pomemben problem, saj se z njim ukvarjajo mnoge države članice SMO. V svetu je bilo izvedeno veliko projektov in organizirali so mnoge strokovne sestanke. Toda kljub prizadevanjem niso našli jasnega odgovora. Bilo je nekaj zelo razpršenih majhnih pozitivnih signalov, ki pa mnogokrat niso bili primerljivi med seboj. V nekaterih poskusih je bilo v primerih obrambe celo več toče. Torej ta čas lahko rečemo le, da problem znanstveniki raziskujejo, vendar ni veliko upanja, da ga bodo kmalu uspešno rešili. Pomembno je razumeti, da imamo opravka z zelo veliko variabilnostjo. Oblaki, ki prinašajo točo, so relativno majhni in tako kot na mnogih področjih fizike ni mogoče izvesti dveh poskusov v popolnoma enakih razmerah. Zato je ta problem tako zapleten. Stališče SMO je, da za zdaj ni pozitivnih znakov, da je obramba pred točo uspešna."

Vir: ARSO

gov, zakaj letalski center ni izvajal oz. ne bi mogel izvajati programa raziskovalnega posipavanja oblakov z letali takoj po uveljavitvi pogodbe v skladu s pogodbenimi obveznostmi," nam je dejal Tomaž Hrastar iz službe za odnose z javnostmi na kmetijskem ministrstvu.

V ponedeljek, 3. julija, je ministrstvo predstavnikom Letal-

blike Slovenije za okolje (ARSO). "Teorija posipavanja oblakov pa tudi pravi, da je vnos napačne količine reagenta ob nepravem času v nepravilnem delu oblaka najmanj brez koristi ali posledic za rast oblaka, lahko pa povzroči točo tudi tam, kjer je drugače ne bi bilo," dodaja Žagar. Posipavanje oblakov je torej lahko tudi zelo tvegano, doslej

skega centra Maribor poslalo zahtevo, naj pošljejo poročilo o izvajanju pogodbe za akcije v letu 2006. Skladno s 5. členom te pogodbe bi izvajalec (Letalski center Maribor) moral namreč po vsaki akciji izdelati poročilo. Slednje so na ministrstvu sicer prejeli, kljub temu pa pravna služba ministrstva omenjeno pogodbo še vedno preučuje.

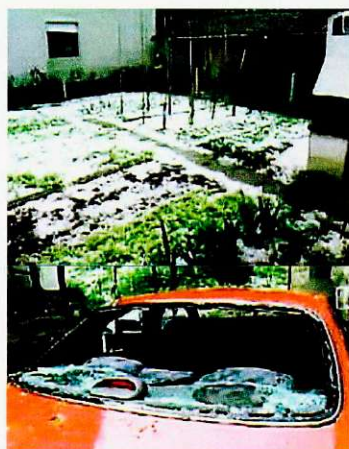
Posipavanje oblakov Teorija posipavanja oblakov temelji na teoretično mogočem, a nikoli statistično značilno dokazanem načelu povečanja števila zametkov toče z vnosom ledu podobnih kristalov v oblak. "Ker bi bilo posledično zrn toče več, bi bila njihova velikost in s tem energija manjša," nam je zatrdil dr. Mark Žagar z Agencije Repu-

pa po Žagarjevih besedah nobena študija, izvedena po strokovnih in znanstvenih kriterijih, ni pokazala uspešnosti kakršne koli obrambe pred točo.

Kako kaže V osrednji Sloveniji je nevihtnih dni v povprečju 48, na Štajerskem pa 60 na leto. Po podatkih ARSO pa je na območju Slovenije vsako leto vsaj ena vremenska ujma, med katere štejemo orkanski veter, veliko količino novozapadlega snega, močne padavine, žled ali neurje pa tudi sušo in izjemno visoke temperature. Letošnje poletje naj po eksperimentalnih sezonskih vremenskih napovedih ne bi značilno odstopalo od klimatološkega povprečja temperature in količine padavin. Tako lahko upamo, da podobnega neurja letos ne bo več. **D**

Pogodba za posipavanje oblakov

Katastrofalne posledice neurja

Ob prenavljanju svoje vile je Anton Anderlič smeti naprtil kar svojemu sosedu Brunu Špoljarju.

Smeti pa kar k sosеду

Gregor Drnovšek, foto: Bor Slana, arhiv Demokracije

Zgodba o zemljiščih, ki jih je v letih 2001 in 2002 v Strunjanu na sporen način želel pridobiti Anton Anderlič, a mu je to namero nevede preprečil kmet Bruno Špoljar, očitno še ni končana.

Špoljar je konec leta 2001 na oglasni deski Upravne enote Piran po naključju opazil razpis, s katerim so Hoteli Piran ponujali štiri parcele, ki ležijo v neposredni bližini hotelov v Strunjanu. Ker so parcele spadale v kategorijo kmetijskih zemljišč in ima zato oseba s statusom kmeta predkupno pravico, se je Špoljar prijavil na razpis. Prijavil pa se je tudi zaradi izredno ugodne cene (580 tolarjev za kvadratni meter). Takrat se Špoljar še ni zavedal, da je s svojo prijavo dregnil v osje gnezdo, ki je imelo svoj sedež v Ljubljani in ne na Obali. Direktorica Hotelov Piran Ana Žerjal

ga je namreč kmalu po prijavi obvestila, da so parcele že prodane Antonu Anderliču in podjetju Sponcor, d. o. o., razpis, na katerega se je prijavil Špoljar, pa je bil le formalnost, ki jo je bilo treba po zakonu izpolniti. Januarja 2002 pa je Upravna enota Piran sklenila, da se parcele prodajo Špoljarju.

Umazane igre Nato so se stvari začele zapletati. Hoteli Piran so se dolgo upirali podpisu pogodbe s Špoljarjem. Julija 2002 so le podpisali pogodbo, vendar so se nato zatekli k drugačni taktiki, saj so le nekaj dni po podpisu Špoljarja obvestili, da od pogodbe odsto-

pajo, ker naj bi bilo prišlo do ugotovitve nekaterih novih dejstev in je zato pogodba nična. Ugotovili naj bi bili, da so nekatere parcele po urbanističnem načrtu delno zazidljive in ne nezazidljive, kot so prvotno mislili, ena od parcel pa naj bi bila tudi za 900 kvadratnih metrov večja, kot je bilo sprva izmerjeno. S tem so hoteli preprečiti Špoljarju, da bi ostal v igri za zemljišča, ki so bila že od vsega začetka namenjena Anderliču. Za »nova« dejstva so namreč v Hotelih Piran vedeli že od vsega začetka, kar je razvidno iz urbanistične informacije, ki jo je občina Piran posredovala Hotelom

Piran novembra 2001, torej še pred začetkom prodaje teh parcel. V dokumentu jasno piše, da je ena parcela zazidljiva v izmeri 60, druga v izmeri 80 in tretja v izmeri 1.400 kvadratnih metrov. Novembra 2002 je ministrstvo za kmetijstvo ugotovilo, da dejstva, ki jih navajajo Hoteli Piran, niso nova, zato je zavrnilo Sponcorjevo in Anderličevo zahtevo, da se celotni postopek ponovi. Čez pet mesecev pa je tudi na ministrstvu prišlo do preobrata, saj naj bi bila na Anderličevo pobudo referentka ugotovila, da je upravna enota pri obravnavi te zadeve napačno uporabljala za-

Največji kup smeti iz Anderličeve vile

kon o kmetijskih zemljiščih in je zato sklep upravne enote, s katerim je bil lastnik parcel Špoljar, razveljavila. Ena izmed domnev, zakaj sta si Anderlič in podjetje Sponcor prizadevala pridobiti omenjene parcele, je bila, naj bi za 5,8 milijona tolarjev dobila parcele, ki naj bi bile realno vredne milijon evrov. Zato naj bi bilo v igri sodelovalo tudi veliko število pomagačev, ki so si na vse načine prizadevali, da bi parcele vendarle dobil Anderlič.

Želel urediti dovozno pot

Anderlič je kot razlog, zakaj želi dobiti te parcele, navedel, da bi rad uredil dovozno pot do svoje vile, ki jo je leta 2000 prav tako kupil od Hotelov Piran. Glede na konfiguracijo terena pa je jasno, da ureditev dovozne poti po omenjenih parcelah zaradi strmine ne bi bila mogoča. Čeprav je Špoljar sedaj lastnik vseh omenjenih parcel, ki jih je kupil od Hotelov Piran, pa ima s svo-

Anton Anderlič

jim sosedom Anderličem nove težave. Anderličeva vila stoji na izredni lokaciji, v gozdčku nad strunjansko plažo, vendar je obkrožena s parcelami, katerih lastnik je Špoljar (vmes je Upravno sodišče v Gorici potrdilo, da je Upravna enota Piran pravilno uporabljala zakon o kmetijskih zemljiščih, kar je pomenilo, da je Špoljar postal lastnik teh parcel). Anderlič je v času prenavljanja svoje vile brez Špoljarjevega soglasja postavil dvigalo in zložil strešnike na njegovo zemljo. Najbolj pa bode v oči, da so delavci, ki so izvajali obnovitvena dela, gradbeni material, ki bi ga morali odprtljati na za to primeren kraj, očitno s samokolnicami vozili na različne dele parcel okrog vile, ki so v lasti Špoljarja. Zemlja okrog vile je strma in poraščena z gozdom in drugim rastlinjem, vendar se na več krajih pojavljajo kupi odpadnega gradbenega materiala. Dva kupa sta še posebej opazna, vsak od njiju naj bi obsegal kar precej kubičnih metrov. Med opeko, starimi kopalniškimi ploščicami, cementom, polivinilom in drugimi odpadki se najdejo tudi stare svinčene cevi, ostanki straniščnega materiala in drugo. Leta 2004 je zato Špoljar tožil Anderliča in podjetje Sponcor, d. o. o., ter od njiju zahteval odstranitev vsega, kar so nametali in navozili na zemljišče, ki je v njegovi lasti. Tožba se na sodišču vleče že 2 leti, med tem pa je kupe smeti že začel

Približna lokacija »Anderličevih smeti« na Špoljarjevih parcelah: bela- Anderličeva parcela, zelena- Špoljarjeve parcele, rdeča- približne lokacije »odlagališče«.

lo prekrivati gozdno rastje. 29. junija letos si je sodnica Mojca Puc Štefanič končno ogledala stanje na parcelah, vendar odločitve še ni sprejela.

Pri vseh težavah kmeta Špoljarja se postavlja vprašanje, zakaj si Anton Anderlič lahko privoščil takšne sporne in morda tudi nagajive poteze. Očitno je, da je Anderlič na Obali vplivna

osebnost, ki ima veliko pomembnih zvez v tem okolju in si zato laže privoščil takšno obnašanje. Vprašanje je tudi, zakaj zanj sodni mlini na Obali meljejo počasneje in morebiti ugodneje kot za druge smrtnike, kot je denimo Bruno Špoljar. Je to naključje ali so v ozadju močne zveze in znanstva, ki sežejo tudi v marsikatero uradno institucijo? **D**

[03:18]
Hong Kong, Kitajska

Povsod. Karkoli. Zanesljivo.

Pokrivamo svet.

Intereuropa
Globalni logistični servis

www.intereuropa.si

Ideologija v imenu demokracije

Dr. Romana Jordan Cizelj, foto: arhiv Demokracije

Vrnila sem se z delovnega obiska v Gorlebnu v Nemčiji. V spomin se mi je vtisnila prelepa podoba kraja, ki sicer leži na meji med nekdanjima Vzhodno in Zahodno Nemčijo ter skladišče za jedrske odpadke.

Jedrske elektrarne proizvedejo 30 odstotkov vse nemške električne energije.

Gorleben pa je tudi kraj, ki ga utegnate priklicati iz spomina v povezavi z jedrsko energijo, natančneje z jedrskimi odpadki. V Nemčiji so se namreč odločili, da bodo v tem kraju odlagali visoko radioaktivne odpadke, ki jih proizvedejo v svoji državi. Pod zelenimi travniki se namreč v globino zajedajo bogate plasti soli, ki se je izkazala kot zelo primerno okolje za odlaganje odpadkov. Je namreč dober toplotni prevodnik, ima visoko permeabilnost, z višanjem temperature pa se ji viša plastičnost. Ti suhoparni podatki v preprostem vsakdanjem jeziku povedo naslednje: obsežne plasti soli so eno najprimernejših območij za odlaganje nevarnih odpadkov.

Vrhunska tehnologija Obisk v Gorlebnu me je pozitivno prese-netil. Najprej zato, ker so Nemci dokazali, da prislovična hladnost

in zmerna gostoljubnost zanje ne veljata več. Morda je to eden izmed pozitivnih vplivov združene Evrope! Drugo presenečenje so bile vrhunske tehnološke naprave, namenjene tako za pripravo izrabljenega jedrskega goriva na odlaganje kot tudi za samo odlaganje visoko radioaktivnih odpadkov. Številni rovi, skopani do globine 800 m pod zemeljsko površino in tako široki, da se po njih lahko peljeta vzporedno dva avtomobila, pa so prazni. Obrat za varen prenos izrabljenih gorivnih palic iz gorivnega elementa v posebno posodo za podzemno odlaganje sameva. Hala, v kateri naj bi stale posode pred prenosom v odlagališče, je skoraj prazna. V ogromnem tehnološkem obratu vlada tišina, saj je v njem zaposlenih le toliko delavcev, kolikor jih potrebujejo za nujno vzdrževanje. Vrhunski tehnološki objekti in oprema spiijo kot zača-

Jedrsko odlagališče v Gorlebnu

rana princesa, ki jo lahko reši le dovolj pogumen in pameten princ ter ji omogoči, da uresniči namen svojega bivanja.

Ustavljen jedrski program

Demokratske volitve v Nemčiji so zelenim kljub razmeroma nizki podpori volivcev podarile fantastično politično moč. Z njo jim je uspelo povsem ustaviti nemški jedrski program. Nemčija ne sme graditi novih jedrskih elektrarn, ne sme dokončati odlagališča visoko radioaktivnih jedrskih odpadkov, pa čeprav so dela tik pred koncem, nemške jedrske elektrarne ne smejo voziti svojega izrabljenega jedrskega

goriva na predelavo v tujino, pa čeprav se na tak način količina visoko radioaktivnih odpadkov občutno zmanjša. Sami takega tehnološkega postopka niso razvili, ker jih je ustavila nemška zelena politika. Obstoječe jedrske elektrarne še obratujejo in proizvedejo vsaj 30 odstotkov vse nemške električne energije. Ker pa sta bili energetska in okoljska politika v času njihove graditve drugačni, nimajo vsaka svojega skladišča za izrabljeno jedrsko gorivo. Predpostavili so namreč, da bodo visoko radioaktivne odpadke po predelavi odlagali na posebej za to pripravljeno odlagališče. Ker so vse tovrstne dejavnosti sedaj prepovedane, je izrabljeno jedrsko gorivo v posebnih posodah na prostem poleg jedrskih reaktorjev.

Cena protijedrskega gibanja

Odločitve, ki so z nepotrebnim dodatnim delom zaposlile številne vrhunske strokovnjake in gospodarstvenike, realno gledano zmanjšujejo varnost nemških državljanov in državljanov in po nepotrebnem zvišujejo cene električne energije. Protijedrsko gibanje, osnovano kot ideologija, je vtisnilo močan pečat nemški demokraciji in konkurenčnosti. Kako dolgo bo Evropa tako bogata, da bo še omogočala demokracijo, ki bo pod svojim okriljem varovala neznanje, ki se skriva za ideološkim nabojem? Moje stališče je jasno. Demokracija ostaja najboljši izmed do sedaj razvitih sistemov. A to ni le pravica, da sodelujemo na volitvah, temveč je predvsem odgovornost in zavedanje, katere vrednote in kakšno prihodnost zagotavlja tisti, ki mu zaupamo vodenje države. Le tako si bomo zagotovili primerno ravnotežje med blaginjo ter socialno in osebno varnostjo. **D**

Nemško protijedrsko gibanje

AL BANDO-VOLARE, NEK-LAURA NON C'É, UM

NAJLEPŠE ITALIJANSKE PESMI

NEK: LAURA NON C'E', AL BANDO CARRISI: VOLARE, UMBERTO TOZZI: TI AMO, TIZIANO LUGLI: FINALMENTE MIA, THE TEN TENORS: FUNICULI, FUNICULA, TAMEE HARRISON: L'AMORE CHE MI DAI, RICCARDO FOGLI: MALINCONIA, LORETTA GOGGI: MALEDETTA PRIMAVERA, LOREDANA BERTE: NON SONO UNA SIGNORA, GUINI RUSSO: MEDITERRANEA, GIANNI BELLAL: QUESTO AMORE NON SI TOCCA

**V TOREK, 18. 7., OB NAKUPU VEČERA:
CD ZA SAMO 990 SIT**

Naročniki Večera lahko CD naročite na naslovu: ČZP Večer, 2504 Maribor. Naročila sprejemamo tudi po e-mailu knjiga@vecer.com in telefonu: 02/23 53 326, 02/23 53 322 ali 02/23 53 500. CD-je vam bo raznašalec prinesel na dom, plačilo po položnicah za Večer. Zaloge so omejene.

Pod skandinavsko taktirko

Ana Müllner, foto: Evropska zveza

Z julijem je predsedovanje Evropski uniji do konca letošnjega leta prevzela Finska, ki je na mnogih področjih še vedno zgled Evrope.

Finski politični vrh je štafeto predsedovanja prevzel od Avstrije, kjer njihovo polletno predsedovanje petindvajseterici ocenjujejo kot uspešno. »EU je bila pred letom dni v globoki krizi, to pa smo danes prebrodili,« je na tiskovni konferenci na Dunaju zatrdil avstrijski kancler Wolfgang Schäussel. »Za krmiljenje ladje v nemirnih vodah smo morali napeti vse moči. Mislim, da smo dobro držali smer,« je dodal. Sicer pa je v času avstrijskega predsedovanja EU še posebno težko preizkušnjo preživljala zaradi pravega trka

civilizacij, ki je izbruhnil zaradi objav karikatur preroka Mohameda v več evropskih medijih. V ospredje se je spet vrnilo vprašanje iranskega jedrskega programa in dobava plina iz Rusije. A ena od prednostnih nalog, ki so si jih zastavili na Dunaju pred začetkom predsedovanja, še naprej ostaja vse prej kot razrešeno vprašanje evropske ustavne pogodbe, o kateri so v zadnjem času potihnili vsi pogovori.

V središču širitev V prihodnjih šestih mesecih bo skandinavska država s petimi milijoni prebival-

Finski šolski sistem je med najboljšimi.

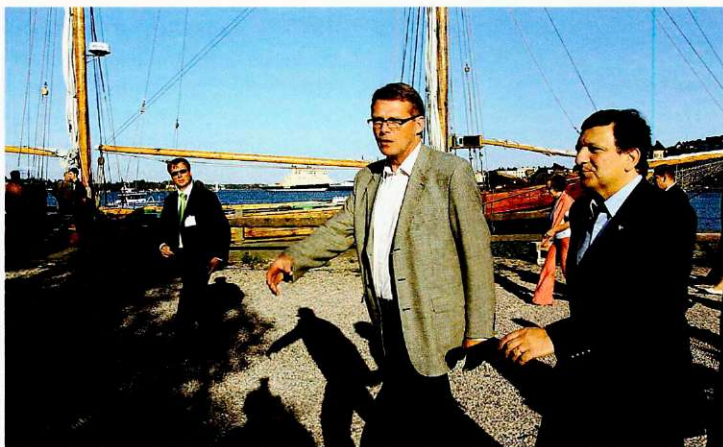
cev največ pozornosti posvečala širitvi unije. V tem času bo namreč postalo jasno, ali bosta Romunija in Bolgarija v EU vstopili že s prvim januarjem prihodnje leto ali pa bosta morali počakati

še eno leto. Nedvomno pa bosta v povezavo vstopili skupaj in ne posamično, za kar se še posebej zavzema evropski komisar za širitev Olli Rehn, ki v evropski komisiji zastopa Finsko. O usodi obeh kandidatk bodo odločali konec poletja, ko bo tudi postalo jasno, v kolikšni meri sta izpolnili pristopne pogoje.

Od finskega predsedovanja si še posebej veliko obetajo v Ankari, saj so prav v Helsinkih pred sedmimi leti podpisali sporazum, po katerem je Turčija po desetletjih zavračanja končno dobila status kandidatke za vstop v EU. A po slabem letu, ko so se s Turčijo začela pristopna pogajanja, se že kažejo možnosti, da se bodo pogovori med Ankaro

Z začetkom julija je predsedovanje EZ prevzela Finska.

Ena od prednostnih nalog finskega predsedovanja bo širitev EU.

Tehnološki velikan Nokia

in Brusljem zaradi nepriznavanja grškega dela Cipra spet vrnili na začetek. Da bi bilo takšno nazadovanje v pristopnih pogajanjih poraz tako za evropsko kot tudi za turško stran, priznava tudi finski zunanji minister Erkki Tuomioja. Še naprej pa se bodo nadaljevali pogovori z balkanskimi državami, ki se bolj ali manj uspešno poskušajo integrirati v evropsko skupnost. Finsko pred-

Finci radi poudarjajo, da se ključ njihove uspešnosti skriva v inovativnosti, zaradi katere so postali ena najuspešnejših držav na svetu.

komisija predstavila posebno poročilo. »Evropski svet je odločil, da bo decembra letos, ob koncu finskega predsedovanja, razpravljati o vseh vidikih prihodnjih širitve. Cilj Finske pa je, da bi na neki način našli novo soglasje,« je dejal premier Matti Vahanen v finskem parlamentu, kjer je poslanec predstavil usmeritve finskega predsedovanja povezavi. Finska želi, da bi upoštevali obstoječe pogodbe pa tudi merila za širitev, ki jih je EU določila v Københavnu leta 1993, je poudaril. »Državam kandidatkam EU ne bi smeli postavljati novih kriterijev. Pravila bi morala ostati enaka za vse,« meni Vahanen. Finska je polnopravna članica EU že od leta 1995.

Finski premier Matti Vahanen

Tarja Halonen in Angela Merkel

Na vrhu inovativnosti Z začetkom finskega predsedovanja je v EU spet v središču pozornosti uspešnost te severne države na domala vseh področjih. Njihov šolski sistem je, kot je bilo že večkrat predstavljeno, najboljši na svetu, gospodarska rast je zavidljiva, prav tako se lahko pohvalijo z več kot uspešno socialno politiko. A Finci radi poudarjajo, kaj je v deželi tisočerih jezer prioriteta – inovativnost, ki jih je popeljala na sam vrh najbolj razvitih držav na svetu. Do tega jim je uspelo priti predvsem zaradi tesne povezanosti šolskega siste-

ma in gospodarstva. Vseh dvajset univerzitetnih centrov, kolikor jih ima Finska, je ob tehnoloških in raziskovalnih centrih, v katerih študentje aktivno sodelujejo več čas študija. Tako je tudi manjšim mestom uspelo doseči zavidljivo visoko razvitost in ta se z leti še povečuje. Kot primer lahko navedemo arktično mesto Oulu, kjer poteka glavna proizvodnja mobilnih telefonov znamke Nokia in ki je v nekaj letih postalo tehnološka prestolnica brez primere. Mesto Tampere, ki je bilo stoletja eno revnejših industrijskih predelov, pa je danes predvsem univerzitetno mesto s 60 tisoč študenti od skupno 200 tisoč prebivalcev.

Finska je tudi druga evropska država, takoj za Švedsko, ki raziskovalnim panogam namenja največ denarja iz svojega proračuna, in sicer 3,5 odstotka bruto domačega proizvoda. »Na Švedskem – tudi zaradi vpliva Nobelovih nagrad – večino sredstev iz proračuna namenjajo za t. i. klasične znanstvene panoge, medtem ko smo se na Finskem odločili več denarja namenjati novim tehnologijam, ki jih zahtevata predvsem sodobna družba in svetovni trg,« ocenjuje uspešnost svoje države finski premier Matti Vahanen.

S svojim uspešnim modelom, katerega prednost je predvsem prilagajanje razmeram na svetovnem trgu, je Finski nedvomno uspelo pridobiti status ene najuspešnejših držav tako v evropskem kot v svetovnem merilu. Kot taka je tudi postala zgled Evropi, ki se bo v času finskega predsedovanja petindvajseterici poskušala iz skandinavskega modela naučiti čim več. ■

Večja pozornost Rusiji

Finski politični vrh je ob prevzemu predsedovanja EU že napovedal krepitev odnosov s sosednjo Rusijo, kar pa predvsem glede na zemljepisno lego in dosedanje sodelovanje med obema državama ne preseneča. Finska predsednica Tarja Halonen se je med srečanjem z nemško kanclerko Angela Merkel v Berlinu zavzela za »strateško partnerstvo« z Rusijo, pri čemer ji je nemška gostiteljica pritrdila. »Treba je vzpostaviti zaupanje, hkrati pa povsem odkrito izmenjati mnenje z ruskim predsednikom,« meni Merkl. Pri tem je nemška kanclerka pozdravila povabilo ruskega predsednika Vladimirja Putina na neformalni vrh EU, ki bo oktobra v Lahtiju. Na srečanju bodo med drugim govorili o energetski preskrbi uni- je, pri čemer igra Rusija pomembno vlogo. Še posebej pomembno vlogo pa ima Rusija pri pogovorih glede iranskega jedrskega vprašanja, na katerega pa ima precej drugačne poglede kot EU.

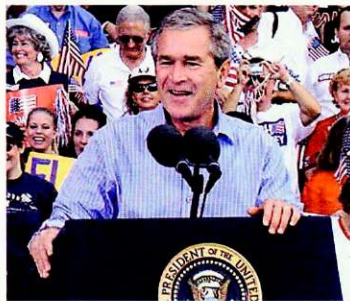
sedstvo pri tem opozarja, da tem državam ne bi smeli pošiljati slabih sporočil, čeprav širitev na Balkan ni predvidena še kar nekaj let. Sicer pa bo približevanje balkanskih držav EU tema decembrskega vrha unije, ko bo evropska

CIA ukrepala

Ameriška obveščevalna agencija CIA je razpustila enoto, ki je desetletje lovila vodjo mednarodne teroristične organizacije Al Kaide Osama bin Ladna in njegove pribočnike. Enota, znana pod imenom Alec Station, je bila razpuščena konec lanskega leta, njene člane pa so razporedili v protiteroristični center CIA. Viri v CIA so še navedli, da izsleditev Osame bin Ladna ostaja prednostna naloga in da odločitev za razpustitev enote ne pomeni, da so obupali nad prijetjem terorista številka ena na svetu.

Bushevih 60 let Ameriški predsednik George Bush je 6. julija dopolnil 60 let in ga tudi okrogli obletnici primerno proslavil. V

Beli hiši so mu pripravili zabavo, na dan neodvisnosti pa so pripadniki posebnih enot ameriške vojske v Fort Braggu v Severni Karolini predsedniku že čestitali s posebno torto v obliki ameriške

zastave. Nazdravili so mu tudi v predsedniški knjižnici Billa Clintona v Little Rocku v Arkansasu, kjer so bile na voljo jedi po Bushevem okusu. Bush se sicer že vse od začetka leta šali na račun svoje starosti, ki se mu sedaj zdi rosna mladost. Letos se je že šalil, da bo kmalu star 62 let, ko bo lahko začel dobivati zvezno pokojnino, do katere so upravičeni vsi Američani ne glede na premoženje.

Losos ogrožen Evropska komisija Irsko poziva, naj v skladu z evropsko direktivo o habitatih, katere cilj je tudi zavarovanje ogroženih živalskih vrst, strože nadzoruje podeljevanje licenc za uporabo ribiških mrež, v katere se v irskih vodah zaplete veliko število divjih

lososov, ki so namenjeni na ploditev v sladke vode irskih rek in jezer. Vsako leto se divji lososi vračajo v reke Irske, Velike Britanije in nekaterih drugih članic EU, kjer so prišli na svet in kjer bodo zaplodili nov naraščaj, s katerim se bodo nato vrtnili v vode severnega Atlantika. Irski ribiči veliko mladice divjega lososa ujamejo v svoje mreže, ko se lososi iz rek vračajo v morja, kar zmanjšuje število mladih rib.

Slovo Ustanovitelj in nekdanji predsednik propadlega energetskega velikana Enron Kenneth Lay, ki mu je, potem ko je bil obsojen zaradi korporacijske prevare in poneverb, grozila večletna zapor-

na kazen, je umrl. 64-letni Lay naj bi bil umrl zaradi srčnega napada na družinskem domu v Aspnu v ameriški zvezni državi Kolorado. Lay je bil skupaj z nekdanjim generalnim direktorjem Enrona Jeffom Skillingom maja letos obsojen, da je v letih 1998–2001 zavajal vla-

TUJI TISK

La Repubblica

Pogoste besede

Besede delati, problem in moški se uporabljajo dvakrat pogosteje kot besede počivati, rešitev in ženska. Še pogosteje se uporablja beseda čas v zvezah, kot so »koliko je ura« ali »sploh ni časa« ali »nastopil je čas« oziroma »čas se je iztekel«. V

anglosaksonskem svetu je beseda »time« (čas) najbolj uporabljana beseda, je zapisano v predgovoru oxfordskega slovarja največ uporabljenih besed. Treba je še spomniti, da je angleščina najbolj razširjen jezik na svetu, ki ga najpogosteje uporabljajo tudi na internetu. Oxfordski lingvisti so analizirali jezik virov, spletnih izdaj, fantastike in novice. Preučili so vsakdanji, sodobni jezik, saj so pred enajsto izdajo slovarja želeli pojasniti, koliko ali kako se je spremenil in razvil jezik. Pri tem niso upoštevali le nove slovnice, ki se razvija na spletu, ampak tudi neologizme in barbarizme. Prišli so do zanimive ugotovitve: Angleži govorijo tako, kot so govorili Anglosasi pred vdorom Normanov leta 1066.

The Times

Ruski Hollywood

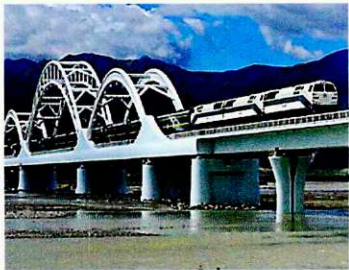

Rusija gradi svojo različico Hollywooda, kamor denar oligarhov privlači zvezde. V zapuščenem vojaškem hangarju na severu Rusije je minus 25 stopinj. Režiser je oblečen v 18 plasti obleke. Igralci lahko igrajo nepretrgano samo

nekaj minut, potem pa se gredo nazaj gret v posebno sobo. Dobrodošli v Stolivudu, ruskem odgovoru na Hollywood. Režiserja, Britanca Toma Robertsa zebe, vendar meni, da se izplača. Tudi njega so kakor še mnoge druge zahodne zvezde in režiserje pritegnile milijarde oligarhov. V Rusijo ga je povabila družba sistema Mass-Media, katere direktor Mihail Dunajev namerava St. Peterburg spremeniti v vzhodni Hollywood. Pravi, da je v zadnjem desetletju hollywoodska tendenca snemati filme v srednji Evropi, in je prepričan, da se bodo zaradi rastočih stroškov studiji selili vse bolj na Vzhod. In prav v Rusiji je mogoče snemati kar za 30 odstotkov ceneje kot na Zahodu.

gatelje in prikrival slabo finančno stanje Enrona. Kazni naj bi jima zvezno sodišče v tesaškem Houstonu izreklo 23. oktobra. Enron je šel v stečaj decembra 2001, potem ko so vlagatelji in analitiki Wall Streeta spoznali, da jih je vodstvo podjetja najmanj dve leti z lažnim prikazovanjem poslovnih izidov krepko zavajalo.

Z vlakom v Tibet Na Kitajskem so odprli najvišjo železniško progo na svetu, ki bo pokrajino Qinghai povezala z avtonomno pokrajino Tibet. V Pekingu graditev proge

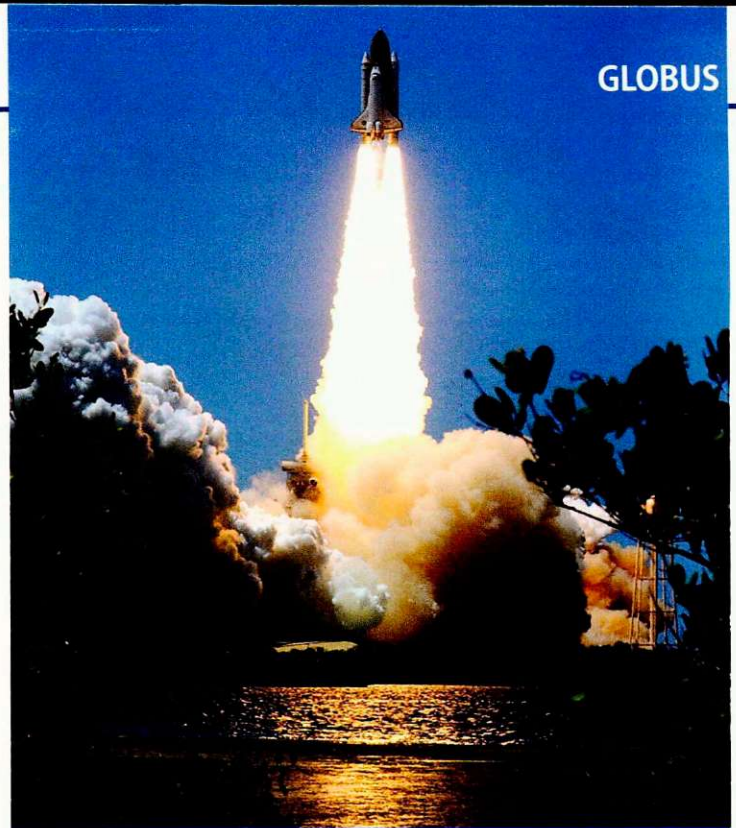
označujejo za izjemen tehnološki uspeh, Tibetanci v izgnanstvu pa jo imajo za simbol kitajske kolonizacije Tibeta. Proga, dolga 1.972 kilometrov, se začne v mestu Golmudu v pokrajini Qinghai, dela na njej so se dejansko začela že v 50. letih prejšnjega stoletja, a so jih ustavili, ko je bil zgrajen del proge med glavnim mestom pokrajine Qinghai Xiningom in Golmudom. Graditev se je nadaljevala leta 2001, ko je vlada za

projekt namenila 20 milijard juanov (dve milijardi evrov). Zdaj popotniki iz Pekinga do 4561 kilometrov oddaljene Lhase potrebujejo dva dneva. Večji del nove proge poteka na nadmorski višini 4000 metrov, njena najvišja točka pa je 5072 metrov.

Obilica banan Zaradi obilne letine banan morajo tajvanski zaporniki vsak dan pojesti tri banane. Kmetijsko ministrstvo je zaporom prodalo 18 ton tega sadja, 60.000 kaznjencev v tajvanskih zaporih pa ga bo dobilo po vsakem obroku. Tajvanski kmetje so letos pridelali 196.600 ton banan, kar je za 32 odstotkov več kot lani. Preobilica pridelanega sadja je tako povzročila padec cene banan. Da bi rešili nastalo krizo, so tajvan-

ske oblasti prosile Kitajsko za odkup 200 ton banan, spodbujajo pa tudi vladne agencije, vojsko, zapore in šole, naj banane kupujejo po nižjih cenah.

Discovery v vesolju

Vesoljsko plovilo Discovery je po dveh preložitvah zaradi slabega vremena pretekli teden le poletelo proti Mednarodni vesoljski postaji. Sedemčlanska posadka ameriškega raketoplana je najprej preizkusila opremo vključno z robotsko roko. Pripravila naj bi se tudi na načrtovane sprehode v vesolju. Člani posadke, ki jo sestavlja šest Američanov in Nemec, med njimi dve ženski, bodo testirali izolacijsko peno na krilih raketoplana in preverili, ali je zaradi razpoka na njej nastala kakšna škoda. Po tragičnem koncu zadnje misije raketoplana Columbia, ko je odpadla izolacijska pena, je ameriška vesoljska agencija NASA za tokratno misijo uvedla dodatne varnostne ukrepe, s katerimi želi zagotoviti uspešen in varen polet Discoveryja na ISS in njegovo vrnitev na Zemljo.

Vir: STA

TUJI TISK

New Scientist

Morilci levov

Ali so orjaška nova vrsta človeku podobnih opic ali pa samo križanci med šimpanzom in gorilo? Skrivnostna skupina orjaških opic, ki so jih odkrili v gozdovih na severu Demokratične republike Kongo v bližini mesta Bili, je bila zadnji

dve leti tema vročih razprav. Prvič so znanstveniki o teh opicah slišali iz ust prebivalcev Bilija dva kilometra od reke Ebole. Prestrašeni ljudje so pripovedovali o njihovi skrajni krutosti in zmožnosti ubiti celo leva. Sprva je prevladovalo mnenje, da gre za gorile, ki jih do sedaj na tem območju še nikoli niso videli. Toda fotografije so pokazale, da vsaka od teh živali tehta okoli sto kilogramov, izmerjena dolžina stopala pa je 34 centimetrov, kar je več kot pri gorili. Nizozemski znanstveniki, ki so 20 ur opazovali doslej neznane živali, pravijo, da te opice nimajo nič skupnega z gorilami in da s svojim vedenjem spominjajo na šimpanze. To je potrdila tudi analiza DNK, ki so jo pridobili iz njihovih iztrebkov.

Corriere della Sera

Ohladimo Zemljo

Ne ve se še, kaj je vzrok: navdušenje ali obup, toda znanstveniki, ki se ukvarjajo s problemom globalnega segrevanja, so se odločili, da se bodo ukvarjali z najbolj skrajno fantastiko, samo da bi našli rešitev, kako bi ohla-

dili Zemljo. Vsi projekti se zdijo nerealni, toda v Washingtonu na nacionalni akademiji znanosti morajo preučiti vsakega. Vse projekte bodo povzeli v avgustovski številki revije Climatic Change. Danes Zemlja sprejme 70 odstotkov sončnega sevanja, zato si je treba zamisliti ukrep, ki bi zmanjšal to številko. V globalnem bi se temperatura znižala kar za nekaj stopinj, če bi absorpcijo sončnega sevanja znižali samo za pet odstotkov. Nekatere zamisli so prav nenavadne, kot je na primer razmeščanje ogromnega števila leč s premerom 60 centimetrov in lažjih od metulja okoli planeta. Odbijale naj bi »odvečne« sončne žarke.

INTERVJU

Dr. Boris Gaberščik

V Ljubljani bo popravljanje napak dolgotrajno

Metod Berlec, foto: Bor Slana

Boris Gaberščik je rojen Ljubljančan. Bil je študent mojstra Jožeta Plečnika. Je doktorand Tehniške univerze na Dunaju, urbanist, profesor, prvi predsednik Zveze stanovanjskih zadrug Slovenije, svetovalec pri generalnih planih za Reko, Zagreb, Beograd, Banjaluko, Podgorico, nosilec zlatega znaka jugoslovanskih urbanistov, imetnik plakete mesta Ljubljane za promocijo mesta v tujini, častni član Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije, častni član Avstrijske družbe za prostorski red in prostorsko načrtovanje, Herderjev nagrajenec za mednarodno kulturno sodelovanje, izvoljeni dopisni član Akademije za prostorski red in deželno planiranje v Hannovru.

Ste arhitekt, učenec profesorja Plečnika. Kako to, da ste se kot diplomirani inženir arhitekture odločili za prostorsko načrtovanje?

Včasih to ni bila praksa. Danes bolje razumemo trende življenja, ko študiramo eno in nas življenje postavlja pred drugačne naloge, študiramo pa praktično do konca življenja. Globoko spoštujem Plečnika, vendar me arhitektura nikoli ni zanimala samo kot gradbena veda in umetnost, temveč kot sredstvo za oblikovanje mestnega javnega prostora. Od mojstra Plečnika sem prevzel samodisciplino, njegov resni odnos do dela in nenehno ustvarjalnost. Za urbanizem me je navdušil prof. Ravnikar, pri katerem sem spoznal smoter urbanizma. Globlji pomen regionalnega raziskovanja in načrtovanja pa sem spoznal pri avstrijskem mentorju prof. dr. Wurzerju. Tako me je pot od malih nalog vodila do širših regionalnih in državnih zasnov. Pri poklicni karieri sem imel to srečo, da sem se marsikdaj znašel ob pravem času na pravem mestu.

Vodili ste velike projekte. Bili so različni, sektorski, mestni, regionalni. Kako ste projekte zasnovali, s kakšnimi cilji?

Za vodenje prostorskih projektov ne zadoštujejo samo strokovno znanje in izkušnje. Pri velikih projektih je odločilno delo z ljudmi. Večinoma se mi je posrečilo, da sem sodelavce motiviral in so me večinoma tudi neformalno sprejeli kot vodjo projekta. Svojega mnenja nisem nikoli vsiljeval, od sodelavcev pa sem pričakoval njihovo aktivno sodelovanje. Ni-

koli pa nisem pozabil na temeljni cilj projekta. Vodil sem na primer skupino, ki je po osamosvojitvi izdelala prvi večsektorski nacionalni stanovanjski program. Naročilo sem dobil, ker sem pripravil najboljšo programsko ponudbo. Kasneje izdelani stanovanjski programi so bili izrazito enostranski, samo ekonomsko-finančne narave. Niso vsebovali na primer stavbno-zemljiške dimenzije, kar še danes čutimo kot veliko oviro stanovanjske preskrbe.

V okviru Urbanističnega inštituta RS sem vodil obsežno raziskavo prometnih tokov v Ljubljani. Pri tem projektu so sodelovali strokovnjaki različnih profilov pa tudi takratna milica/policija. Prvič smo v Sloveniji ugotovili dejanske regionalne in mestne prometne tokove. Njihovo poznavanje je temeljni pogoj prometnega načrtovanja. Raziskava je imela velik odmev v jugoslovanski strokovni javnosti. Vodil sem tudi nekaj manjših projektov, presojo vpliva na okolje in prostor ter izbor variante in trase za blejsko in škofovsko obvoznico.

Če sem prav informiran, ste se ukvarjali tudi s Cerknjskim jezerom?

Res je. S sodelavci sem leta 1970 opravil prostorsko recenzijo vodnoenergetskega projekta Cerknjskega jezera in Planinskega polja. Izdelali smo potrebne analize naravnega in naselitenega prostora. Soočili smo izsledke analiz z nameni in značilnostmi energetskega projekta ter ugotavljali probleme. Na kraju sem se moral odločiti, kaj priporočiti parlamentu. Takratni skupščini LRS sem predlagal, da zaradi naravnih vrednot, strokovnih dvomov in neprepričljivosti vodnoenergetske zasnove sprejme moratorij na nadaljnje načrtovanje. Skupščina je res sprejela sklep o 30-letnem moratoriju na energetske načrtovanje. Morda smo tedaj to edinstveno kraško območje formalno rešili pred uničenjem.

Eden največjih projektov je bil gotovo državni projekt Gornji Jadran. Nikoli kasneje se ni pojavil tako velik in obsežen projekt. Kako ga ocenjujete danes?

Bil sem član slovensko-hrvaškega vodstva projekta jugoslovanske vlade in UNDP Gornji Jadran. Ta projekt so Združeni narodi ka-

sneje ocenili kot enega najboljših projektov prostorsko-turističnega razvoja v svetu. Po tolikem času ga ocenjujem bolj kot metodološki prispevek k regionalnemu planiranju. Za temeljno sestavino regionalnega plana smo izbrali strukturo urbanega omrežja. Inovativne so bile prostorske prometne študije in analitske problemske karte okolja. Zavrgli smo ideje o planskem določevanju namenske rabe velikih regionalnih območij. Po obsegu območja od Splita do Triglava z vsem zaledjem je bil projekt megalomanski. Bil je bolj strateški, čeprav so mnogi pričakovali zelo konkretne prostorske rešitve.

Znano je, da ste vodili tudi projekt danes že zgrajenega avtocestnega sistema na širšem območju Ljubljane. Kako vam je to uspelo?

Zadeva se je zame začela tragikomično, vendar s srečnim koncem. Zgrajena avtocesta Postojna-Ljubljana je obstala pri Dolgem mostu. Prometni in gradbeni strokovnjaki so imeli na njen nadaljnji potek zelo različne poglede. Situacija je bila brezizhodna. Tedaj sem kot prostorski raziskovalec v ljubljanskem urbanističnem zavodu storil usodni korak. V dnevnem časopisu sem objavil ilustriran članek, v katerem sem ponudil v razmislek tako imenovani dvojni Y avtoceste na vzhodu Ljubljane. Tam so bile namreč gospodarske, industrijske in skladiščne cone brez ustrezne infrastrukture. Moj edini namen je bil spodbuditi širšo strokovno razpravo. Nisem pa mogel pričakovati dogodkov, ki so sledili. Vodilni mestni politiki so me grdo napadli. Obtožili so me, da spreminjam svoje strokovno mnenje. V resnici nisem nikoli nasprotoval zahodni obvoznici. Čeprav nisem bil član komunistične partije, so me poklicali pred mestni partijski tribunal, me obtožili strokovne nevestnosti in mi grozili z odpovedjo službe na LUZ.

Začetek zgodbe za vas res ni bil spodbuden. Kako so se zadeve razvijale naprej?

Za graditev AC so bili zadolženi bolj trezno misleči politiki. Rekli so: »V redu, če misliš, da imaš prav, boš prevzel in vodil celoten projekt priprave in izbora avtocestnega sistema v Ljubljani.« Slišalo se je kot kazenska zadolžitev. ▶

► Naloge se nisem ustrašil, imel sem dovolj teoretskega znanja, izkušenj pri vodenju projektov, pred seboj pa jasn cilj. Ker sem se zavedal obsega in značaja problema, sem zelo hitro sestavil projektno ekipo ljudi različnih strok. Spomnim se, da nas je bilo v raznih delovnih skupinah okoli štirideset.

Delali smo po programu in logističnem postopku, ki sem ga predlagal. Projektanti cest so pripravili po dogovoru šest prostorsko izpeljivih variant poteka AC okoli Ljubljane. Že takrat sem sledil konceptu, da bo morala rešitev odgovoriti zahtevani prometni razbremenitvi ožjega mesta in omogočiti regionalni razvoj Ljubljane. Zato so kmalu odpadle variante AC, ki so servisirale le nekatera regionalna območja, in tiste, ki so bile preveč oddaljene od mesta. Slutil sem tudi, da bo končni sistem po vsej verjetnosti kombinacija tras različnih variant. Postavili smo celoten logističen sistem vrednotenja variant AC in presoje vpliva na prostor in okolje. Z napornim, vendar zanimivim sistematičnim delom smo postopoma prišli do najugodnejšega U-sistema, ki je obsegal zahodno, južno in vzhodno avtocesto, kombinirano s prečno severno mestno avtocestno obvoznico, torej do obroča s štirimi regionalnimi AC.

Strokovni del ste uspešno končali. Kako je te predloge sprejela takratna politika?

Z izborom U-sistema AC je bil strokovni del projekta končan. Nadaljevanje je bilo operetno, če pomislim na sedanje težke, administrativne postopke sprejemanja načrtov. Spomnim se, ko sem projekt predstavil odgovornim politikom v neki gostilni v Domžalah. Na koncu predstavitev me je predsednik, odgovoren za izpeljavo AC-programa, vprašal: »Ali verjameš, kar govoriš in predlagaš?« Odgovoril sem kratko, kot je bilo kratko vprašanje: »Verjamem.« In tako je bil sprejet projekt in začela se je dolgoletna realizacija, ki je spremenila podobo mesta in omogoča regionalni razvoj Ljubljane. Zadovoljen sem, da se sedaj gradi zadnja faza večdesetletnega projekta, ki sem ga soustvarjal.

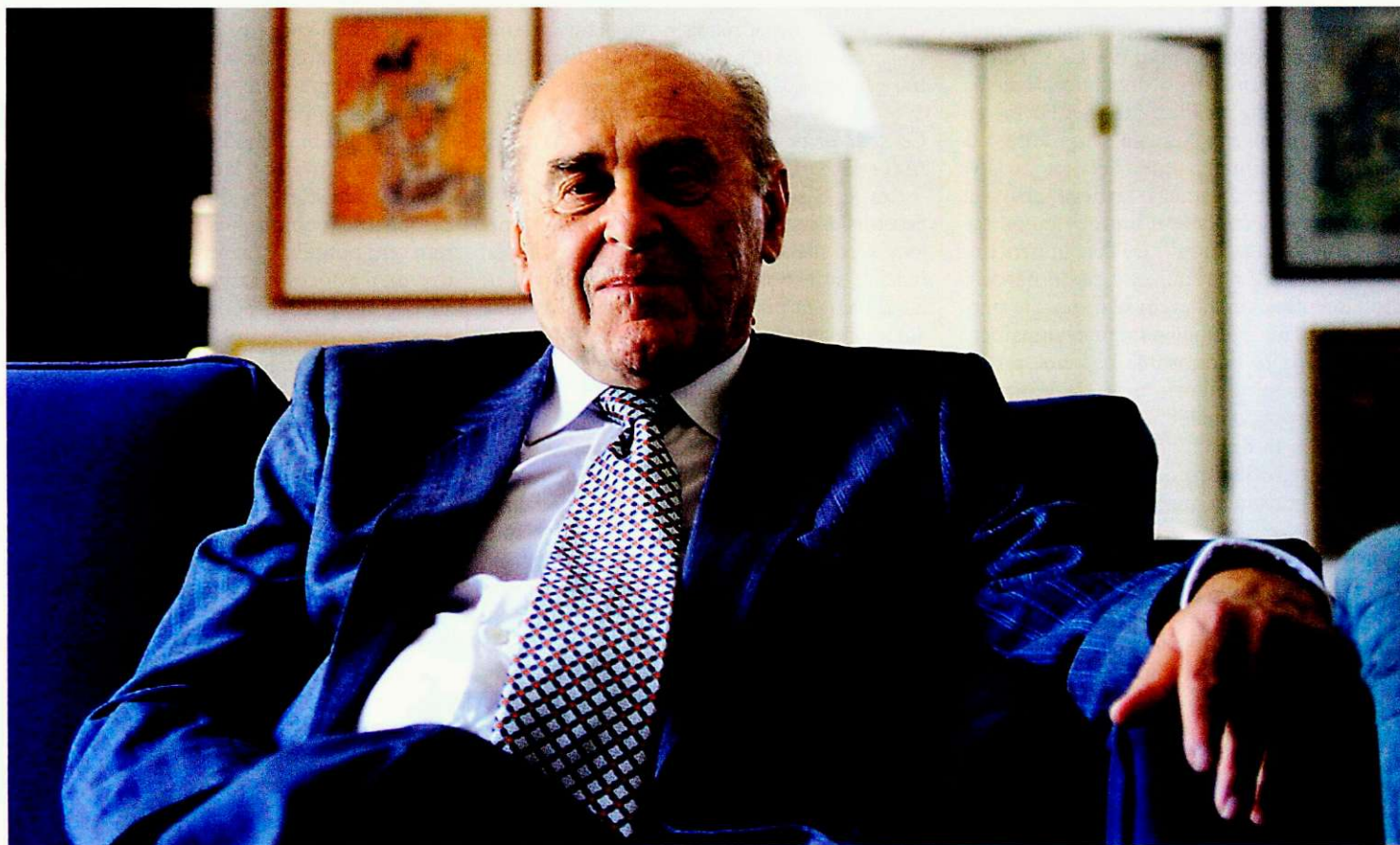
Vse življenje ste bili povezani z Ljubljano in njenim razvojem. V času Jugoslavije ste bil pet let mestni odbornik, podpredsednik odbora za urbanizem. Danes ste kot meščan član odbora mestnega sveta za urejanje prostora in urbanizem. Kako danes gledate na Ljubljano?

Mesto je plod tisočletne zgodovine, sad dela mnogih gospodarjev in mestnih uprav. V njeni

historični podobi so prepoznavni različni socialno-gospodarski sistemi in kulturni odnosi. Mesto se je skozi stoletja razvijalo dovolj skladno in organsko. Celo potres leta 1895 je dal mestu nove pozitivne impulze razvoja. Genezo Ljubljane boste našli v vsakem, kolikor toliko dobrem turističnem vodniku. Sposodil si bom le Plečnika, ki je po mojem mnenju zasnoval enkratno urbano zasnovo – itinerar, ki nas pelje od Vodnikovega in Pogačarjevega trga z monumentalnim stebriščem mimo treh mostov in Čevlarskega mostu prek prekrasne ureditve trga ob cerkvi sv. Jakoba, po Cojzovem drevo-redu, Trgu francoske revolucije z obeliskom in Križankami pa prek Vegove avenije z univerzitetno knjižnico do Kongresnega trga in Zvezde. V tem urbanem arhitekturnem obroču manjkata danes dva pomembna Plečnikova dragulja. Tako imenovani Mesarski most na eni strani in »Južni trg« na drugi. S tema zgradbama bi bil Plečnikov urbani opus dostojno sklenjen. Vendar nekatere za to poklicane mestne ustanove in nekateri arhitekti tega koncepta mentalno niso obvladali. Niso zmogli tiste kulturne širine, da bi Plečnikove zamisli do konca uresničili, mestu privoščili visoke arhitekturne umetnine in Plečniku postavili najlepši spomenik v Ljubljani. Ta naloga nas še čaka.

Obe veliki vojni sta mestu prizanesli. Grajena struktura je ostala bolj ali manj nedotaknjena. Leta socialističnega razvoja so postavljala nova urbanistična merila, ki smo jih obvladovali z dobro organizirano urbanistično službo.

Revolucionarni komunistični doktrini je ustrezalo propadanje historične stavbne substance.

Mestno središče je v Ravnikarjevi zasnovi dobilo celo novo moderno arhitekturno podobo. Ljubljana je bila v drugi polovici 20. stoletja s svojimi sodobnimi gradnjami romarsko središče jugoslovanskih arhitektov in urbanistov. Ne samo zaradi graditve, temveč tudi zaradi aktivnosti društev in strokovnih dogodkov, kot so bile velike razstave in konference »Od stare k novi šoli«, »Stanovanje za naše razmere«, »Program 100 šol in vrtcev« in »10-letni program izgradnje cest v Ljubljani«.

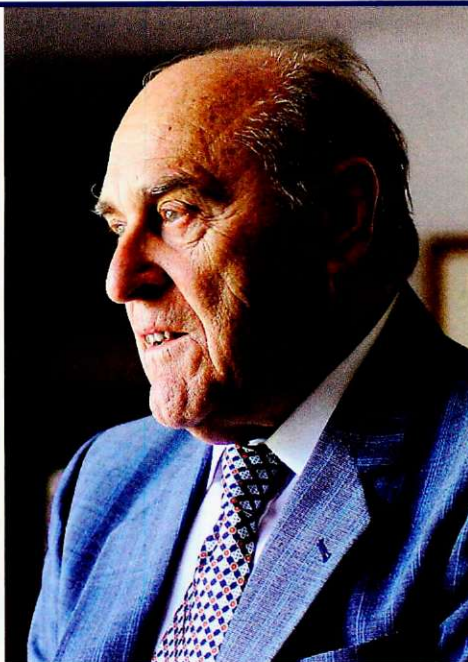
Govorite o nekaterih uspehih razvoja Ljubljane v preteklosti. Kako pa ocenjujete sedanje stanje? Kakšen naj bo razvoj na tem področju v prihodnje?

Pogled naprej ni mogoč brez poznavanja preteklega razvoja. Revolucionarni komunistični doktrini je ustrezalo propadanje historične substance mesta. Saj so v Sloveniji načrtno in brez potrebe porušili tudi več sto gradov in dvorcev. Pustili so, da je propadala zaničevana fevdalna in »malomeščanska arhitektura«. V Ljubljani niso rušili nasilno, temveč bolj prefinjeno, slabo so upravljali s starim stanovanjskim fondom in zgodovinska stavbna dediščina jih ni zanimala. Ljubljana še vedno čuti posledice te skoraj 50-letne politike. S tem sem vam delno odgovoril tudi na težave današnjega in jutrišnjega dne.

Pričakovali smo, da bomo po osamosvojitvi kot gospodar v lastni hiši uveljavili večji prostorski red. Žal so se zadeve obrnile drugače. Nekateri politiki so še vedno prepričani, da bo trg avtomatično uredil tudi probleme prostorskega in urbanističnega načrtovanja. Po njihovem mnenju naj bi planiranje le oviralo razvoj gospodarstva. V razvitih evropskih državah z dolgotrajnim sistemom tržnega gospodarstva so že zdavnaj ugotovili, da slednje ne rešuje problemov skladnega razvoja mest. Nasprotno, svobodno trženje omogoča tudi nepremičninske in zemljiške spekulacije, pravne deviacije, nezakonite finančne transakcije, klientelizem in korupcijo. In prav to se danes dogaja v Sloveniji. Prepletenost poslovanja zasebnega kapitala in javne uprave je popolnoma nepregledna in nadzorovana. Velikokrat v škodo javnega interesa. To so »uspehi« dosedanjega liberalnega urejanja prostora v Ljubljani.

Ali je v Ljubljani res vse tako problematično, nejasno in ali je javni interes dejansko zapostavljen?

Verjemite mi, da bi vam z večjim veseljem govoril o dobrih stvareh. Toda večna samohvala sedanje mestne oblasti in zadovoljstvo z obstoječim stanjem je prvi korak k nazadovanju. Kdor noče videti slabosti upravljanja z mestom, jih tudi popraviti ne more. Mnoge stvari bi lahko napravili bolje. Dopustili smo, da se je veletrgovina na obrobju Ljubljane razrasla čez vse razumne meje in se še povečuje. Ti centri še naprej krepijo sistem zasebnega motornega

pri umeščanju nove arhitekture v obstoječe urbane gmote. Vrednote, kakršne so na primer značilne za finski projekt.

Znano je, da ste se kandidaturi za ljubljanskega župana odrekli, kandidirali pa boste za mestnega svetnika. Kaj bi torej storili za boljši razvoj Ljubljane?

Veliko stvari je treba spremeniti tako na ravni mesta kot na ravni države. Žal ni temeljnih institucionalnih pogojev za boljše delovanje države in mest na področju prostorskega reda. Reforme danes niso potrebne le v sektorju socialnega in tržnega gospodarskega sistema, temveč tudi na področju prostora. Premiki so neustrezni in prepočasni. Reforme bi morale zajeti zakonodajo, prenovo javne uprave in izobraževanje. Na področju zakonodaje potrebujemo reformo svežnja zakonov o prostorskem redu. Na področju javne uprave bi morali krepiti regionalno/pokrajinsko samoupravo, na ravni

Priložnost, da bi nekatere univerzitetne ustanove umestili v mestno središče, morda še ni zamujena.

prometa na račun hitrega propadanja javnega potniškega prometa. Zaradi velikih trgovskih središč izumira trgovinska dejavnost v mestnem središču. Mestno središče postaja čedalje manj privlačno za bivanje zaradi slabše osnovne preskrbe, zaradi prometnega hrupa in smrada. Premožnejši ljudje se zaradi tega selijo iz mesta na obrobje. Tudi podjetja se zaradi visokih najemnin lokalov selijo na zunanji rob mesta. S tem pa dodatno slabijo ekonomsko moč središča, ki bi jo nujno potrebovali za njegovo prenovo. Mestne funkcijske in grajene strukture ne prenavljamo, dejansko pleskamo le fasade in popravljamo strehe. Mestna uprava strokovno ni usposobljena za kompleksnejšo prenovo. Pa tudi država do zdaj ni ustvarila obljubljenih ustreznih sistemskih pogojev za uspešnejšo prenovo mest.

Veliko se govori o neustrezni lokacijski politiki mesta.

Priložnost, da bi nekatere univerzitetne ustanove umestili v mestno središče, morda še ni zamujena. Upam tudi, da bomo le našli dogovor o drugačni ureditvi Kolizeja. Izbrani projekt holandskih arhitektov ne dosega odličnosti za to središčno lokacijo. Pri tem poslu me je povsem razočaral vpliven arhitekt v natečajni komisiji z izjavami, da bomo ostali večna provinca, če ne bomo zgradili nekaj visokih stolpnice. Kot da bi bilo svetovljanstvo odvisno od števila etaž, ki jih bo nekdo zgradil. To se mi zdi zelo primitivno. Prepričan sem, da obstajajo druge vrednote, poslušaj za socialno okolje, spoštovanje značilnosti mestnega tkiva in obstoječih likovnih kvalitet, preudarnost in vzdržnost pri snovanju novega, kulturna odličnost

mesta večjo integracijo razvojnih strokovnih služb in resnično sodelovanje četrtnih skupnosti kot lokalnih svetovalnic. Na področju izobraževanja načrtno povezovanje visokih šol in institutov z javno upravo s ciljem šolanja javnih uslužbencev. V Ljubljani bomo kar nekaj časa v novem mandatu porabili za popravljanje napak, ki jih dela sedanja mestna oblast. Dovolj je, da si ogledate poročilo računskega sodišča o delovanju mestne uprave v letu 2004. Leta 2008 bo Ljubljana središče EU. Po volitvah bomo imeli le leto dni časa, da vsaj malo izboljšamo podobo glavnega mesta Slovenije.

Za drugačno vodenje glavnega mesta bomo potrebovali novega župana. Kroži več imen kandidatov, vendar uradne kandidature ni objavil še nihče. Kako gledate na to?

Predvidevam, da je to del taktike. Vsi čakajo, koga bo kandidiral politični tekmeč. Mnogi pravega kandidata še iščejo, tudi v Zboru za Ljubljano. Položaj v mestu je zelo zapleten in nepregleden. Menim, da moramo kandidata skrbno izbirati. Ne podpiram političnih oportunistov ali tistih, ki bi samo politično reprezentirali. Potrebovali bi župana, ki pozna sedanjo mestno upravo in njene skrivnosti. Človeka z moralno neobremenjeno preteklostjo, z mladostno energijo, ki je dober govorec, z vodstvenimi operativnimi izkušnjami, poštenega gospodarja, človeka, ki bo razsoden in kulturen, odprt za socialne probleme. Osebnost, ki bo lahko zbrala ob sebi novo, prodorno ekipo strokovnjakov za učinkovitejšo upravljanje in hitrejši razvoj mesta. Kandidata, ki bo s strokovnim programom prepričal večino volivcev. **D**

Kočevski rog – brezno Pod Krenom

Krivda in greh žrtev

Ivo Žajdela

Odgovor na odmev Spomenke Hribar v reviji *Mladina* na govor nadškofa Franca Perka na spominski slovesnosti v Kočevskem rogu.

Potem ko je letos na spominski slovesnosti v Kočevskem rogu upokojeni beograjski nadškof dr. Franc Perko nastopil z zelo jasnim besedilom, smo slišali staro pesem tistih, ki jih resnica tako moti, da so se sposobni tudi javno izpostaviti s trditvami, ki imajo z zdravim razumom in resnico le malo skupnega. Govorijo le o njih, o njihovem napuhu, ki je verjetno posledica popolne indoktrinacije (zato ponavljajo floskule iz časa totalitarizma) ali pokvarjenosti. Seveda, ko pa so njihovi odgovori oziroma »očitki« na nadškofove besede tipično nasilje nad resnico in zdravim razumom.

Moraliziranje brez konca Z najhujšim tovrstnim spisom se je v reviji *Mladina* 17. junija odzvala Spomenka Hribar. Njeno pisanje ne preseneča, saj se je v preteklo-

sti pogosto odzvala takrat, ko se je nekdo »drznil« javno izpostaviti s kruto resnico o naših medvojnih dogodkih. Toda zdi se, da se tako hudo kot v tem odmevu še nikoli ni spozabila. Seveda v svojem prispevku niti približno ne bom mogel odgovoriti tako, kot bi bilo treba, saj bi odgovor narasel na nekaj strani; treba bi bilo namreč ovreči prav vse njene trditve in očitke, ki delajo silo resnici in žrtvam komunističnega nasilja.

Hribarjeva je svoje pisanje nasloвила *Politika na grobiščih*. To je klasični očitke, ki ne pomeni nič, saj je tako splošen, da ga lahko uporabi skoraj zmeraj. Poleg tega smo se že zdavnaj naveličali njenih »očitkov« in podukov, kaj smemo kje govoriti ali pisati in česa ne. Če bi zasledovala resnico, bi lahko delila takšne očitke, ker pa navija s totalno moralko – prazno seveda

– proti tistim, ki so bili deležni komunističnega nasilja ali so zaradi njega izgubili celo življenje, je njeno pisanje neodgovorno in nevredno intelektualke, za kar se ima. (Odgovor na njeno pisanje pišem v soboto, 1. julija, torej natanko po dveh tednih, ko sem ga prvič

Spomenka Hribar

prebral. To omenjam zato, da si ne bi kdo mislil, da pišem »na prvo žogo« ali »s pregreto glavo«.)

Eni vse, eni nič Kadar koli po letu 1990 je kdo na kakšni prireditvi izrekel bolj jasne besede, je bil skoraj po pravilu deležen njenih očitkov, da politizira »ob grobiščih« ali kaj podobnega. Eni so več let množično pobijali, več desetletij vladali s strahom, lažjo in žalitvami in prav ti tudi zadnjih sedemnajst let rohnijo s svojimi lažmi ter grozijo (drugega očitno ne znajo ali ne zmorejo), eni (njihove neposredne ali posredne žrtve) pa bi morali biti še naprej pokorno tihi. Če govorijo o komunističnih zločinih in neizmernih krivicah, so deležni grobih očitkov, da politizirajo, povzročajo »nove delitve«, »vnašajo razdor« (med mlade) in podobne neslanosti. Zdrava družba se ne more bati resnice. Boji se je le bolna družba, ki je obremenjena s totalitarnim refleksom, po katerem obstojajo samo eni, samo oni lahko govorijo in moralizirajo, v politiki in drugod lahko kadrujejo samo oni, samo oni se lahko gredo zgodovino, drugi pa ne le da vsega tega ne smejo delati, niti obstojati ne bi smeli.

Nestrpne floskule Hribarjeva omenja »sovražne besede«, do katerih naj bi bilo prišlo ob grobovih. Spominske slovesnosti primerja s »hrupno, prostaško veselico v cerkvi«. V Rogu naj bi po njeno šlo za »predvolilne govore«, ki ne le »razgrinjajo nekdanje sovraštvo, temveč ga potencirajo« in »inducirajo na novo«. To so navadne nestrpne floskule. Sovražno in nestrpno je njeno pisanje, ne pa tiste redke besede resnice, ki jih v tej Sloveniji kdaj pa kdaj izgovori kakšna redka pokončna osebnost. V letošnjem Rogu sta se pojavili dve takšni, poleg nadškofa Perka še prof. Justin Stanovnik, ki mu pri politični in zgodovinski analizi nihče v Sloveniji ne seže niti do gležnja. Zato očitno nekatere tako moti. Seveda, ko pa se ob njegovih globokih analizah spomnijo svoje intelektualne majhnosti in so prežeti z nestrpnostjo do drugih.

Različni protikomunisti Najprej se je Hribarjeva obregnila ob nadškofovih besedah, da so »končno zmagali tudi tisti, ki so se borili proti komunističnemu totalitarizmu«. Po njeno naj bi bil nadškof izenačil medvojne »protikomuniste« s povojnimi, kar naj bi bilo narobe, saj je med njimi »razlika«. Medtem ko naj bi bili drugi pristni in politično čisti, naj bi bili prvi obremenjeni s kolaboracijo.

V zadnjem času se spet veliko operira z izrazom kolaboracija. Domobranci naj bi bili med vojno kolaborirali z okupatorjem in pika. To je razlog, da so krivi, da si ne zaslužijo nobene pozitivne pozornosti, da so zavrženi ljudje, ki so si na koncu zaradi tega svojo kruto smrt celo zaslužili. K tem očitkom se zatekajo vsi tisti, ki so jim v zadnjih dveh desetletjih polzeli iz rok tako rekoč vsi argumenti, vse oporne točke, na katerih naj bi stal njihov miselni in vrednostni svet. Prav to, da jim je ostal samo še ta očitek (kolaboracija), naravnost srhljivo govori, ne le da nimajo (več) prav, ampak da so tudi (zgodovinski) poraženci. Tisti namreč, ki se pri svoji argumentaciji zateka k takšnim »očitkom«, kot je kolaboracija (domobrancev), je pač sam sebe obsodil na (zgodovinski) poraz. Kolaboracija (domobrancev) namreč ni prav nikakršen očitek,

in ker ni prav nikakršen očitek, tudi glavni (in danes večinoma že edini) očitek proti domobrancem ne more biti.

Vprašanje kolaboracije Zakaj »očitek« s kolaboracijo ni nikakršen očitek? Zato, ker je bilo v slovenski medvojni zgodbi vprašanje kolaboracije (z okupatorjem) postranska zadeva. Z njim seveda nekateri (tudi Hribarjeva) poskušajo očrtniti »poražence«, žrtve komunistov, revolucije in partizanov, žrtve komunistično-partizanskih zločinov torej, s tem pa omiliti prav njihov neznanjski zločin. Po načelu: s prstom kaže na drugega (na svojo žrtev), na njegovo kolaboracijo, ki da je bila alfa in omega vsega. Res je, da se nekaj tega »očitka« zaradi globoke indoktrinacije in njegove pogoste uporabe v več desetletni preteklosti pri ljudeh prime. Zato je treba, da tem ljudem povemo, kako je bilo med vojno s to kolaboracijo oziroma kateri so tisti dogodki, ki so veliko pomembnejši in jih njihovi akterji in zagovorniki poskušajo zakriti pod indoktriniranim »očitkom« (očitek dajem v narekovaje, ker to ni očitek, ki bi zdržal soočenje z resnico).

»Očitek« s kolaboracijo nima nobene teže zato, ker so se med drugo svetovno vojno na Slovenskem dogajale neprimerno pomembnejše in hujše stvari. Danes se Edvarda Kardelja skoraj nihče ne spomni. Še manj se uporablja njegova besedila, ki jih je pisal med vojno in ki jih je na tisoče in tisoče strani. Edvard Kardelj je bil tako rekoč vse. Brez njega se na komunistično-partizanski strani ni zgodilo nič pomembnega. Ali

Nadškof Franc Perko

drugače, vse, kar se je zgodilo ali dogajalo, je načrtoval in vodil on. In če bi brali oziroma upoštevali njegovo pisno zapuščino, bi jasno videli, kaj se je med vojno v Sloveniji dogajalo.

Vprašanje upora Naj čisto na kratko navedem ključne podatke oziroma akterje. Pri nas se še vedno zelo veliko govori o upor proti okupatorju, da je bil upor potreben in da je velika vrednost komunistov v tem, da so z uporom pohiteli in da so ga vodili. V resnici je (bil) takšen upor, kot so ga načrtovali in vodili komunisti (partizani), neprimeren, neodgovoren in zločinski. Zakaj? Zato ker nikjer drugje v Evropi (razen v Jugoslaviji) ni do leta 1943 in celo do leta 1944 nihče resneje napadal okupatorja (Nemcev). Iz preprostega razloga, ker so se Nemci na takšne napade odzivali z okrutnimi protiukrepi in so padale mnoge nepotrebne in nedolžne žrtve. Zakaj so torej komunisti kljub temu tako hiteli? Zato, da so lahko s

svojimi narodnoosvobodilnimi gesli (s svojo propagando) zakrivali svoj pravi namen in cilj, to pa je bila komunistična revolucija in prevzem oblasti. Tako imenovana Osvobodilna fronta je bila le maska, za katero so skrili sebe in svoje namene. Organizirali so jo komunisti, ki so jo tudi imeli ves čas trdno v svojih rokah. Enako je bilo s partizani. Organizirali so jih izključno komunisti, ki so jih tudi imeli popolnoma v svojih rokah. Tisti, ki temu oporeka, ne pozna temeljne literature o partizanskih enotah (še posebej za leto 1942), ki je je zelo veliko.

Partizanski zločini Do konca leta 1941 so komunisti s svojimi oboževanimi skupinami ubili najmanj 120 Slovencev (koliko okupatorjev so ubili v tem času?!). Leto 1942 je bilo nabito z njihovimi zločini: umorili so na stotine Slovencev (civilistov), med njimi npr. 16 duhovnikov, veliko uglednih ljudi (župane, izobražence), najmanj 28 kompletnih družin (oče, mati in vsaj eden od otrok) in še več kot 45 primerov, ko so ubili vsaj dva člana ene družine. Te umore so velikokrat spremljala grozovita mučenja. Poleg tega je vse to tako rekoč od prvega dne okupacije Slovenije spremljala izjemno groba in poniževalna komunistična propaganda, na katero kar naprej pozabljamo. Kot že rečeno: Kardelj v teh razpravah v zadnjih letih sploh ne obstaja. Če odmisliš Kardelja, potem lahko hudo manipuliraš. Če odmisliš skoraj vse pomembnejše medvojne dogodke (sistematične partizanske umore, strupeno komunistično propagandno vojno, velikokrat nespametno streljanje na okupatorja, ki se je vedno silovito maščeval), potem pač lahko pripoveduješ pravljice o kolaborantih.

Tisti, ki ne upošteva vsega tega dogajanja leta 1942, naj ne omenja npr. Urha ali črne roke, ki sta bila (precej kasneje!) samo odgovor na komunistično-partizansko morijo, ki je imela zelo jasn namen in cilj: izničiti politične nasprotnike na poti prevzemanja totalitarne oblasti.

Reševanje življenj Napadena in terorizirana katoliška stran (izraz katoliška tu uporabljam le kot splošno oznako) je bila poleti ►

Po Kočevskem rogu se je nadškof Perko poklonil tudi žrtvam na Lajšah.

► 1942 zaradi hudih partizanskih zločinov in propagandne gonje komunistov popolnoma stisnjena v kot. Morala se je braniti. Toda kako, saj je bil tu okupator, ki je hotel imeti vse pod nadzorom oziroma avtonomnih oboroženih skupin ne bi toleriral? Če vemo, da je bila floskula, da je bilo v gozdovih »dovolj prostora za vse«, le puhla fraza, potem je lahko vsakemu, ki vsaj malo razmišlja, jasno, da si je ta napadena stran morala zavarovati hrbet proti okupatorju. Ta zaščita z ene strani je bila pač takšna, kot je bila, saj jo je narekoval tudi okupator. Nekateri bi ta dejstva radi kar naprej »pozabljali«. Tako je okupator narekoval in izsilil tudi t. i. domobranci prisego. Naj ob tem takoj zapišem temeljno ugotovitev. Toliko očitani kolaboracija in prisega sta bili klasični izhod v sili v skrajno neugodni situaciji, polni nasilja in smrti, in sta življenja reševali, ne pa jih jemali, kot na drugi strani komunistično-partizansko nasilje, ki ga hočejo nekateri še danes opravičevati. Tako sem še

Suhor, kraj partizanskega zločina, ki ga občina Metlika še vedno slavi kot občinski praznik

nedavno slišal nekoga, da partizani z ranjenci na Turjaku in v Grčaricah niso imeli kaj početi, saj niso imeli bolnišnic, zato so jih pobili. To, da so imeli možnost pustiti jih pri miru, v njihovi miselnosti ni obstajalo.

Odnos do okupatorja Če si s komunistično-partizanskim nasiljem napadena stran hrbta ne bi zavarovala s kolaboracijo, katere sestavni del je bil kasneje tudi formalistični akt prisega, bi bil njihov položaj brezupen, obsojen na uničenje. Na neki način bi bil samomorilski. V brezizhodni situaciji (okupator s svojim nasiljem in partizani s svojim) so si reševali življenje – s kolaboracijo in prisego. Prav zato, ker sta kolaboracija in prisega življenja reševali, je nepošteno, krivično in zgodovinsko netočno očitati ju protirevolucionarni strani. Danes, ko vemo, kako so dogodki potekali in se končali, lahko mo-

raliziramo. Tisti, ki to počne, ne da bi upošteval skrajno kritično življenjsko situacijo, v kateri se je znašla protirevolucionarna stran, je krivičen in nepošten. Prebral sem praktično vse, kar je izšlo (knjige, članki) na protirevolucionarni strani, pogovarjal sem se z mnogimi domobranci in popolnoma jasno mi je, da nihče v Sloveniji na protirevolucionarni strani ni kolaboriral ali prisegel iz ideološke simpatije z okupatorjem. Nasprotno, vsi so morali močno stisniti zobe in potrpeti. Reševali so svoja življenja.

Zato je skrajno nepošteno, krivično in tudi zlobno, da nekateri citirajo iz nekaterih medvojnih izjav ali celo časopisov in potem zelo narobe interpretirajo takrat zapisane besede, ne da bi upoštevali takratne okoliščine. Vse, kar je na primer napisal škof Gregorij Rožman, je imelo namen zavarovanja življenj z nasiljem prizadetih ljudi. Zato je krivično in zlobno v kakšnem njegovem dopisu okupatorju iskati prvine (nedovoljene) kolaboracije oziroma simpatij z okupatorjem. Še očitnejše je to s citiranjem iz takratnega časopisa, ne da bi upoštevali, da je bilo to pod izrazito okupatorjevo cenzuro.

Nestrpno levičarjenje Naši levičarji si mislijo, da obstajajo samo oni. Če je nekdo reševal življenje – s pismom, kolaboracijo ali prisego –, jih ni reševal njihovim ljudem, ampak tistim, ki so jih njihovi ljudje uničevali. Zato je tudi uredništvo *Mladine* članek Spomenke Hribar opremilo s sliko, na kateri je škof Rožman z domobranci. Očitno je zanje v nepravni družbi, z nepravimi ljudmi,

z ljudmi, ki ne bi smeli obstajati, ki so, kot so nas desetletja na vsakem koraku »učili«, kolaboranti in izdajalci, se pravi neljudje. Čeprav je npr. revija *Mladina* polna zaščitniških člankov o obrobni ali ogroženih skupinah in proti nestrpnosti, pa pogosto »preseneti« s skrajno nestrpnim pisanjem oziroma odnosom do drugače mislečih. Objava in slikovna oprema članka *Politika na grobiščih* je tipični primer tega nestrpnega levičarjenja – demoniziranja in sramotitev žrtev komunističnega nasilja, pri čemer jim očitno na kraj pameti ne pade, da bi se zavdali, kaj počnejo. Počnejo pa najbolj zavrženo »novinarsko« raboto – zganjajo nasilje nad žrtvami tistih nasilnikov, katerih – očitno – duhovni dediči so. Pa saj nam to že desetletje in pol vsak teden kažejo na svojih straneh.

Narobe svet Ti ljudje se nikoli ne odzovejo na nesmisle in žalitve od obkladanj s kolaboranti oz. sodelavci okupatorja pri sprejemanju dopolnitev zakona o žrtvah vojnega nasilja do govorov na t. i. borčevskih proslavah, kjer veseljačijo in nabijajo po svojih nekdanih žrtvah. Ko so na primer konec aprila v Hali Tivoli borci ob podpori ljubljanske županije priredili svojo, t. i. vzporedno proslavo ob dnevu upora proti okupatorju, je tam predsednik zveze borcev Janez Stanovnik grobo žalil žrtve komunističnega nasilja in tiste, ki si danes prizadevajo krivice popraviti. *Mladini* ali Hribarjevi pri takšnih primerih niti na misel ne pride, da bi se odzvali, čeprav gre za grobe žalitve, laži in hujskanje k nestrpnosti. Ob nadškofovem roškem nagovoru, ko je izrekel nekaj resnic, pa so takoj zatulili. Narobe svet. Tako kot je bil narobe svet že dolgo, tudi med vojno, ko so eni lahko počeli vse, ker naj bi bili narodnoosvobodilni borci, drugi, ki so bili njihove žrtve, pa se niti braniti ne bi smeli.

Ponarejanje, manipuliranje Hribarjeva je v svoji pisariji proti škofu Rožmanu uporabila tudi nekakšno pisanje generala Robottija o škofovih predlogih za vzpostavitev stanja, ko se bodo lahko preganjali storilci kaznivih

Radio Ognjišče, Trg Brolo 11, Koper, foto: Ziga Jurčič

Ostanite na valovih Ognjišča tudi poleti ...

NOVO [Lucija - 100,1 MHz
Tinjan 91,2 MHz]

RADIO OGNJIŠČE

dejanj. Za Hribarjevo so to očitno partizani, ki so bili, kot so nas desetletja učili, le »narodnoosvobodilni borci«, proti takim pa se nimaš kaj boriti ali jih preganjati. Sploh je ne zanimajo okoliščine, v katerih se je Rožman zavzel za zoperstavljanje zločincem: da takrat ni bilo slovenskih organov oblasti, ki bi to počeli, da so bili edina oblast takrat okupatorji in da so partizani pustošili po deželi s svojimi umori, pri čemer jih takratna edina oblast (okupator) ni kaj dosti ovirala ali jih preganjala. Seveda, če zamolčiš bistvene podatke – in to levica nenehno počne –, potem lahko neki dogodek ali pisanje prikažeš v bistveno drugačni luči. Temu se reče grobo (in zavestno) ponarejanje in manipuliranje z dejstvi. Spomenke Hribarja po početju, ki se ga gre že zelo dolgo, očitno prav nič ne skrbi. Z njim kar naprej sili v javnost in kaže, iz kakšnega testa je.

Diskreditacija z »očitki« Škofu Rožmanu Hribarjeva očita njegovo maševanje domobrancem pred prisego na stadionu. Bil je duhovni pastir, domobranci so kot izsiljena vojska zaradi komunističnega nasilja potrebovali duhovno oskrbo, škof Rožman je to svoje poslanstvo opravil in se ni skril pred svojimi dolžnostmi. Prav nič mu ni mogoče pri tem očitati, čeprav se nekateri krčevito trudijo – seveda z zamolčevanjem bistvenih podatkov –, da bi tudi najbolj običajna in dobronamerna dejanja prikazali kot slaba. Če že z dejstvi nekoga ne morejo umazati, ga mažejo z »očitki«, s skrajno prirejenimi pogledi na neki dogodek.

Hribarjeva najprej manipulira z izjavo pleterskega p. Leopolda Edgarja, da je partizanski upor legitimen in da »z okupatorjem ni in ne sme in ne more biti nobenega sodelovanja« in naj bi bil škofa nagovarjal v nekakšno pasivno rezistenco. Seveda, lepo se sliši, če zamolčiš bistvene stvari. Nadalje piše, kako je škof namesto tega »grmel proti komunizmu in komunistom, okupatorjevega in domobranskega nasilja« pa javno ni obsodil. Celo katoličane, ki so sodelovali v partizanskem boju, naj bi bil po njeno »nekako 'odpisal', kakor da niso bili kristjani«. Zapisala je celo, da je škof

»moralno in politično soodgovoren za tolikšno prelivanje krvi med vojno pri nas«.

Molk ob zločinih? To so groba podtikanja, ki nimajo nič opraviti z resnico. Eno je manipulirati z načelnimi, lepo zvenečimi frazami o uporju proti okupatorju in o nesoodelovanju z njim – to so med vojno in vse do danes mnogi počeli –, nekaj povsem drugega pa je pogledati resnici v oči; ta pa nam govori o neizmernem partizanskem nasilju leta 1942 in 1943. Samo leta 1942 so partizani umorili 16 duhovnikov, da o pomorih celih družin sploh ne govorim. Kakšne odvratne zločine so storili okrog Šentjosta, pri Sv. Vidu, v Loški dolini, v Ribniški dolini, v šentrupersko-mirenški dolini, v Suhi krajini, okrog Novega mesta in pod Gorjanci itd. Le kako naj bi bil odgovorni škof, ki je bil za nameček takrat najvišji predstavnik Slovencev (civilnih politikov ni bilo, saj so bili zunaj domovine ali v ilegali), mogel in smel mimo teh v nebo vpijočih zločinov in ne bi bil kdaj tudi »zarochnel« (kot je zapisala Hribarjeva) proti njihovim nosilcem. Tudi to, da je odpisal katoličane v partizanih, je skrajno poenostavljanje in kot takšno neresnica.

Očitek škofu, da je soodgovoren za mnogo prelite krvi med vojno, je lahko samo odraz popolnega sovraštva nekoga, ki mu z delanjem silnega nasilja nad resnico takšna podtikanja ostajajo nekakšna samotolazba. Verjetno si je mislila, da bo s takšnim podtikanjem prekrila svoje nasilje nad dejstvi.

Potem še totalitarizem Hribarjeva nadškofu Perku podtika, da je govoril, »kot da pri nas okupacije sploh ni bilo«. Perko seve-

da ni govoril tako. Glede okupacije pa naslednje: prav komunisti in njihova partizanska vojska so grobo zlorabili okupacijo oz. okupacijske razmere, ko ni bilo civilne (policijske, sodne) oblasti in so napadli svoje politične nasprotnike ter jih množično pobijali. Med vojno so ubili najmanj 4.000 Slovencev, kar je strahotna številka. Nasploh je skupno število žrtev druge svetovne vojne na Slovenskem, ki je po zadnjih podatkih okoli 90.000, strašna številka. Še posebej ko vemo, da je za vsaj tri četrtine teh žrtev neposredno ali posredno kriva revolucija in partizanski način bojevanja. Vse te žrtve so bile zamen. Namesto svobode smo Slovenci morali 45 let živeti pod komunistično-udbovsko diktaturo, kar še danes močno vpliva na življenje in mišljenje v Sloveniji.

Celo laži Hribarjevi ni dovolj ponarejanje dejanskega stanja (z zamolčevanjem bistvenih podatkov), ampak se zateka celo k lažem. Zapisala je, da so se domobranci ob umiku na Koroško spopadli »na boroveljskem mostu, kjer je padlo okrog 150 partizanov, ki so jih skupno /z okupatorjem, op. I. Ž./ zmetali v Dravo«. Niso jih zmetali v Dravo, še najmanj pa »skupno« z okupatorjem. Ne bom opisoval boroveljskega spopada, ki je v spominski literaturi dokaj podrobno predstavljen. O njem samo to: zakrivali so ga partizani, spet s svojim nasilnim vedenjem, v večini pa je potekal v Borovljah, ki so razmeroma daleč od Drave. Če se ji zdi, da niso, naj se kdaj tam ustavi in si prizorišče ogleda. Kdo bi takrat do Drave vozil trupla in jih metal vanjo? Tudi očitek Hribarjeve, da (preživeli)

domobranci niso »ničesar prispevali« k osvoboditvi Slovenije od komunističnega totalitarizma, prav tako ne škof Rožman, je plod sprevržene logike. Prav domobranci (in tudi škof Rožman) so se med vojno uprli komunističnemu totalitarizmu. Po vojni pa so bili večinoma pomorjeni, preživeli pa razgnani po svetu ali doma 45 let pod posebnim nadzorom. Zato je njen očitek, milo rečeno, umeten, nekorekten in žaljiv.

Varnost pred partizani? Kot primer izdajstva, ki ga tako povprek in nekritično očita žrtvam partizanstva, je Hribarjeva navedla dopis iz 2. domobranske čete 26. decembra 1944, s katerim so Nemcem izročili dva terenca z Golega nad Igom. Seveda, to se je dogajalo. Domobranci bi ju lahko ustrelili, pa ju niso. V nasprotnem primeru so partizani samo streljali. Streljali in ubijali so polna tri leta pred 26. decembrom 1944, ki ga navaja Hribarjeva. Morili so »vse živo«: civiliste, župane, Cigane, intelektualce, duhovnike, može, ženske, otroke, ranjence – pred njimi ni bil varen nihče. Toda niso samo ubijali, tudi ropali so neusmiljeno, požigali domove, šole, župnišča, kulturne domove in gradove, njihova propagandna gonja proti žrtvam ni imela konca. Do danes. Prepričan sem, da Hribarjeva bere revijo *Zaveza*, ki je v petnajstih letih objavila prav osupljivo število zgodb o partizanskem nasilju. Kako to, da resnica zanjo ne obstaja, da zanjo obstajajo izmišljije, npr. o metanju partizanov v Dravo, in mnoge druge?

Kdo sovraži? Hribarjeva je nadškofu Perku pripisala, da je bil njegov govor v Kočevskem rogu enostranski in sovražen. Sam sem ga natančno prebral (tudi poslušal v Kočevskem rogu) in mislim prav nasprotno: vse, kar je nadškof Perko izrekel, je resnica, prav ničmur ni mogoče oporekati, zato ni mogel biti ne enostranski in ne sovražen. To so navadne diskvalifikacije, ki jih je njen članek v *Mladini* poln. Čas bi že bil, da bi se Hribarjeva pri tem svojem podtikajočem, sovražnem, aktivističnem psevdomoraliziranjem malo zamislila nad svojim početjem. **D**

Gozd nad Križami, eden od mnogih spomenikov laži

Laško

Petra Janša Foto: vir STO/ Arhiv Terme Laško

Mesto Laško, ki je poleg zemljepisnega tudi upravno, kulturno in gospodarsko središče občine Laško, leži na nadmorski višini 228 metrov. Skozenj teče Savinja in ga deli na levi in desni breg. Na levi strani nad njim kot varuh bedi **Hum**, na desni pa je okras mesta Šmihel. Pokrajino oblikuje predalpsko hribovje, ravninski svet se širi le ob Savinji in njenih pritokih. Za pokrajino je značilna bogata subalpska flora, več kot polovico površine pokrivajo gozdovi.

Staroselsko ime Laško ima dolgo in bogato zgodovino. Najstarejše najdbe iz žarnega grobišča pod Starim gradom so iz železne dobe, najdbe v okolici pa iz konca bronaste dobe. O naselitvi Keltov pričajo keltski srebrniki, pod Rimljani pa postane Laško pomemben kopališki kraj. O premožnosti takratnih prebivalcev govorijo kamniti napisi in reliefi, ki so ostanki delov rimskih nagrobnikov. Ob prihodu Slovanov so se staroselci, ki so jih imenovali **Vlahi ali Lahi**, umaknili v hribovite in odročne predele, **od tod imena** Laško, Lahomno, Laška vas, Lahov Graben, Lahomnica. V visokem srednjem veku je bilo Laško središče razsežne gosposčine z deželnim krvnim sodiščem in sedež najstarejše prafare na Slovenskem. Babenberžan Leopold VI. je podelil kraju trške pravice. Listina »in foro nostro Tyuer«, ki Laško prvič omenja kot trg, je iz leta 1227. Celjski grofje so bili skoraj sto let gospodarji Laškega, kasneje so oblast prevzeli Habsburžani in drugi deželni knezi. Nov sloves so Laškemu prinesli znova odkriti termalni zdravilni vrelci, ki jih je južna železnica odprla svetu. Tako je postalo Laško v petdesetih letih minulega stoletja evropsko znan zdraviliško-letoviški kraj. Med obema vojnama je bilo sedež istoimenskega okraja, s kraljevim odlokom pa je bilo leta 1927 povzdignjeno v mesto.

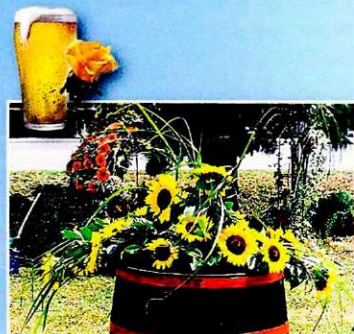
Grad Tabor Prvi znani lastnik gosposčine je bil spanheimski grof Bernard Mariborski. Posest se prvič omenja leta 1147 kot »Tyver«. Morda je s tem že mišljen grad, ki se leta 1265 omenja kot »**castrum Tyver**«. Laško je bilo v lasti dvorne komore štajerskega deželnega kneza. Do leta 1192 so ga posedovali deželni knezi iz hiše Traungau, nato pa do smrti Friderika Prepirljivca leta 1246 Babenberžani. Leta 1262 je dobil vojvodino Štajersko v fevd češki kralj Otokar II. Premysl in z njo tudi laško gosposčino. Leta 1265 dobi od štajerskega deželnega

glavarja grad v najem olomuški škof Bruno. Dohodke gosposčine je kralj Otokar podelil v zakup vovberškemu grofu Ulriku, vendar je Albreht gosposčino že leta 1287 izplačal in dobil dohodke nazaj. Leta 1336 dobi gosposčino Friderik svobodni Žovneški, v rokah njegovega rodu pa ostane kot deželnoknežji zakup vse do leta 1456.

Leta 1336 se grad imenuje utrdba Tyuer, a že leta 1328 naletimo na oznako neue. Neue vest Tyuer – nova utrdba Laško. Omemba se najverjetneje nanaša na novo graščino, ki so jo pozidali ob robu takratne naselbine. Po 1456 je grad spet v rokah deželnega kneza, ki ga je oddajal v najem in zakup raznim oskrbnikom.

V času velikega turškega vpada v Avstrijo in posebej na Štajersko leta 1532 so začeli grad obnavljati in utrjevati. Takrat so pozidali okrogli stolpič. Lastniki gosposčine do leta 1554 so bili Turjaški, do leta 1581 Johan Valvasor, leta 1620 je cesar Ferdinand II. gosposčino prodal baronoma Juriju Karlu in Vidu Mosconu, leta 1665 pa jo je kupil Janez Vajkard grof Vetter, ki je pozidal v trgu novo gosposčino.

V urbarju iz leta 1621 beremo: »Laški tržani imajo nad trgom Laško zidan Tabor, kamor se lahko ob času sovražnih napadov ali premikov zatečejo.« Ko je turška nevarnost minila, so utrdbo opustili, v začetku 19. stoletja pa je bila že razvaljena.

Pivo in cvetje Laško

Leta 1880 so iz utrdbe odstranili nasutine in popravili poškodovano zidovje. Odkrili so povsem zasut vodnjak, v njem pa poškodovano čelado in tri glinaste vrče. V nasutinah so našli tudi bodalo s srebrnim ročajem in razne železne predmete, v bližnjem vinogradu pa srebrno razpelo z relikvijami.

Leta 1945 postane razvalina last splošnega ljudskega premoženja. Leta 1952 jo je domače turistično društvo delno restavriralo. Leta 1984 so razvaline prezidali v gostišče. Od leta 1986 je lastnik posesti **Pivovarna Laško**, zdajšnji podnajemnik pa je gostinško podjetje Štorman.

Sakralna dediščina Najstarejša kulturna in zgodovinska spomenika izvirata iz začetka drugega tisočletja – **župnijska cerkev svetega Martina** in **prezbiterij**. V obeh stavbah se prepleta več arhitekturnih slogov, od gotskega in baročnega do romantičnega. Za nobeno od stavb ni materialnih dokazov o času graditve. Posredno se omenja leto 1257, najverjetneje pa gre za leto 1269. Obstajajo domneve, da je cerkev mnogo starejša. Do leta 1938 je na južni strani med cerkvijo in prezbiterijem stala pogrebna hiša svetega Janeza Krstnika. Ob vhodu stoji kamnit kip leva, domnevno rimskega izvora, vgrajen v stenski niši, oblikovan v obliki školjke. Izvirna podoba tega kipa predstavlja površje velikega rimskega nagrobnega kamna. Trg nasproti cerkve krasi **gotovno znamenje, posvečeno Mariji Brezmadežni**. Do leta 1735 je znamenje stalo poleg cerkve v Marija Gradcu, na zdajšnji Aškerčev trg ga je prestavil tržan Pergar.

Zdravilni laški vrelci K laškimi vrelcem so prihajali ljudje že od nekdaj po zdravje. Poznali so jih rimski legionarji, v srednjem veku so jih obiskovali misijonarji, ob koncu 19. stoletja pa je zraslo mondeno letovišče avstroogrškega cesarja Franca Jožefa I.

Zdravilišče Laško je bilo še pred kratkim znano kot center za medicinsko rehabilitacijo, danes pa na tej tradiciji nastaja **središče zdravstvenega turizma**, namenjeno ljudem, ki imajo težave z gibanjem, in vsem tistim, ki se želijo takšnim težavam izogniti. Poleg zdravilnih učinkov izotermalne vode s temperaturo od 32°C do 35°C so vse bolj priljubljene storitve **Centra zdravja in lepote** s kozmetičnim salonom (različni postopki za nego obraza in telesa), kopelmi, prostori za pedikuro in masaže (anticelulitne, aroma, refleksne, shiatsu, ayurvedske, masaže z vročimi kamni) in **Kluba zdravja s savna centrom** z bogato ponudbo različnih savn na 500 m² (**rimska**, savna 1001 noči, klasični finska in turška, finska kristalna, z

Zdravilišče Laško

Laško s Humom v ozadju

Dvorec Laško

Cerkev sv. Martina

Grad Tabor

Rimska savna v Zdravilišču Laško

Lahomniški sopot

Ognjemet na tradicionalni prireditvi Pivo in cvetje Laško

barvno terapijo in z aquavivo), tuši doživetij, masažnimi bazeni, notranjim in zunanjim termalnim bazenom, počivališči, solarijem, fitness studiom.

Ni dobrega piva brez kakovostne vode

Leta 1838 je Heinrich August Uhlich kupil pivovarno, ki jo je leta 1825 medicinar in lektor Franz Geyer v nekdanjem Valvasorjevem Špitalu (današnjem hotelu Savinja) uredil v obrtno pivovarno ter laškemu pivu dal pravi sloves. Kot lastnik kopališča v Rimskih Toplicah je svoje pivo stregel tudi tujim gostom in ga vozil v Trst, trgovsko središče s poznavalci dobre hrane in pijače. Naslednji lastnik Anton Larisch je leta 1867 postavil ob vznožju sv. Krištofa in Šmihela novo pivovarno, ki je bila takrat največja na Spodnjem Štajerskem. Slovel je po tem, da je osebno nadziral kakovost piva in jo celo izboljšal, povečal pa je tudi zmogljivosti pivovarne. Že prvi laški pivovar je zagotovo vedel, da ni dobrega piva brez kakovostne vode. In voda s hribov okrog Laškega je izjemna – mikrobiološko neoporečna, kristalno čista in z nizko vsebnostjo karbonatov, kar daje laškemu pivu tako poseben in izrazit okus.

S pivom je povezana največja turistična prireditev v Sloveniji **PIVO IN CVETJE**, ki prav te dni poteka v Laškem. Njen vrhunec bo sobotna noč z veličastnim ognjemetom.

Plotin

1.

Založba Nova revija

V zbirki *Phainomena* je založba Nova revija izdala delo Plotina *O večnosti in času*. Plotin, gotovo eden najpomembnejših in najvplivnejših filozofov, kar jih je bilo po obdobju klasične grške filozofije, je bil rojen ok. leta 205 v Likopolisu v Egiptu, umrl pa je ok. leta 270 v Kampenji v Italiji, kamor je prišel leta 244 in je v Rimu osnoval svojo filozofsko šolo. Njegova filozofija (imenovana tudi »novoplatonistična«) se po eni strani navezuje na grško duhovno in miselno tradicijo, posebej platonsko, po drugi pa pomeni vez med starim in srednjim vekom. Vztraja pri ohranjanju enotnosti mišljenja in praktičnega delovanja, ki dosega vrhunec v mističnem zedinjenju s prvim, z Enim. Njegov nauk je ohranjen v tako imenovanih Eneadah, »devetkah«, delu, sestavljenem iz šestih knjig s po devetimi spisi, ki jih je zbral in uredil njegov učenec Porfirij. Spis *O večnosti in času* sodi v tretjo eneado in vsebuje tako kritiko pojmovanja časa pri Plotinovih predhodnikih kot umestitev njegovega lastnega razumevanja znotraj njegove filozofije. Delo je prevedel in spremno študijo napisal Franci Zore.

Jezikovna naravnost

Založba ZRC

V monografiji *Slovenska teorija jezikovne naravnosti* dr. Helena Dobrovoljc predstavlja slovensko teorijo o naravni (obliko)skladnji, jo ponazarja s skoraj sto zgledi in preverja njeno pravilnost oz. uporabnost. Slovenski model naravnosti odstopa tako od svoje predhodnice, to je teorije zaznamovanosti, kot od uveljavljenega jezikoslovnega strukturalizma in tudi od celovške šole naravne skladnje. Ob temeljni predpostavki naravnega jezikoslovja, da so jezikovne zgradbe za človeške možgane bodisi lažje bodisi težje, je kot naravno opredeljeno tisto, kar je za možgane lažje. Ker so dejavnosti človeških možganov težko preverljive, poskuša teorija s pomočjo sistematičnega zajetja in osvetlitve empiričnih podatkov informirati o prednostnih razmerjih med jezikovnimi prvimi v okviru istega strukturnega sestava.

Šmartinka

2.

BTC City

Šmartinka ni le nepomembna cesta v prometni shemi Ljubljane, ampak ena glavnih prometnih in poslovnih žil. Ob njej so zrastle nove poslovne in stanovanjske stavbe, še posebej industrijska območja pa so spremenila svojo podobo. Ljubljani niso več v sramoto, ampak so postala njen najvitalnejši del. V tem je prvi BTC City, kjer življenje praktično ne zamre

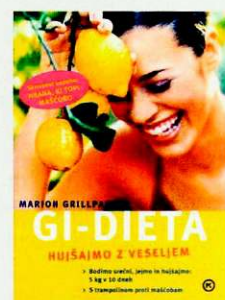
1.

2.

3.

4.

niti ponoči, podnevi pa je, predvsem zaradi mnogih velikih trgovin, to najživahnejši del slovenske prestolnice. Doslej je bilo območje v literaturi slabo obdelano, zdaj pa ga je publicistka Darinka Kladnik v monografiji *Šmartinka* izčrpno predstavila. Vsebinsko je razdelila na poglavja, ki jih uokvirja Šmartinka s svojo vpetostjo v območje Ljubljane. Začne se z njenim nastajanjem in konča z dolgoročno vizijo Ljubljane. Druga poglavja se navezujejo na začetke Kolinske, Velane, Javnih skladišč in sledijo vsem nadaljnjim preobrazbam, ki so vodile do pomembnih rezultatov BTC. Sestavni del knjige sta dve zdaj že zgodovinski epizodi. Prva je prikaz letališča v Polju, ki je bilo prvo ljubljansko letališče oziroma predhodnik letališča na Brniku. Druga je graditev blokovega naselja ob Linhartovi cesti, ki so ga po drugi svetovni vojni gradili na montiranih procesih »obsojeni« duhovniki in drugi zaporniki. Knjiga je bogato opremljena z dokumentarnimi fotografijami in posnetki sedanjega stanja, ki jih je naredil večkrat nagrajeni fotograf Damir Fabijanič.

Francišek Ksaver

Župnijski urad Dravlj

Francišek Ksaver, zavetnik misijonov, se je rodil leta 1506 v španski Navarri. Leta 1541 je z ladjo odpotoval v Azijo, kamor ga je papež poslal za apostolskega nuncija za Vzhod. Pot in delovanje sta ga vodila po deželah Indijskega oceana, Indije, Japonske in drugih dežel Daljnega vzhoda. Umrl je leta 1552, pokopan je v Goi, za svetnika je bil razglašen leta 1622. Zdaj je Župnijski urad Dravlj zgodbo Franciška Ksaverja objavil tudi v obliki lepo narisane stripa.

Moč ti je dana

3.

Didakta, Radovljica

V knjigi *Moč ti je dana*, izšla je kot šesta knjiga v zbirki *Zakladnica slovenskih pripovedi*, so opisani slovenski junaki iz ljudskega izročila, ki so se odlikovali po telesni moči: Peter Kle-

pec, Štepihar, kralj Matjaž, Hudi Kljukec, Löl Kotlič, rezijanski Martin Krpan. Poleg njih so predstavljeni tudi nekateri vaški posebnosti, na primer Pavliha, skratka liki, ki so ostali v ljudskem spominu, pa naj so izstopali po prebrisanosti, prismuknjenosti ali po čem drugem. Gre za junake z izoblikovano, samosvojo osebnostjo, ki imajo vedno ime in včasih tudi priimek ter so umeščeni v konkretno slovensko geografsko okolje. Opisani junaki naj bi resnično živeli (kralj Matjaž, Peter Klepec ...), o nekaterih pa imamo celo trdne zgodovinske vires (npr. Atila, rokovnjači ...). Spremno študijo je napisal etnolog dr. Zmago Šmitek.

Kovček

Drava, Celovec

Kdor na avstrijskem Koroškem govori o slovenski narodni skupnosti, se pogosto srečuje s predsodki in pomanjkljivim medsebojnim poznavanjem. Kot »ukrep« proti tej pomanjkljivosti je Kulturni center Univerze v Celovcu Unikum razvil »poln kufer« omike, Slovenska prosvetna zveza pa jo je izdala v knjižni obliki z naslovom *Kovček/Der Koffer*. Takoj razumljiva besedila, grafike in igre poljudno ponazarjajo narodopisno znanje ter hudomušno odgovarjajo na vprašanja o potomstvu, zgodovini in značaju koroškega Slovenca.

Gi-dieta

4.

Založba Mladinska knjiga

Ta čas je v modi hranjenje in hujšanje z upoštevanjem glikemičnega indeksa posameznih vrst hrane. Knjiga *Gi-dieta* se te teme loteva celostno in bralca vodi od pravilne izbire hrane (vanjo so vključeni tudi recepti) do telesnih vaj. Priporočila 3-dnevni, tedenski in 20-dnevni program hujšanja. Avtorica Marion Grillparzer je zbrala najnovejša spoznanja o »maščobnih koncentratih« pa tudi o živilih, ki topijo maščobo, o dobrih in slabih maščobah ter ogljikovih hidratih, o beljakovinah, inzulinu ter življenjsko pomembnih in škodljivih snoveh.

KNJIGA MESECA JULIJA

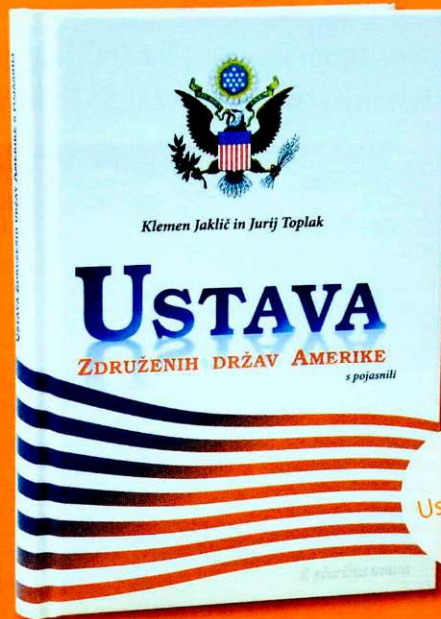
USPEŠNICA

Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili

Avtor: mag. Klemen Jaklič in mag. Jurij Toplak*Obseg: 144 strani. Format: 11x16 cm. Trda vezava.*

Ustava ZDA je najstarejša veljavna pisana ustava v svetu, pa tudi najpomembnejše, najvplivnejše in najbolj študirano pravno besedilo, kar jih je bilo napisanih. Po več kot dveh stoletjih se še danes uporablja v domala nespremenjeni obliki. Neizmeren je tudi njen vpliv na ustavni razvoj v Evropi in drugod po svetu, saj je rabila kot podlaga številnim pisem ustav in mednarodnih dokumentov. Interpretacijo ameriške ustave, še posebno tisto od ameriškega vrhovnega sodišča, študirajo pravni strokovnjaki po vsem svetu in neredko rabi kot pripomoček pri interpretiranju ustav drugih držav, tudi slovenske. Navsezadnje se je na podlagi te ustave v ZDA izoblikovala ena najstabilnejših demokratičnih oblik vladavine z zavirljivo stopnjo spoštovanja človekovih pravic. To so le nekateri izmed razlogov, zaradi katerih je fenomen ameriške ustave vredno študirati in raziskovati.

Knjiga vsebuje prvi prevod ameriške ustave, ki je delo mag. Klemena Jakliča. Prevod je opremljen tudi z razlagalnimi pojasnili v obliki opomb. Poleg slovenskega prevoda ameriške ustave knjiga vsebuje obširno uvodno poglavje mag. Jurija Toplaka, v katerem je predstavljen nastanek ameriške ustave ter njene najpomembnejše značilnosti in načela.

Redna cena: 4.990,00 SIT / 20,82 EUR

Pri nakupu knjige meseca marca
vam priznamo **20% POPUST**,
zato boste zanjo odšteli le **3.992,00 SIT / 16,65 EUR**.

Naročniki tednika Demokracija pa
boste deležni **30% POPUSTA**,
zato boste za knjigo odšteli le **3.493,00 SIT / 14,57 EUR**.

Akcijska ponudba velja do 31. julija 2006 oziroma do razprodaje zalog. Obvestilo potrošnikom: Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.☐ **Naročam knjigo Ustava Združenih držav Amerike**

Število izvodov: _____

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: **Demokracija, p.p. 4315, 1000 Ljubljana ali na faks 01 230 06 61.**Naročila sprejemamo tudi po **e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 230 06 66.**Poštnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Na tuje, na boljše, na lepše

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven

Razstavo dokumentov, pisem, razglednic in reklamnih letakov, ki govorijo o množičnem izseljevanju Slovencev čez lužo, sta pripravila Inštitut za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU in Numizmatično društvo Slovenije.

Drobni, a pomembni osebni predmeti

Avtor razstave, ki jo je pri odprtju tudi predstavil, je Marjan Drnovšek. Na razstavišču KIC Mestnega muzeja so pred tednom dni odprli še eno razstavo, ki predstavlja delček slovenske zgodovine. Razstavljena pisma razkrivajo občutke izseljencev, ki so se odpravili na pot v Ameriko, ker so menili, da v domovini ne morejo razviti vseh svojih potencialov. Da se je na prelomu 19. v 20. stoletje tja izselilo res veliko ljudi, priča podatek, da je v ZDA leta 1910

živel 123.631 slovenskih izseljencev prve generacije in 59.800 njihovih potomcev, ki so prav tako navedli slovenski materni jezik. V Sloveniji oziroma v tedanji Avstriji je slovenščino kot materni jezik navedlo 1.183.300 ljudi. Ljubljana je takrat imela 42.000 prebivalcev. Slovenci so se množično izseljevali v Ameriko med letoma 1890 in 1930.

Ljubljana – križišče poti Na razstavi, ki bo odprta do konca julija, je na ogled arhivsko gradivo iz javnih in zasebnih zbirk, pisma in razglednice izseljencev ter reklamni letaki in časopisni oglasi za ladijske družbe. Obiskovalec si lahko prebere tudi navodila za potovanje v Ameriko v slovenščini ter priporočila Slovencev, ki so že živeli v Ameriki in so se ukvarjali s sprejemanjem novih priseljencev iz Slovenije. Na ogled je

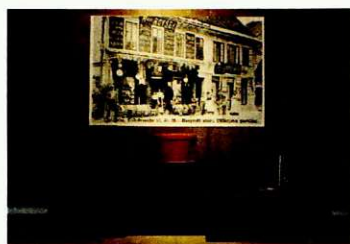

Ellis Island, prva postaja v Ameriki

tudi film o slovenskih izseljencih ter ilustracije Ivana Vavpotiča v delu Jurija Trunka *Amerika in Amerikanci*. Osrednjo vlogo na razstavi ima poleg izseljencev mesto Ljubljana, ki je bilo takrat pomembno cestno in železniško križišče za slovenske izseljence pa tudi za izseljence iz jugovzhodne in delno vzhodne Evrope, ki so od tod po železnici odhajali do Reke, Trsta, Genove in zahodnoevropskih pristanišč Le Havra, An-

twerpna, Rotterdama, Bremna, Hamburga in drugih, odkoder se je nadaljevala pot na Ellis Island. Razglednica s Kolodvorske ulice, kjer je imelo pisarne največ izseljenskih agentov, kaže, da je bilo tu v tistem času izredno živahno in dejavno. Zaradi množice izseljencev so dobro živele tudi številne gostilne, hoteli in trgovine, ljubljanska policija pa je imela status nadzorne postaje in je izvajala povečan nadzor nad tujci v mestu.

Obveščanje Informacijska migracijska mreža v Evropi je bila zelo utrjena, saj je veliko propagandnega gradiva o Ameriki v slovenščini prihajalo v Ljubljano tudi iz tujih izseljenskih agencij. Slovenščino so tedaj pogosto zamenjevali s hrvaščino, češčino, poljščino in celo z ruščino. Prav gostilne so bile najpogostejši kraj za razširjanje takšnega gradiva, razobešali pa so ga celo po nekaterih šolah. Veliko pozornost je izseljevanju Slovencev v tistem času posvečala Katoliška cerkev, ki je izseljevanju sprva nasprotovala in pred njim svarila, potem pa se je zavzela in dajala navodila izseljencem, kako naj ravnajo po poti in česa naj se držijo v novi domovini. Izdala je tudi nekaj brošur z navodili za izseljence, kot je Kažipot za izseljence, in ustanovila Družbo sv. Rafaela, ki je izseljencem svetovala in pomagala pri reševanju težav tako v Sloveniji in v Avstriji kot tudi v Ameriki, v New Yorku. Pomagali so večinoma duhovniki; ti so pomoči potrebne prepoznali po posebnem priporočilnem listku, ki ga je v Ljubljani lahko pridobil vsak, kdor ga je želel, in si ga ob prihodu na železniško postajo ali pristanišče pripel na prsi. Tako so se številni izognili goljufom in oderuhom. **D**

Pripravljeni smo na odhod ...

Abstrakcije v Equrni

Razstava slik Arjana Pregla z naslovom *Abstrakcije*, ki je od torka, 4. julija, na ogled v galeriji Equrna, je razdeljena na tri cikle: *Olje na Biblijo in našega Tita*, *Prekrito* dobre ženske slikarke in *Narava*. Abstraktnost se skozi sklope pojavlja na ravni oblike in gradnje slike ali na ravni pomena, je o razstavi zapisal avtor. Pregl želi s soočanjem različnih slikarskih pristopov spodbuditi možnost večplastnega branja in dožemanja slik. Obiskovalec razstave je po Preglovem mnenju aktiven udeleženec, ki lahko *Abstrakcije* dojamemo kot zbirko slik romantičnih pokrajin, malih abstrakcij in erotičnih podob ali kot razmislek o nekaterih vprašanih podobah, umetniške kritike in možnosti političnega izražanja v umetnosti danes. Slike v ciklu *Olje na Biblijo in našega Tita* je avtor ustvarjal na platnicah Biblije in knjig, posvečenih Titu. Dela v tem sklopu se spogledujejo z danes zelo navzočo željo po čim bolj neposrednem sporočilu umetnosti in se hkrati navezujejo na predpostavko, da način nanašanja barve posreduje določeno vsebino. V povezavi z

Arjan Pregl

naslovom vzbujajo tudi aktualno-politične asociacije. Naslov drugega cikla je povzet po izjavi iz filma Pollock, ko v filmu Jackson Pollock Lee Krasner reče, da je »prekrito dobra ženska slikarka«. Izrezi teh podob se bolj kot na telesa osredotočajo na packe in barvne madeže. Slike v ciklu *Narava* so grajene na logiki abstraktnega razporejanja oblik po slikovni površini. Temeljni gradniki slike so metulji, listi in trave. Bolj kot na resnično podobo narave ta dela kažejo na »naravo stvari« v današnjem okolju. Vsebujejo razmislek o naravi digitalne podobe ter osebnem in posredovanem v slikarstvu. Na razstavi bo na ogled tudi grafična mapa *Umetna narava*, ki jo sestavlja pet grafik v tehnični jedkanici in akvatinte. L. H.

Klasikaa Postojna

V Postojno se je vrnila tretja izdaja festivala *Klasikaa Postojna*, na katerem se predstavljajo izvajalci baročne in renesančne glasbe. Festival se je začel z nastopom godalnega ansambla *Holland Baroque Society* v Jamskem dvorcu. Izvedli so koncertni program Antonia Vivaldija. Do 9. avgusta bodo v Postojni nastopili še pianist Erik Šuler, Hrvaški baročni ansambel, baročni ansambel *AuserMusici*, Timothy Haig in Valeria Montanari ter baročni trio *Cracovia Barocca*. Pianist Erik Šuler bo v Jamskem dvorcu izvedel dela Sergeja Rahmaninova, Sergeja Prokofjeva, Aleksandra Skrjabin in Dmitrija Šostakoviča. Skladbe Kasparja Forsterja, Johanna Erasmusa Kindermanna, Georga Muffata, Marca Uccellinija in drugih bodo v izved-

Erik Šuler

bi Hrvaškega baročnega ansambla v dvorcu zadonele 19. julija. Baročni ansambel *AuserMusici* bo v Postojni nastopil 26. julija, izvedel pa bo dela Luigija Boccherinija. V sklopu Mozartovega leta bosta njegove sonate 2. avgusta v Jamskem dvorcu preigrala violinist Timothy Haig in Valeria Montanari na čembalu. Festival bo 9. avgusta sklenil baročni trio *Cracovia Barocca* v cerkvi sv. Štefana. Čembalistka Joanna Solecka, violistka Karolina Kolslac in flautistka Maja Mirocha se bodo predstavile z deli Josepha Bodina de Boismortierja, Michela Blaveta, Louisa-Antoineja Dornela in drugih skladateljev. Festival je tretje leto zapored organizirajo Postojnska jama turizem, občina Postojna in Skupina Festival Brežice. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 13. 7.

17.00 Moderna galerija: Boštjan Potokar: »Tehnologija mozaika«, Rene Rusjan: »Stalne inčasne intervencije v prostoru«. Predavanje v okviru četrtega mednarodnega festivala študentske forme vive.

21.00 Cerkev sv. Florijana: Marina Horak, klavir

21.00 Križanke: Jose Luis Cortes y NG La Banda Manolin. Kubanska glasba. Havansko skupino NG La Banda vodi skladatelj in flautist Jose Luis Cortes »El Tosco«. V njej je združil glasbenike iz različnih znanih kubanskih skupin. NG je kratica za »novo generacijo«, ki označuje glasbo in okus havanske mladine ob koncu 80. let.

PETEK, 14. 7.

21.00 Frančiškanska cerkev: Komorni orkester Trinity College of Music. Nic Pendlebury, dirigent, Lana Trotošek, violina, Lucy McIntyre, flavta, Maria Chiossi, harfa. Program: W. A. Mozart

21.00 Križanke: Caetano Veloso, Brazilska glasba. Caetano Veloso je v Braziliji ob koncu šestdesetih let prodrl s programsko pesmijo *Tropicalia* in z njo podaril ime kratkotrajnemu, a izjemno vplivnemu »avantpop« gibanju tropikalistov. Danes njegova glasba v sebi združuje vse ključne prvine brazilске popularne glasbe in izjemno širok razpon občutij ter raznorodnih glasbenih prvin.

SOBOTA, 15. 7.

11.00 Ob Ljubljani: Lancova vas, ljudska glasba

20.00 Cankarjev dom: J. Offenbach: Renske nimfe, opera v štirih dejanjih. SNG Opera in balet Ljubljana; predstava je v nemščini s slovenskimi napisi.

21.00 Križanke: Randy Newman (ZDA), solokonzert. Randy Newman velja za enega največjih mojstrov sodobne ameriške popularne glasbe, ki se je sprva uveljavil kot pisec glasbe in besedil za druge izvajalce.

NEDELJA, 16. 7.

11.00 Turistična ladjica na Ljubljani: Ženska vokalna skupina Lan – ljudska glasba

20.00 Ljubljanski grad: Koncert udeležencev Glasbenega julija na Obali, poletne akademije za komorno glasbo. Umetniški vodja: Tomaž Lorenz

21.00 Križanke: Whitesnake (V. Britanija), hard rock

PONEDELJEK, 17. 7.

20.30 Slovenska filharmonija: CEI Central European Initiative Youth Orchestra

21.00 Križevniška cerkev: Igor Roma, klavir

SREDA, 19. 7.

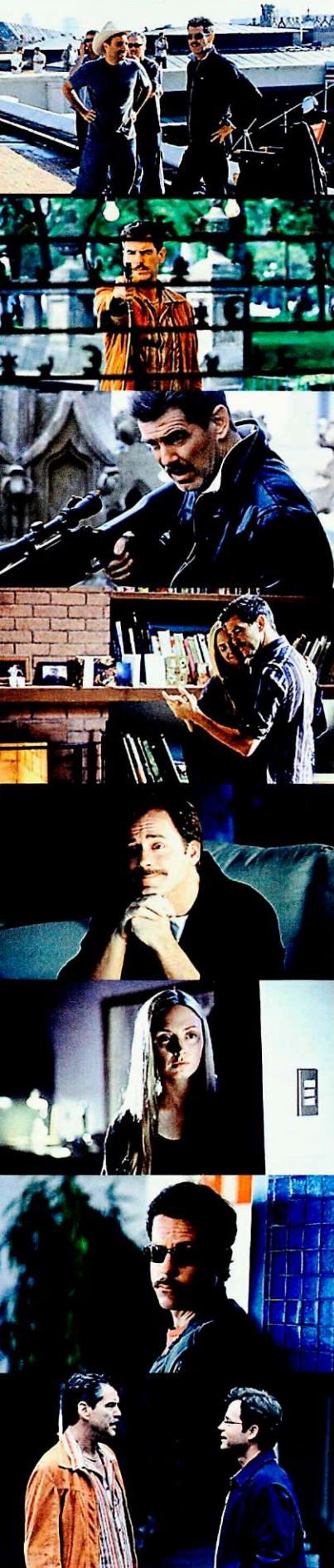
20.00 Hotel Mons: funtango, vstop prost

21.00 Cankarjev dom: S. Prokofjev: Romeo in Julija, balet. Youri Vámos, režiser in koreograf SNG Opera in balet Ljubljana

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Naključno srečanje

Monika Maljevič

Naključno srečanje med trgovskim potnikom in osamljenim plačanim morilcem botruje nastanku prijateljstva. Oba moška privede do dejanj, ki so se še nedavno zdela nemogoča.

V komediji *Matador* scenarista in režiserja Richarda Sheparda je Julian Noble, igra ga Pierce Brosnan, plačani morilec – ali z njegovimi besedami »pomočnik v usodnih primerih« – in v svojem poslu zelo dober. Prišel je v Mexico City, da bi opravil neko nalogo, a na svojo žalost je dosegel dno. Ubijanje ljudi je ubilo tudi njega – od znotraj. Tudi Danny Wright (Greg Kinnear) je v Mexico Cityju poslovno, čeprav se ukvarja s povsem drugačnim poslom. Danny živi v Denverju s soprogo Bean (Hope Davis), in čeprav imata finančne težave, med njima tudi po desetih leta zakona tli prava mladostna strast. V Mexicu se Dannyju ponudi poslovna priložnost, ki bi lahko bodisi rešila vse njegove finančne težave, bodisi ga potopila še globlje v brezno dolgov.

Nekega večera se Danny in Julian srečata v hotelskem baru. Kmalu doživita skupno izkušnjo, ki bo oba za vedno spremenila. Plačanec Julian in običajen ameriški poslovnež Danny bosta odkrila, da drug drugega na nepredstavljiv način potrebujeta, čeprav nimata prav nič skupnega. Na šestmesečnem potovanju skozi štiri države in ob številnih margaritah film *Matador* obrača žanr filmov o plačanih morilcih na glavo. To je zgodba o prijateljih, ki jo ženejo liki; duhovita, čudaška, čustveno zapletena, prepolna nepričakovanih obratov in z veliko mero tekile.

Tujca v tuji državi Hotelski bari in srečanja v njih so bili tema že nekaj kratkih zgodb in scenarijev Richarda Sheparda: »Moj prvi vzgib je bil napisati zgodbo o tujcih, ki se spoznata v baru. Popolnemu tujcu, ki ga spoznate v hotelskem baru, lahko poveste absolutno resnico o sebi in ste hkrati prepričani, da ga nikoli več ne bo-

The Matador

Režija: Richard Shepard

Scenarij: Richard Shepard

Produkcija: Bob Yari, Mark R. Gordon, Adam Merims

Igrajo: Pierce Brosnan, Greg Kinnear, Hope Davis, Philip Baker Hall, Adam Scott, Dylan Baker idr.

Premiera: 13. 7. 2006

Distribucija: Blitz Film & Video Distribution

ste srečali. To je popolno okolje za dobro zgodbo.«

Vzamete različna moška – povprečnega poslovnega in mednarodnega plačanega morilca –, potem pa počakate, kaj se bo zgodilo, ko se njuni poti srečata. Klišejski lik morilca je bilo treba 'pokvariti', podobno kot je to naredil film *Zadnji rop*. Shepard pravi, da je prav pri njem dobil navdih, saj mu je pokazal, da je mogoče povedati zgodbo o plačanem morilcu, ki ne spada v ustaljene vzorce. Za film *Matador* pravi, da je, čeprav ima veliko akcije in napetosti, v bistvu topla komedija. Navdih za naslov filma je bil lik Juliana Noblea, saj v španščini 'matador' pomeni morilec. »Po pravilu ne maram filmov o

morilcih, ker vedno vem, kako se bo zgodba odvijala. Hkrati pa jih ljubim, ker uživam v zgodbah v mednarodnem okolju, ki vključujejo orožje. Moj cilj pri pisanju scenarija je bil napisati film, kakršnega bi si sam želel gledati,« pravi režiser.

Igralec Pierce Brosnan je dejal, da ni bilo lahko igrati v takšnem filmu, saj je bilo treba paziti na vzdrževanje ravnotežja – ohraniti pravo mero resnosti, realističnosti, dramatičnosti, iskrenosti pa tudi skrivnostnosti. A ker je Richard napisal odličnega scenarija, mu je bilo treba samo slediti, uporabiti nekaj domišljije in ne zapletati. Črnohumorni triler *Matador* raziskuje, kako lahko naključna srečanja vplivajo na življenje ljudi. **D**

Superman se vrača

Nepremagljivi mož se vrača na velika platna, kjer bo tokrat za rešitev sveta moral napeti vse svoje moči.

Po nekajletnem tavanju po vesolju se Superman, tokrat ga igra Brandon Routh, vrne na Zemljo, kjer se je veliko stvari spremenilo. Lois Lane (Kate Bosworth) je našla novo ljubezen, ljudje pa so skoraj že pozabili nanj in se naučili sami spopadati z vsakodnevnimi težavami. Toda prihod zlobnega Lexa Luthorja (Kevin Spacey) iz zapora Supermana prisili v novo reševanje sveta, saj je zlobni Lex skoval nove načrte, kako bi uničil svojega smrtnega sovražnika, pri čemer je v nevarnosti ves svet.

Superman, ki se je rodil na drugem planetu, je odrasčal pri krušnih starših na farmi Kentovih v Kansasu. Mladega fanta po imenu Kal-El so preimenovali v Clarka Kenta, in čeprav je odrasčal med ljudmi, vseeno ni eden izmed njih. Pod rumenim soncem lahko počne stvari, o katerih lahko ljudje samo sanjajo. Toda če hoče normalno živeti z njimi, mora živeti dvojno življenje, in sicer kot skromen Clark Kent, ki se na skrivaj spremeni v jeklenega moža, ko ga svet potrebuje. Toda zdaj že

pet let nihče ne skrbi za tegobe sveta, saj je Superman skrivnostno izginil. Brez njegove pomoči se je stopnja kriminala v mestu Metropolis in tudi drugje nevarno dvignila. Poleg tega je na prostosti Lex Luthor, ki je prišel iz zapora z enim samim ciljem, da izkoristi Supermanove tehnološke skrivnosti za svoje osebne cilje in slavo.

Lois Lane, zvezdniška poročevalka za Daily Planet in Supermanova ljubezen, je nadaljevala s svojim življenjem, odkar jo je Superman zapustil brez ene same besede. Prejela je celo Pulitzerjevo nagrado za esej »Zakaj svet ne potrebuje Supermana«. Lois ima zdaj še druge opravke, poročena je z urednikovim nečakom in ima sina. Za Supermana pa se dolgo iskanje mesta v vesolju konča spet na farmi Kentovih, v edini družini, ki jo je kdaj poznal. Njegova usoda je v Metropolisu, kjer mu samo en Loisin pogled pove, da je ta kraj njegov resnični dom. In ker namerava Lex uredničiti svoj načrt le nekaj ur po Supermanovi vrnitvi, ga bo svet nadvse potreboval. M. M.

Superman Returns

Režija: Bryan Singer

Scenarij: Michael Dougherty in Dan Harris po zgodbi in likih Bryana Singerja, Michaela Doughertyja, Jerryja Siegela in Joeja Shusterja

Produkcija: Chris Lee, Thomas Tull, Scot Mednick

Igrajo: Brandon Routh, Kevin Spacey, Kate Bosworth, James Marsden, Frank Langella, Sam Huntington, Eva Marie Saint

Premiera: 13. 7. 2006

Distribucija: Ljubljanski kinematografi

Na kratko

Nadzorni svet Beneškega bienala je sporočil imena članov žirije za letošnji FILMSKI FESTIVAL, ki bo v Benetkah od 30. avgusta do 9. septembra. Žiriji bo predsedovala francoska igralka CATHERINE DENEUE, člani so še španski režiser Juan José Bigas Luna, ameriški režiser Cameron Crowe, portugalski producent Paulo Branco, ruska igralka Chulpan Karnatova, korejski režiser Park Chan-wook in italijanski igravec Michele Placido. Filmski festival se bo letos spomnil 100. obletnice rojstva treh osebnosti italijanske kinematografije. To sta režiserja Roberto Rossellini (1906–1977) in Luchino Visconti (1906–1976) ter scenarist in filmski producent Mario Soldati (1906–1999). Na dveh večerih bodo njihove filme prikazali na enem od trgov v srcu Benetk. Britanski režiser Kenneth Branagh bo predstavil svoj film Čarobna piščal, ki ga je posnel po Mozartovi operi. Film bodo premierno predvajali predvidoma 7. septembra v beneškem gledališču La Fenice.

Igravec DENZEL WASHINGTON bo zasedel režiserski stolček, ko bo pri prihodnjem filmskem projektu sodeloval s Petrom Jacksonom, režiserjem Gospodarja prstanov. Igralec, tudi dobitnik oskarja, je potrdil, da je o projektu govoril z Jacksonom med štiridnevnim obiskom Wellingtona, potem ko so njegovi tiskovni predstavniki še pred nedavnim novico zanikali. Washington bo sam režiral, medtem ko bo Jackson skrbel za posebne efekte pri filmu, ki ga nameravajo končati v dveh letih. Washington o drugih podrobnostih ni hotel govoriti.

JACK NICHOLSON in MORGAN FREEMAN bosta igrala v filmu Roba Reinerja z naslovom The Bucket List, zgodbi o dveh na smrt obolelih prijateljih, ki pred smrtjo sestavljata seznam norih želja. Nicholson in Freeman, oba stara 69 let, bosta nastopila v vlogi rakavih bolnikov, ki se odločita za veseljačenje, uživanje v najboljši hrani, avtomobilskih dirkah in pokru z visokimi vložki v Monte Carlu. Film bodo predvidoma začeli snemati oktobra, financiral ga bo Reiner, ki je leta 1989 zaslovel s filmom Ko je Harry srečal Sally, nazadnje pa je z Jennifer Aniston in Kevinom Costnerjem posnel Rumor Has It.

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107.8 MHz

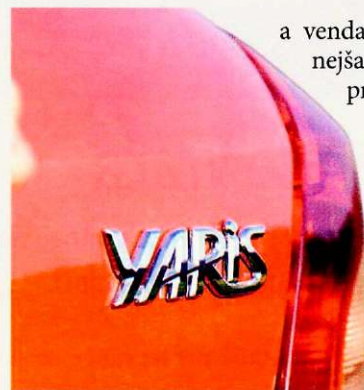
RADIO VELENJE

Odraščanje

Tekst in foto: Sašo Jenko, SAGA Institute

Toyota yaris 1,0 VVT-i stella

Dosedanji avtomobilski malčki odraščajo. Tendenca v nižjem razredu se pač prilagaja potrebam in velikosti novih kupcev. Na sceno so tako pri Toyoti kot pri drugih izdelovalcih prihrumela mestna vozila nižjega razreda (aygo), ki so povzročila nezadržno rast obstoječih vstopnih modelov. In tako je dobri stari yaris

a vendar za kanček modernejša. Se vidi, da so imeli prste vmes Francozi in njihov oblikovalski studio iz Nice, ki je zmagal na natečaju. Yaris je načrtovan v duhu enoprostorskih vozil, saj je kabina pomaknjena krepko naprej, ob večjih merah pa je sedaj tudi kompaktnej-

ši. Značilna je obla linija pokrova motorja in napihnjeni odbijači. Povečani so tudi prednji žarometi, ki se v trapezu, zavihani prek boka, končajo nedaleč od A-stebrička. Skratka, podoba je logično nadaljevanje začrtane smeri.

Dovolj moči za večino Med novostmi je vsekakor treba omeniti nov bencinski motor s tehnologijo VVT-i, z malo pod litrom delovne prostornine in tokrat le s tremi valji. S 67 kilogrami je najlažji motor na trgu in hkrati eden najvarčnejših. Motor je narejen iz aluminija in ima posebno tanke izvrtine valjev. Rad se vrti na visokih vrtiljajih, kjer iztisne tudi največjo moč – 69 konjskih moči. Razumljivo je pri tem razmeroma glasen, če vas seveda ne moti zvok šestvaljnega motorja, zvišane za nekaj oktav. Tu bi se morda dala izpeljati kakšna fizikalna enačba iz višje dinamike, vendar vas s tem ne bom obremenjeval. Če vozite kultivirano, zagotavljam, da motorja niti ne boste slišali. Malce preglavic bo morda le pri vožnji v klanec s petimi potniki, ko bodo zmogljivosti drastično padle, tako kot vaše delnice na borzi pri preveliki ponudbi na trgu. A kot tam morate tudi tu situacijo predvidevati, predvsem pri prehitevanju. Lega na cesti je solidna, vzmetenje morda malce pretrdo. Največja zamera gre

zrasel in pridobil nekaj novih centimetrov. Če smo natančni, 11 v dolžino, 3,5 v širino in 3 v višino. Ne smemo zanemariti niti 9 centimetrov pri medosni razdalji, ki omogočajo prostornejšo notranjost. Po trditvah Toyote je to sedaj najprostornejši supermini izmed vseh konkurenčnih modelov.

Prikupna zunanost Kaj je novega pri avtomobilu, ki so ga v Evropi in tudi pri nas takoj po uvedbi praktično razgrabili? Navdušuje futuristično oblikovana zunanja podoba, v slogu hišne pripadnosti pač,

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	TOYOTA YARIS 1.0 VVT-I
vrsta motorja	bencinski, trivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	998
moč v kW (KM) pri vrt./min	51 (69) pri 6000
največji navor v Nm pri vrt./min	93 pri 3800
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na prednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	3750 x 1695 x 1530
medosna razdalja v mm	2460
prtljažnik v litrih	272 (737)
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1440
največja hitrost v km/h	150
pospešek 0-100 km/h v s	15,7
poraba (po normah EU) v l/100 km	6,4/4,9/5,4
poraba na testu v l/100 km	7,0
cena vozila v SIT	2,856.000

zavoram, kjer se pri manjših hitrostih ob bolj sunkovitem zaviranju brez potrebe vklaplja ABS, pri večjih hitrostih pa je pedal mehka in zaviranje v kriznih situacijah nenadzorovano. Morda so krive tudi obrabljene zavore na testnem vozilu.

Ergonomičnost Nova je notranjost, nad katero bo, sem prepričan, veliko voznikov navdušenih. Prav tako je evolucija starih oblik z bolj jasno začrtanimi robovi. Srednja konzola je elegantno zožena v obliki stožca, na njej so že znana stikala avdiosistema s podporo mp3 ter trije veliki in praktični gumbi za upravljanje klimatske naprave in ventilacije. Konzolo na vrhu prekriva sredinsko nameščen digitalni merilnik, znan iz starega modela, zato se nanj ni treba več navajati. Prostor lepo zaokrožijo še vratna naslonjala za roko, ki so elegantno podaljšana do prednjega stebrička in vizualno povečajo potniški prostor. Tu so vgrajena tudi

stikala za odpiranje sprednjih stekel. Sedeži so čvrsti in dajajo dobro oporo, moti le visoko nameščen sedež in posledično visok položaj za razmeroma prenizko zadnjo lego po višini, ne pa tudi globini nastavljivega servoojačenega volana. Za večino mesta mestno vožnjo pa je vseeno več kot zadovoljivo. Omeniti je treba še veliko stopnjo pasivne in aktivne varnosti, ki jo ponuja avtomobil. S petimi zvezdicami za skupno oceno pri varnostnem trku Euro NCAP je eno najvarnejših vozil v svojem segmentu. Če temu dodamo še sedem zračnih blazin v serijski opremljeni, je mera polna.

V korak s časom Odraščanje je v praksi lahko težavno. Treba je biti pripravljen na spremembe. A če imamo dobro podlago, je ob premišljeni nadgradnji rezultat jasen in napredek neizogiben. Tako je tudi pri yarisu, kjer sta v zgodbi tesno povezana oba – voznik in avtomobil. **1**

Novice

HONDA CIVIC TYPE S Pri Hondi so prejšnji teden poslali v javnost fotografije trivratne izvedbe modela civic. Petvratni izvedbi se bo v začetku prihodnjega leta pridružila še trivratna izvedba, ki je zasnovana na enaki tehnološki platformi in ima tudi enake zunanje dimenzije ter prostornino prtljažnega prostora. Za povečani odmerek športnosti in dinamike pri zunanji podobi sprednjega dela avtomobila je v prvi vrsti zaslužen sprednji odbijač v slogu konceptnega civilca type R. Svoj delež prispeva tudi podaljšani par bočnih vrat, bočni pragovi in drugače oblikovan par zadnjih bočnih oken. Motorja sta 1,8-litrski bencinski i-VTEC s 140 KM, ki ponuja 179 Nm navora, in že znani 2,2-litrski dizelski motor CDTi s 140 KM ter 340 Nm.

SUZUKI V portoroškem Avditoriju je 25. 6. 2006 potekala prireditev Miss Slovenije za Miss sveta. Strokovna žirija je za najlepšo izbrala Iris Mulej, prva spremljevalka je postala Katarina Jurkovič, druga pa Vanja Ivanovič. Žirija je po ogledu njihovega nastopa prispevala svoje mnenje, tega pa so nato združili z glasovi, ki so jih dobili z glasovanjem po telefonu. Poleg najlepše in dveh spremljevalk so v Portorožu za mis fotogeničnosti izbrali Katarino Jurkovič, za mis interneta pa Kristino Kuhelj. Finalistke so za mis simpatičnosti razglasile Katarino Jurkovič. Generalni pokrovitelj, družba SUZUKI ODAR, d. o. o., je novi mis Slovenije izročil v uporabo vozilo SUZUKI SWIFT 1.5 GS.

LAND ROVER FREELANDER II Medtem ko so se prejšnji teden na spletu začele pojavljati prve kvalitetne fotografije novega freelanderja, so ga pri Land Roverju 22. 6. 2006 predstavili izbranim udeležencem zabave, ki sta jo na svojem posestvu organizirala sir Richard Branson in teniška organizacija SEWTA. Novi frelander je oblikovan v podobnem in razpoznavnem slogu kot aktualni model, vendar z jasnim pridihom evolucije. Poleg tega so uporabili oblikovne elemente, ki jih lahko srečamo tudi pri drugih modelih te znamke. Na začetku prodaje bosta na voljo dva motorja, novi vrstni šestvaljnik s 3,2 litra delovne prostornine in 233KM ter 2,2-litrski turbodizelski agregat 'TD4' s tehnologijo skupnega voda, ki lahko mobilizira 160 KM.

Radio Krka
106.6 MHz

Mladi in vojaški poklic

Aleš Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Ministrstvo za obrambo in znanstveni sodelavci Obrambnega raziskovalnega centra Fakultete za družbene vede v Ljubljani so pred kratkim predstavili izsledke raziskave, s katero so preučevali odnos slovenske mladine do vojaškega poklica.

Raziskava je pokazala, da se delež tistih, ki niso zainteresirani za vojaški poklic, zmanjšuje in da so mladi bolj obveščeni o tem, kaj jim ponuja vojska.

Je vojaški poklic zanimiv? Raziskava, ki jo je naročilo ministrstvo za obrambo, izvedel pa Obrambni raziskovalni center FDV pod vodstvom predstojnice katedre za obramboslovje dr. Ljubice Jelusič, je potekala na 39 slovenskih srednjih šolah, zajela pa je 1.514 dijakov izključno tretjih letnikov. Izsledke raziskave so primerjali z raziskavami iz let 2000 in 2003, ki jih za ministrstvo za šolstvo pripravlja isti center na FDV. Mlade so najprej vprašali, v kolikšni meri so osebno zainteresirani za službo v Slovenski vojski. Da so zelo zainteresirani, je odgovorilo 8,2 odstotka dijakov, da so dokaj zainteresirani, jih je odgovorilo 15,5 odstotka, srednje zainteresiranih je 26,2 odstotka, medtem ko je manj ali nezainteresiranih 21,8 oziroma

28,3 odstotka vprašanih dijakov. Kot pravi dr. Vinko Vegič, ki je predstavil bistvene elemente raziskave, takšni odgovori, če jih primerjamo z anketami iz leta 2000 in 2003, kažejo, da se interes mladih za službo v Slovenski vojski v zadnjih letih ni bistveno spremenil, opaziti pa je, da se je v zadnjih letih zmanjšal delež tistih, ki sploh niso zainteresirani za službo v vojski. »Tako je leta 2000 na to vprašanje, da sploh niso zainteresirani, odgovorilo 36,9 odstotka dijakov, leta 2003 30,3 odstotka, letos pa je ta številka še dodatno padla na 28,3 odstotka,«

pravi Vegič. Podobno sliko kot pri prvem vprašanju so raziskovalci dobili pri drugem in tretjem vprašanju, ko so mlade spraševali, v kolikšni meri so osebno zainteresirani za plačano prostovoljno služenje vojaškega roka in kolikšen je njihov interes za sodelovanje v plačani prostovoljni rezervi Slovenske vojske. Tako je na vprašanje, v kolikšni meri so zainteresirani za plačano prostovoljno služenje vojaškega roka, zelo zainteresiranih 10,5 odstotka dijakov, dokaj zainteresiranih je 16,7 odstotka, srednje zainteresira-

nih je 28,4 odstotka dijakov, da so manj oziroma sploh niso zainteresirani, pa je odgovorilo 18 odstotkov oziroma 26,3 odstotka dijakov. Na vprašanje, v kolikšni meri so osebno zainteresirani za sodelovanje v plačani prostovoljni rezervi, je zelo zainteresiranih 5,8 odstotka vprašanih, dokaj zainteresiranih 14,3 odstotka, srednje zainteresiranih 30,3 odstotka, manj ali sploh ne pa 19,8 oziroma 29,8 odstotka dijakov. »Ti podatki v primerjavi s podatki iz let 2000 in 2003 kažejo, da interes za plačano prostovoljno služenje vojaškega roka

Dijaki so o vojaškem poklicu bolj obveščeni kot pred leti.

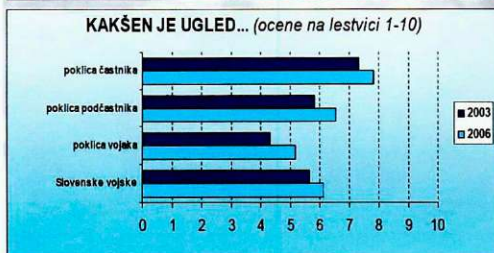
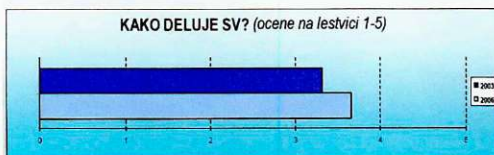

Predstavitve raziskave na ministrstvu za obrambo

in prostovoljno rezervo ostaja na isti ravni kot v prejšnji raziskavi. Pri tem je opazno, da je interes za ti dve obliki precej povezan z interesom za službo v Slovenski vojski. Tisti torej, ki kažejo večji interes za ti dve vrsti vojaške službe, so tudi prej pripravljeni za zaposlitev v vojski, pri čemer ta povezanost velja tako za fante kot dekleta,« še pravi Veglič.

Oglaševanje daje rezultate

Raziskovalci so z raziskavo poskušali odgovoriti na vprašanje, kako dobro so mladi obveščeni o možnostih, ki jim jih ponuja Slovenska vojska, in ali se je obveščenost mladih na tem področju v primerjavi s preteklimi leti kaj povečala. Izsledki so pokazali, da intenzivnejše oglaševanje Slovenske vojske v medijih že daje prve sadove. Tako je na vprašanje, ali jih je do zdaj že dosegla kakšna informacija o možnostih zaposlitve v Slovenski vojski, pri trditno odgovorilo kar 61 odstotkov dijakov, kar je bistveno več

povezave z interesom za voj. poklic

- delovanje SV: sig. 0,000; R=0,273

- ugled SV: sig. 0,000; R=0,332

- zaupanje SV: sig. 0,000; R=0,373

© FDV - Obramboslovni raziskovalni center

KOLIKO ZAUPATE...

(ocene na lestvici 1-5)

družini in sorodnikom	3,59
šolam, izobraževalnim ustanovam	2,82
slovenskemu tolarju	2,72
Slovenski vojski	2,70
varuhu človekovih pravic	2,46
televiziji, časopisom, radiu	2,36
policiji	2,21
predsedniku republike	2,13
sodiščem	2,12
Vladi Republike Slovenije	1,97
Državnemu zboru	1,91
cerkvi in duhovnikom	1,88

kot v preteklih letih. Leta 2003 je za to možnost slišalo le 42,6 odstotka dijakov, leta 2000 pa skoraj polovica manj, 32,3 odstotka. Mladi o možnosti zaposlitve v Slovenski vojski največ izvejo iz televizijskih oddaj (velja za 65 odstotkov dijakov), iz časopisov in revij (40 odstotkov), od staršev, prijateljev in sorodnikov ter iz letakov in prospektov (okoli

38 odstotkov), temu sledijo internet, uradne predstavitve ipd. Kot je na predstavitev dejala dr. Maja Garb, ena izmed sodelavk pri projektu, je zanimivo to, da informacije o vojaških poklicih mlade precej zanimajo. »Tako je vprašanje, ali jih zanimajo informacije o vojski in nacionalni varnosti, zelo in še kar odgovorilo kar okrog 58 odstotkov

Raziskava je med drugim pokazala, da največ zanimanja za službovanje v Slovenski vojski kaže dijak, ki ima v povprečju zadosten ali dober uspeh, ima sorodnika ali znanca, ki je že zaposlen v Slovenski vojski, živi v manjšem kraju in je iz zavske ali posavske regije.

dijakov.« Po besedah predstavnika SV polkovnika Vladimirja Maherja v Slovenski vojski ta čas ne čutijo posebnega kadrovskega manjka. Kot je dejal, je bilo v letošnjem kadrovskega načrtu predvidenih 243 novih zaposlitev, v prvi polovici pa so že zaposlili 249 novih pripadnikov SV, od tega 220 vojakov. »Vendar del pripadnikov SV zapuša vojsko zaradi upokojitve ali zaradi drugih zaposlitev, tako da v SV še primanjkuje 150 pripadnikov; zaposlovali jih bomo do konca leta,« je pojasnil Maher in dodal, da imajo v SV okoli 450 vlog za zaposlitev. **D**

102.4 103.7
CENTER

WWW.RADIOCENTEL.SI

MULTIMEDIA CONCERTS v sodelovanju z ITB in LUPA PROMOTION ponosno predstavljajo

Shakira

oral fixation tour

oral fixation

SHAKIRA

15.07.2006 ob 21. uri

Mestni stadion

Velika Gorica

SAMI SUPER HITI

Italija je po 24 letih ponovno prispela na svetovni tron.

Tanka linija smrti

Lovro Kastelic foto: Reuters, Getty Images

Komentator Igor E. Bergant je takoj po odločilni enajstmetrovki, ki jo je zadel Fabio Grosso, dejal:
»Danes so svetovni prvaki! Jutri se bo tam vse sesulo!«

Italijani ne bi bili Italijani, če ne bi na poti do cilja ves čas trpeli in neprestano hodili po tankem rezilu, pod katerim je od junaka do bedaka le korak. Okoli njihove reprezentance se vselej plete nešteto zgodb, mitov in stereotipov, ki tako ob zmagah kot tudi porazih ohranjajo pomodrelo institucijo. Pred letošnjim svetovnim prvenstvom so imeli »azzurri« naploh izjemno težko nalogo. Morali so zmagati! Samo s takšnim uspehom bi namreč lahko italijanskemu nogometu znova povrnil vsaj delček izgubljenega dostojanstva in ga oprali grehov, ki so se nakopičili v zadnjem desetletju in ki so dokončno pridrl na dan v maju pod imenom Calciopoli. To je največji škandal vseh nogometnih škandalov, ki je

prek številnih prisluškovanj policije razkril hobotnico, s katero je generalni direktor Juventusa Luciano Moggi obvladoval praktično vse družbeno-politične pore, ki so vplivale na italijanski nogomet. To je bil vsesplošno skorumpiran sistem, imenovan tudi Moggiopoli, vselej v službi prirejenega in dogovorjenega izida. Klasični mafijski vzorci so se po letu 1992, ko je Antonio Di Pietro s skupino sodelavcev v operaciji Čiste roke (Mani pulite) odkril več kot 12.000 primerov korupcije, znova vrnil. Zaradi nečednih poslov je t. i. Tangentopoli tedaj dregnil vse do italijanskega političnega vrha ter razkrinkal in pahnil v prepad takrat vladajoči krščanskodemokratsko in socialistično stranko. Tokrat je na preizkušnji ve-

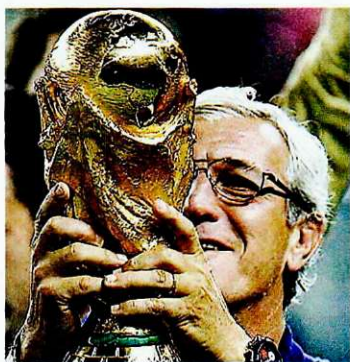
rodostojnost italijanskega nogometa, ki mu zdaj sodijo na izrednem procesu. V Moggiopoliju je bil namreč ujet oziroma vpleten sodniški vrh in sodniki (Pierluigi Pairetto, podpredsednik sodniške komisije pri UEFA, je delegiral sodnike, ki so bili pogodu Moggiju), politika (notranji minister Giuseppe Pisanu denimo ni smel pretrgati tekmovalja niti pred papežovo smrtjo), novinarji (eden najpopularnejših nogometnih komentatorjev Aldo Biscardi je namenoma kolaboriral z Juventusom in dajal zavajajoče komentarje), lastniki klubov, menedžerji, vodstvo lige in ne nazadnje tudi trenerji in igralci. Med italijanskimi izbranci v Nemčiji sta bila denimo najbolj na udaru selektor Marcello Lippi in iz-

jemni vratar Gianluigi Buffon. Prve mu naj bi bil Moggi prek svojega sina Alessandra in njegove športne agencije GEA World (zastopnik večine najboljših igralcev) diktiral, katere igralce naj uvršča v reprezentanco, Buffon pa se je ujel v ilegalnih stavah na nogometne tekme, v katerih je tudi sam igral in za katere naj bi bil pognal kar 2 milijona evrov.

Fabio Cannavaro

Španija 1982 Problemi so se kar kopicili in pravzaprav na moč spominjali na tiste izpred 24 let, ko so se Italijani na svetovnem prvenstvu v Španiji le s težavo prebijali – v predtekmovalnem delu niso zmagali niti enkrat, a so v velikem finalu po zadetkih Rossija, Tardellija in Altobellija s 3:1 ugnali Zahodno Nemčijo. Za nameček je bil prvi strelec prvenstva Paolo Rossi, ki so ga šele nekaj mesecev pred tem oprostili in mu za leto dni zmanjšali triletno kazen neigranja, ki si jo je prislužil v odmevnem škandalu zaradi stav. Takrat je selektorju Enzu Bearzotu uspelo napraviti natanko tisto, kar so privrženci calcio ob neprimerno večji sramoti tokrat pričakovali in zahtevali od Lippija.

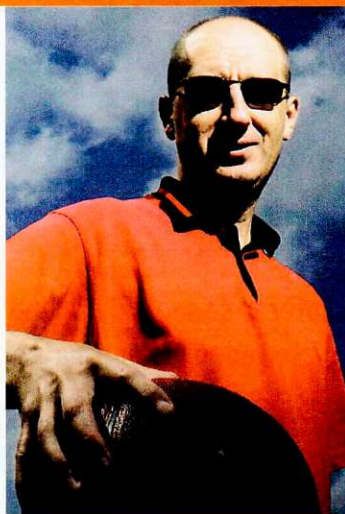
Marcello Lippi

»Nikakor ne hodite domov brez pokala!« Zdi pa se, da je Moggiopoli Lippiju celo dodatno pripomogel, saj je razvajene zvezdnike zmobiliziral v neverjeten kolektiv, ko so na igrišču umirali drug za drugega in do zadnjega upoštevali trenerjeva navodila. Mediji, ki so italijansko moštvo po krivici opredelili kot moštvo, ki se z zaprto obrambno taktiko vselej srečno izvleče (čeprav so takšne posplošene ugotovitve nepravilne, saj Italijani na svetovnih prvenstvih še nikdar niso zmagali po streljanju kazenskih strel, poleg tega pa so bili kar nekajkrat močno oškodovani – pred štirimi leti jih je proti Južni Koreji domov pospremil ekvadorski sodnik Byron Moreno), pa so tokrat zahtevali še več – napadalno igro. To zadnje je od slavnega Lippija, ki je osvojil vse, kar se je dalo, zahtevalo pravzaprav največ: posodobitev tradicionalne filozofije oz. catenaccia.

Posodobljen catenaccio Catenaccio (zaprta vrata) je prispodoba za italijansko razumevanje nogometne igre. Njegovo bistvo je ne izgubiti. Zmaga ni bistvena. Izumil ga je Ne-

reo Rocco (1-3-3-3), ki je leta 1947 prevzel nepomembno Triestino. Že v naslednji sezoni je z njo osvojil presenetljivo drugo mesto. Protinapadalno usmerjen taktični slog s prostim branilcem, ki popravlja napake obrambnih igralcev, ki ves čas striktno »markirajo« nasprotnikove napadalce, je bil sprva namenjen sicer le slabšim moštvom, a je v Italiji kmalu postal temeljna nogometna filozofija. Še posebej potem ko je Helenio Herrera (1-4-4-1) z Milanom dvakrat osvojil evropski pokal. Od tedaj dalje je Italijanom destruktivna igra »catenaccio« v krvi: najpopolnejša melodrama, s stalnimi zartniškimi in sumljivimi vložki, večno trpljenje do zmage ali poraza; tanka linija smrti. Marcello Lippi pa je že na prvi tekmi proti Gani pokazal svoj največji dosežek: najsdobnejšo predstavo na SP v Nemčiji. To je bil nogomet v obe smeri. Zdaj se je branilo šest Italijanov, zdaj jih je prav toliko napadalo. Zdaj catenaccio, zdaj frontalni napad. Obrambo sta brez napak vodila Buffon in kapetan Fabio Cannavaro. V sredini je razbijal neumorni Gattuso, ob katerem je dirigentsko palico vihtel Pirlo. Po krilih sta letela odločilni (pribojevana enajstmetrovka v zadnji sekundi proti Avstraliji; zadetek v 118. minuti proti Nemčiji; odločilni kazenski strel Francozom) Fabio Grosso in Zambrotta, v napadu pa se je četica izmenično menjavala. Dvanajst zadetkov je doseglo kar deset igralcev. Italijani so bili že po uvodni zmagi potešeni: »Rojeni smo bili za trpljenje! Nogometni bogovi so nam oprostili!« Tako je bilo vse do velikega finala s Francijo.

Mamelijeva himna Tam jih je na svoji poslovljni tekmi pričakal nogometni bog Zidane. Najprej jim je prizadejal kazenski strel, potem pa v 110. minuti izgubil nadzor in nasedel znamenitim provokacijam Marca Materazzija. Kot pobesneli bik ga je z glavo podrl na tla in pustil soigralce na cedilu. Italijani so zatem končno zadeli tudi na loteriji kazenskih strel. Na antičnem stadionu Circus Maximus jih je pričakalo 700.000 privržencev. Skupaj so zapeli: »Bratje Italijani, Italija je vstala, s poveznjeno Scipijemo čelado. Kje je Zmaga? Priklonimo se ji, od Boga poslani. Suženj Rimu. Zberimo se v legije, pripravljene na smrt! Za Italijo!« **D**

Poslednji bombaš

Esad Babačić

Tako čudnega in napetega finala že dolgo nismo videli. Morda se je takšen zdel zato, ker je bilo čudno celotno prvenstvo, katerega glavni akterji so bili sodniki in trdne obrambe.

Ko se je že zdelo, da se bo nogomet rešil spon defenzivnega pojmovanja taktike, so se zadeve vrstile v globoka osemdeseta Francozi so bili v finalu prepričljivo boljši, toda »maščevanju« za četrtfinale izpred osmih let, ko so »azzure« poslali domov, niso mogli uiti. Svetovna prvenstva so podobna grškim tragedijam, v katerih se usode grdo poigravajo s sinovi »nogometnih« bogov. Da nihče ne more uiti sodbi, ki jo piše nevidna roka, je začutil tudi nedotakljivi Zidane, za katerega se je do tragične nedelje zdelo, da je kar malce preveč nezainteresiran. Njegova superiornost, začinjena z lahkotnostjo, kakršno smo videli le še pri Samprasu, ni šla skupaj z nogometno genialnostjo, ki jo je potrdil prav v Nemčiji. Nekateri so mu rahlo apatijo celo zamerili, saj bi po njihovo moral pokazati več volje za igro, ki ji je dal poseben blek. Toda kot da ni želel sodelovati v cirkusu, ki mu pravimo nogomet. Bil je zvezdnik brez bleška, zvezda brez goriva. Ko pa je izvedel najbolj spektakularno točko doslej, so vsi osupnili. Kar nenadoma ga obsojajo tudi tisti, ki niso trpeli njegove navidezne pohlevnosti. Hej, ampak fant je končno povedal, kaj si misli. Udaril je človeka, ki je razbil vse iluzije o lepoti, ki ne more uspeti v svetu umazanih trikov. Pa kaj zato, če se je pustil sprovcirati?! Mar naj bi se še naprej mučil, čeprav je življenje vse bolj podobno bunkerju, ki ga ne morejo podreti niti najbolj pogumni bombaši. Prva informacija je bila, da mu je Materazzi rekel »umazani terorist«. Kar se mene tiče, je Zizu »umrl« častno, saj je končno naredil tisto, kar je moral. In če smo poštene – Italija je bila vendarle močnejša. Žal slednje velja predvsem za obrambo in delno za sredino, kjer je kraljeval eden največjih vseh časov. Tiste pa, ki pravijo, da je Zidane najboljši nogometaš zadnjih dvajsetih let, bi vseeno rad opozoril, da je po tej travi hodil tudi Diego. Mali zeleni je bil gotovo zadovoljen s potezo človeka, ki ga ni pretirano ljubil. Prvenstva vseh prvenstev je konec, začenjajo se že nova. Ljubiteljem najpomembnejše postranske reči na svetu ne bo dolgčas, čeprav nekateri že zdaj sanjarijo o tem, kako se bodo čez štiri leta prebili do Afrike, ki se že ogreva za novi spektakel. Morda nas na črni celini čaka še bolj noro prvenstvo, na katerem bi lahko spet enkrat videli naše fante. Ja, iluzije je treba gojiti, dokler ni res konec. Kdo bi si mislil, da bo finale svetovnega prvenstva v Nemčiji z glavo v pleksus odločil dolgočasni Zidane. Treba je biti pripravljen, ker usoda ne izbira.

V dvomu oproščena

Bogdan Sajovic, foto: Bojan Šuštar/STA, arhiv Demokracije

Pri razsodbi v primeru Milice Makoter so se sodniki oprli na mnenje nemškega izvedenca in se v dvomu odločili, da obtoženko oprostijo. Zadeva pa še vedno ni končana, ker se bo najverjetneje zdaj pritožilo tožilstvo.

Pri izreku razsodbe Višjega sodišča v Mariboru je prevladalo mnenje nemškega izvedenca grafologa. Višje sodišče je namreč tehtalo pritožbo, ki jo je nanj naslovila podjetnica s Cvena Milica Makoter. Makoterjevo je prvostopenjsko sodišče v Mariboru decembra 2004 spoznalo za krivo štirih kaznivih dejanj. Naročila naj bi bila umor svojega moža Janka Makoterja, ki je bil umorjen leta 1999. Poleg tega ji je obtožnica državnega tožilstva očitala, da je naročila, seveda za plačilo, raketiranje hiše svojega svaka Jožeta Makoterja, bombardiranje policijske postaje in za nameček še umor svojega sina Tomija.

Višje sodišče je menilo, da je z mnenjem izvedenca iz tujine, ki je menil, da bi listke z navodili za kaznivo dejanje lahko napisala obtožena Makoterjeva ali pa ne, podan dvom o krivdi obtožene. Po načelu

starorimskega prava, ki pravi »in dubio pro reo« (v dvomu se odloči v korist obtoženca), kar je edino pravilno, so se sodniki odločili, da pritožbi ugodijo, in izničili prvostopenjsko razsodbo.

Sicer pa se je zadeva vlekla kot jara kača dolgih sedem let. Kmalu po umoru Janka Makoterja je tožilstvo menilo, da je umor naročila njegova žena. Prvostopenjsko sodišče v Murski Soboti je leta 2001 podjetnico spoznalo za krivo in jo obsodilo na trideset let zapor. Obsojeni so bili tudi njeni domnevni

pomočniki oziroma ljudje, za katere je sodišče menilo, da so umorili Makoterja. Eden med njimi je bil obsojen na trideset, drugi na šestnajst let in tretji na osem let zapor. Vsi trije prestajajo kazni. Njihove pritožbe je višje sodišče zavrnilo in potrdilo prvostopenjsko obtožbo. Makoterjeva se je pritožila na vrhovno sodišče in to je menilo, da bi bilo treba sodbo razveljaviti in vrniti v prvostopenjsko obravnavo. Milica Makoter je bila medtem v priporu in je za rešetkami preseдела dve leti, potem pa so jo morali po zakonu izpustiti, dokler ne bi morebitna nova obsodba postala pravnomočna. Na prvi stopnji je bila spet obsojena, na drugi pa oproščena. Če je po nedolžnem sedela za rešetkami, ji nedvomno pripada odškodnina.

Bo zadeva končana? Vendar je zdaj državno tožilstvo napoveda-

lo, da se bo pritožilo na vrhovno sodišče. Zadeva Milice Makoter torej še ni pravnomočna. Če bo vrhovno sodišče potrdilo mnenje višjega, bo primer Makoterjeve končan. Kaj pa, če se bodo vrhovni sodniki odločili drugače? Koliko časa se bo potem še ponavljalo sojenje? Koliko izvedencev bodo na novo zaslišali in od kod jih bodo uvozili? Našim izvedencem namreč ne zaupajo preveč. Na prejšnjih sojenjih so slovenski grafologi trdili, da je sporne listke napisala Makoterjeva. Izvedenec iz tujine pa je presodil, da tega ne more z gotovostjo potrditi. Sodniki so upoštevali njegovo izvedensko mnenje (navsezadnje imajo v tujini precej boljše delovne razmere), saj je napravil tudi obširnejšo ekspertizo kot naši strokovnjaki. To se pravi, da bo še najbolje, da poslej naša sodišča izvedence najemajo v tujini. **D**

Heroin in cigarete

Slovenski cariniki so na slovensko-hrvaški meji zasegli več kot 30 kilogramov heroina in okoli dvesto tisoč cigaret.

Dvaindvajsetletni tujec, ki se je prepeljal na mejni prehod Petrina, se je zazdel carinikom sumljiv, zato so se odločili, da temeljiteje preverijo tako njega kot vozilo. Izkazalo se je, da je dvaindvajsetletnik brez zaposlitve, rojen v Kranju, sicer pa državljani Bosne in Hercegovine, a začasno prebiva v Avstriji. Voznik avtomobila, ki je imelo nameščene avstrijske tablice, je postajal čedalje bolj živčen, zato so se odločili, da avtomobil temeljito pregledajo. Pripeljali so tudi psa za odkrivanje mamil. Pregled je pokazal, da je vozilo nabito polno heroina. Iz različnih delov vozila so začeli vleči polkilogramske svežnje, zavite v alufolijo. Na koncu se jih je nabralo kar enainšestdeset.

Na mejnem prehodu Obrežje pa je bil carinikom sumljiv vo-

znik tovornjaka hrvaške narodnosti. Po papirjih je prevažal koruzo, in sicer naj bi jo bil kupil v Črni gori, odpeljal pa v Italijo. Na vprašanje, ali vozi še kaj, je odgovoril nikalno. A temeljitejši pregled je pokazal, da je na tovornjaku poleg koruze tudi približno dvesto tisoč cigaret različnih znamk. B. S.

NAŽVIŽGANA SKAKALA V nedeljo je bila v Lokvah na cesti skupina krajanov in na tak način ovirala promet. Pripeljal se je voznik osebnega avtomobila, vendar zaradi gneče ni mogel naprej, zato se je moral ustaviti. Kar nenadoma se je od nekod prikazala sedemindvajsetletnica in meni nič tebi nič skočila na stoječi avtomobil. Skakala je po vozilu, in tudi ko so prišli možje postave, ni nehala. Skakajočo so nato policisti le sneli in jo odpeljali na ohladič, kajti pokazalo se je, da je precej nažvižgana. Lastnik pa je moral dati v popravilo pokrov motorja in razbito sprednje steklo, ki ju je poškodovala poskočna mladenka.

FUNTI IN EVRI Precej nepreviden, da ne rečemo naiven, je bil državljani Velike Britanije, ki je očitno pri nas na ribiškem izletu. Z avtomobilom se je pripeljal do struge Tolminke, avtomobil zaklenil in odšel namakat trnek. Čez kakšno uro se je vrnil, a ga je čakalo neprijetno presenečenje. Med njegovim ribarjenjem mu je nebodigatreba vlomil v avtomobil in sunil denar. Lopov je bil prijetno presenečen, saj je Britanec v avtomobilu pustil kar tisoč dvesto evrov in še dva tisoč britanskih funtov. Lopov bo za evre dobil kakšnih dvesto deset tisoč tolarjev, za funte pa približno šesto devetdeset tisočakov.

Moralno zadoščenje

Martin Uhernik je v zaporu po nedolžnem presedel 8 let. V imenu države se mu je za to opravičil pravosodni minister.

Martin Uhernik je bil zaradi sodne zmote, ki je temeljila na izslijenih lažnih priznanjih, spoznan za krivega umora in je zato za rešetkami presedel osem let.

Pod Gorjanci so leta 1974 našli truplo Jakoba Luzarja z Jugorja. Neznanec ga je umoril z dvema streloma v glavo. Orožja niso nikoli našli, policija pa je osumila Martina Uhernika in njegovo ženo Ano. Predvsem na Ano so pritisnili z grožnjami in ji izsili-li lažno priznanje. Vse skupaj je

bilo tako sumljivo, da je sodnik Janez Kramarič brez razmišljanja oba oprostil. A po pritožbi tožilstva je na novem sojenju drugi sodnik Uherniku odmeril osem, njegovi ženi pa dve leti zapora. Višje sodišče je nato Ano oprostilo, njeni dve leti pa prisodilo možu, ki je bil tako obsojen na deset let zapora. Po osmih letih so ga predčasno izpustili. Potem se je ves čas trudil, da bi dokazal svojo nedolžnost. Nazadnje mu je uspelo, s čimer je dobil vsaj moralno zadoščenje za leta za rešetkami. Brezvestni policisti, tožilec in sodnik, ki so ga, nedolžnega, poslali za rešetke, pa verjetno mirno spijo in uživajo sadove svoje podlosti, ki jim je najbrž pomagala v karieri.

Uherniku se je v imenu države opravičil minister za pravosodje Lovro Šturm. B. S.

Martin Uhernik (v sredini)

ELEKTROPROM

EVJ

ELEKTROPROM d.o.o.

Loke pri Zagorju 22

1412 KISOVEC

tel.: 03 56 57 150

fax: 03 56 71 488

www.elektroprom.si

- elektroinstalacije
- centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- kabelsko komunikacijski sistemi
- trgovina EVJ CENTER
- lokalna televizija ETV
- tiskana vezja
- grafitne ščetke
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar SEDMICA

RADIO ŠTAJERSKI VAL

prijateljstvo

blizina

domišljija

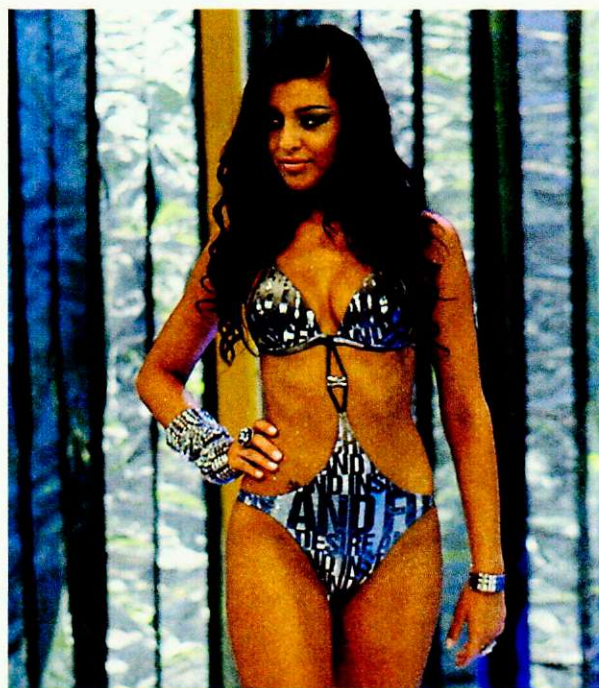
RADIO JE UHO, S KATERIM SLIŠIMO SVET!

Pika brez odškodnine

Na Okrožnem sodišču v Ljubljani so prejšnji teden razsodili, da zdaj medijsko odsotna pevka Pika Božič ni upravičena do petih milijonov tolarjev odškodnine zaradi pisanja v reviji Nova. Postavna pevka je Novo namreč tožila zaradi pisanja o domnevnih težavah v zakonu s hokejistom Dejanom Kontrecem. V tožbi je navedla, da

so vse trditve, ki so bile objavljene v reviji, neresnične in žaljive, šlo naj bi za grob poseg v njene osebne pravice. Dodala je še, da je zaradi pisanja utrpela duševne bolečine, in na podlagi teh je tudi zahtevala odškodnino. Sodišče je iz predloženih revij in drugih listinskih dokazov ugotovilo, da so navedbe Božičeve točne, vendar je točna tudi navedba tožene stranke, da ji je Božičeva dala ekskluzivni intervju. Sodišče med zaslišanjem Božičeve ni ugotovilo intenzivnejših bolečin ali dalj časa trajajočih duševnih bolečin, ki so pogoj za denarno odškodnino. Iz dokazov sodišče tako ni ugotovilo pravno priznane škode, zato je zahtevek Božičeve zavrnilo. Resne bolečine torej niso isto kot občutek neprijetnosti, zgroženosti, razburjenja ... Pika bo morala toženi stranki vrniti 461.150 tolarjev sodnih stroškov. Sodba še ni pravnomočna.

Pevka, ki se je umaknila medijskemu blišču, ni dobila odškodnine zaradi pisanja v reviji.

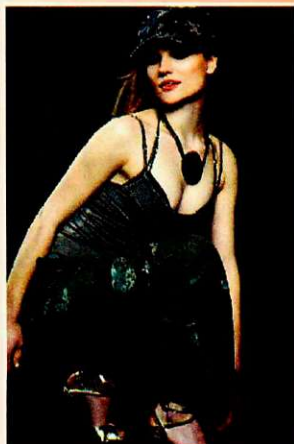
Sanja se zaveda, da ima kaj pokazati.

Sanja je šla do konca

Nekdanja najlepša Slovenka Sanja Grohar, ki je pred kratkim izročila lento svoji naslednici Iris Mulej, se je Slovenkam in (predvsem!) Slovencem predstavila v Evinem kostumu. Simpatična temnolaska se je namreč po zgledu nekaterih drugih lepotic naga slikala za priljubljeno moško revijo Playboy. Na svoji spletni strani je zapisala, da se za slikanje ni odločila čez noč in da se zaveda vseh posledic in različnih odzivov na fotografije. Po njenem mnenju so slike »lepe, estetske in nič vulgarne«, glavni razlog za poziranje pa naj bi bilo morebitno »veliko delo v New Yorku«. Govori se, naj bi bila Sanjo v ta podvig prepričala zgovorna Playboyeva zajčica, mis Hawaiian Tropic, sanjska ženska ... Nina Osenar. Sanja Grohar je prav na dan izida revije z njenimi fotografijami odpotovala v Pariz.

Eva skupaj s pirati

Še pred nedavnim je bila javnosti povsem neznana, nato pa je (pred približno letom in pol) prepevala v eni največjih uspešnic lanskega leta. Govorimo o Evi Moškon, ki je z Janom Plestenjakom zapela v skladbi Od pekla do raja. Pesem je bila odlična odskočna deska v svet glasbe, saj Eva sedaj uspešno koraka po glasbeni poti. Začela je s prvim samostojnim singlom Ti znaš, ki je v hipu osvojil radijski eter. Bilo je le še vprašanje časa, kdaj se bo rodil video-spot. Zgodba sledi. Pesem (sicer avtorsko delo Jana Plestenjaka) je poleg publike pritegnila tudi distributerje ene letošnjih najbolj pričakovanih poletnih filmskih uspešnic. Konec julija namreč v slovenske kinematografe prihaja nadaljevanje izjemnega filma Pirati s Karibov. Drugi del bodo začeli predvajati 27. julija, na slovenska filmska platna pa ga bo pospremil prav poseben spot. Eva bo tako s pesmijo Ti znaš predstavljala film Pirati s Karibov – Mrtvečeva skrinja. V spotu se bodo izmenično prikazovali filmski prizori ter elegantna in graciozna Eva.

Jan Plestenjak ji je dal zalet ...

Žana spet prepeva

Vsi se še spomnimo pevke Žane, ki je bolj kot po svoji glasbi slovela po obračunavanju s Saško Lendero o silikonskih vsadkih. Pevka se po krajšem premoru vrača na glasbeno sceno. Žana bo danes (četrtek, 13. julija) nastopila na Melodijah morja in sonca, in sicer z novim singlom, ki nosi pomenljiv naslov Ona. Za novo skladbo je izbrala hitre in udarne pop/house ritme, pesem pa govori o drogah. Veliko mladih se dandanes znajde v krempljih omame, Žanina želja pa je, da bi jih z novim singlom prepričala, naj ne podležejo sladkim obljubam prepovedanih substanc.

Znova na odru ...

CHAMPIONS LEAGUE®

V pričakovanju nogometne vročice

Nerazumljiva sprega

Magična gledalka

Bežen pogled čez zadnje zapise kaže, da sem prepogosto pohvalila Televizijo Slovenija in v tokratni kolumni naj bi se zgodovina delno ponovila.

Ampak bodite, cenjeni bralci in bralke, brez skrbi. Ta sreča ne bo trajala dolgo. Pa začnimo s kritiko. Lepo prosim, da mi nekdo razumljivo in logično odgovori, zakaj je morala TVS pri prenašanju svetovnega nogometnega prvenstva stopiti v španovijo s Kanalom A? Kdo se je tega spomnil in zakaj je to bilo dobro? Po enaki logiki bi recimo lahko POP TV pripravljala v španoviji z nacionalko 24 ur, TVS pa v navezi s POP TV Odmeve??? No, saj vsi vemo, da to ne gre.

Ampak zakaj je treba športne tekme razdeliti med Kanal A in TVS? Kdo je to odločil in kaj naj si o tem mislimo? Nacionalko plačujemo za njene programe, in ko bomo gledalci ugotovili, da druge televizije, morda celo Kanal A, medijsko poslanstvo opravljajo bolje, bomo naročnino preprosto prenakazali. Da pa se nacionalka sama dogovori s konkurenco za delitev prenosov svetovnega prvenstva v nogometu in prvič v zgodovini, odkar pomni moj oče, nima monopola nad tekmami, je zdravi pameti nerazumljivo.

Tako so bile seveda razlike v komentiranju v razmerju 1:3 za nacionalko (to ji glede na dolgo tradicijo športnih prenosov tudi pritiče), jasno pa je, da si petice ni zaslužila, na Kanalu A pa so bili nekaj svetlobnih let za njo. Pri pogovorih po tekmah pa se je tehničar že nekoliko bolj uravnovesila. A kanalovci so pograbili vse Popove novinarje, od Matjaža Tanka, Edija Pucerja do Uroša Slaka, čeprav za slednjega nisem povsem prepričana, da je bila to vloga zanj in da si ni s tem bolj škodoval, kot koristil. V tujini takšnih menjav žanrov ne prakticirajo. Imeli so dovolj neopazno sceno,

majhen studio, a včasih dobre goste, boljše kot na TVS. Tam je bilo vse veliko, razkošno, s publiko in z voditeljico razvedrilnih oddaj Mojco Mavec. Lepo prosim! Mavčeva je na potovanjih po tujih deželah lahko zelo prikupna, nikakor pa ne v športu, kjer vse poteka vražje hitro. Manjko v poznavanje potreb gledalcev športnih oddaj je bil očiten. Res pa je, da so se pri gostih v studiu prav tako domiselno odrezali, vstevši s Juanom Vasletom, ki je v času svetovnega prvenstva postal prava zvezda in zelo zaželen gost, ki po potrebi ob koncu oddaje tudi odpoje kakšno arijo.

Zdaj pa k tekmam. Včasih sem med prenosom začela pogledovati okoli sebe, ali vsi tako zavijajo z očmi kot jaz ali se samo meni kakšen komentator zdi čuden. In ko sem videla očeta,

ki je kar pihal, sem bila pomirjena. Trikrat v eni minuti sem od komentatorja slišala, da je sodnik sodil narobe, in tudi če upočasneni posnetek teh navedb ni potrdil, se komentator ni niti opravičil. Kakšen drug komentator ni vedel, koliko je dolga nogometna tekma; hotel jo je kar predčasno končati in je minute napak odšteval. Spet

tretji je napovedoval rdeče kartone, padali pa so rumeni. Sokomentatorji pa so bili sploh nekaj posebnega. Niti pomisliti ne smem, kakšni zvezdi sta bila Igor Bergant in Tomaž Cerkovnik, ko sta pred mnogimi leti začela skupaj komentirati smučanje. Noben kasnejši tandem ju ni prekosil. In tako je bilo poleg nogometnih užitkov, ki so nam jih ponujale državne reprezentance, tudi nekaj slabe volje. Kanal A pa žal ni bil kos TVS, kaj šele da bi jo preseegel. **D**

Da ne bi bili moteni:
(tako in drugače)

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Bik
21.4.-21.5.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Rak
22.6.-21.7.

Lev
22.7.-21.8.

Devica
22.8.-21.9.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Škorpion
23.10.-21.11.

Strelec
22.11.-20.12.

Kozorog
21.12.-19.1.

Vodnar
20.1.-18.2.

Ribi
19.2.-20.3.

O neki stvari ne razmišljate pravilno. Na začetku tedna bi morali, namesto da razmišljate sami, za nasvet prositi še koga drugega, ki bi vam lahko povedal, kako so stvari dejansko videti. Pripravite se na osvajanje novega terena.

Ni se prav veliko spremenilo, čeprav bi si to močno želeli. Toda tudi najbolj dolgočasen del vaše službe se vam bo zdel kakor dogodivščina, zato vam nikakor ne bo dolgčas. Konec tedna boste preživeli bolj filozofsko, saj boste veliko razmišljali.

V četrtek se vam bo zdelo, da vas bo delo preplavilo – lahko se zgodi, da vam bo za hip vzelo pogum. Ne pustite se in se pripravite na naporen petek. Sledil mu bo dober konec tedna, ko se vam bo zdelo, da ste na počitnicah. Uživajte in si privoščite!

Resnica je, da ste zadnje čase nekoliko leni in nič kaj pripravljeni na tako veliko obveznost. Prav je, da si to priznate in napako poskusite odpraviti čim prej in čim bolj učinkovito. Denarno ne boste imeli težav, saj tudi ne boste nič velikega kupovali.

Vse, kar je treba, boste pospravili na svoje mesto, potem pa si boste želeli, da bi vas pustili malo počivati. Pustite, da vas preplavljajo misli, tako kot pač pride. Romantika je na vidiku, samo videti boste morali pravo priložnost.

Zdela se vam bo, da ste v velikem bazenu, ki ga morate preplavati. Naporno, ampak zmogli boste. Potem boste končno lahko načrtovali počitnice tako, kot je treba in kot si želite. Radovednost vas bo peljala v neznane kraje.

Ali bi sploh lahko bilo kaj bolje? Ljubezen je v zraku, poslovni uspeh tudi. Vse, kar se je do zdaj zdelo nepremagljivo, je nenedoma postalo lahko in prijetno. Idealizem vas je na srečo zapustil in razmišljate zelo trezno. Trudite se ostati takšni.

Pretehtati boste morali svoje možnosti in jih oceniti. Pogled na svet, kot ga imate zdaj, vam v tej situaciji ne bo posebej koristil. Bolje bo, da bi premislili in podarili stvari, ki jih ne potrebujete. Obkroža vas milina, zato vas imajo ljudje radi.

Klasika pri vas je, da se ob kakšni žaljivki zaprete vase in ne naredite nič. Tudi tako stvari minejo, samo malo dlje časa traja. Čas je, da si poiščete nekaj novih znanec in se malo bolj odprete svetu. Čakajo vas zanimive dogodivščine.

Zelo vam je všeč, če vas potrebujejo, a kar je preveč, je preveč! Ne pustite se izkoriščati, raje naredite nekaj zase. Proti koncu tedna boste lahko naredili velik korak naprej. Poskrbite, da bi se lahko kje lepo zabavali, tako kot se včasih priležite.

Oseba, s katero ste globoko povezani, bo prišla k vam z malo nenavadno prošnjo. Premislite in odgovorite po svoji vesti. Prijatelj vam bo priznal nekaj skrivnosti iz svojega življenja, ki niso nikomur v ponos. Posvetite se mu, kot je treba.

Izzivov boste imeli malo morje, zato se boste morali odločiti, na katerega se boste sploh odzvali. Poslovno boste uspešni, vendar vam bo na trenutke dolgčas. Sreča bo tudi ta teden na vaši strani in lahko jo boste s pridom izkoristili.

ENOTNI V ZMAGI
OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)

Rojstni list
slovenske države

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)
Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)
Možnost nakupa na tri obroke

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

Več o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

trda vezava, veliki format, 336 strani, 456 fotografij

DEMOKRACIJA	SPAČENE POTEZE OBRAZA	PLAČILO ZA PREVOZ PREVOZNINA	DALJNOGLED ZA OPAZO- VANJE ZVEZD	RAJKO LOTRIČ	BEOTHEC, AONEC	NEKDANJA SL. ALPSKA SMUČARSKA (MATEJA)	PRIPADNIK PLEMENA ENARITOV	MOŠKO IME PASTIR IZ SNEGULJČICE	GESLO	PERZIJSKA SVETA KNJIGA	KNJIŽEVNIK KLOPCIC	BREZBARVEN PLIN, ACETILEN	APETIT	URADNI SPIS
KRAJ V OBČINI KAMNIK														
POSLOVNI ČLOVEK														
ŽOGA ZUNAJ IGRIŠČA, OUT				ANG. NAMI- ZNOTENIŠKI IGRALEC KIM NOVAK										
PLUTOVINA					TOPE KUNTNER			ČRESLOVINA IGRALEC FURIJAN						
MOJZESOV BRAT PO BIBLIJI					KIS	POSNEMO- VALEC DVRORANA								
DEMOKRACIJA	NACE SIMONČIČ			SL. MUZEA- LEC (FRANCE) MESTO V NIGERIJI								VERA ALBREHT KIT ŽENSKI PRINCIP		
MANJŠA PIKA						KONRAD ADENAUER EMIL NOLDE						MESTO V RUSIJI UPTON SINCLAIR		
KOMAR MRZLIČAR								ŽIDOVSKI RELIGIOZNI MISLEC AOOSTA						
VODJA ŠPORTNEGA MOSTVA							DEMOKRACIJA	TEMNEJŠE MESTO NA FOTOGRAFIJI						

Rešitev prejšnje križanke

SKAVTI, TOROVO, AP,
DAN, RAPIR, ALEC,
DEPEŠA, OKRA, VIVACE,
IV, FREUDIZEM, UNI, FON,
NOTRANJSKA, EP, BOLID,
NAPON, NIKO, IS, KEVO,
BLAŽENKA, MOŠT, ANKETA,
RAE, NUR, CIANO, BERIBERI,
HK, AS, OSTROŽNO

Nagrajenci 26. številke

- 1. nagrada:** NEVENKA POREDOŠ,
Preglov trg 7, 1000 Ljubljana
- 2. nagrada:** IVAN STREL,
Za gradom 7, 5280 Idrija
- 3. nagrada:** LJERKA PRIVŠEK,
Dobriša vas 2/a, 3301 Petrovče

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

- 1. nagrada:** bon v vrednosti 7.000,00 tolarjev za nakup
knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
- 2. nagrada:** bon v vrednosti 5.000,00 tolarjev za nakup
knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
- 3. nagrada:** bon v vrednosti 3.000,00 tolarjev za nakup
knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do 20. 7. 2006
pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

» **10.7.1848** je bila v Avstriji in s tem tudi na Slovenskem uradno potrjena odprava do Judov neprijazne zakonodaje in odloka, ki sta jim omejevala poroke in izbiro prebivališča.

» **10.7.1856** se je v Smiljanu v Liki na Hrvaškem rodil srbski znanstvenik in izumitelj Nikola Tesla.

» **10.7.1871** se je rodil francoski književnik Marcel Proust. Rekel je: »Muhe in komarji niso nič manj značilnosti poletja kot vrtnice in zvezdno nebo.«

» **11.7.1810** so v Ljubljani odprli botanični vrt.

» **11.7.1859** se je v Žalcu rodil generalmajor in slovenski skladatelj Risto Savin – Friderik Širca. Njegovo najboljšo in najizvirnejše delo je opera Matija Gubec.

» **11.7.1995** je vojska bosenskih Srbov zavzela s strani ZN varovano enklavo Srebrenico.

» **11.7.1996** je mednarodno sodišče za nekdanjo Jugoslavijo izdalo tiralico za Radovanom Karadžićem in generalom Ratkom Mladićem.

» **12.7.1690** so protestanti na Severnem Irskem premagali katoličane. V spomin na ta dogodek red oranževcev vsako leto organizira pohod skozi naselja katoličanov.

» **13.7.100 PR. KR.** se je rodil rimski vojskovodja Gaj Julij Cezar. Ko so ga obvestili, naj bo previden, ker mu strežejo po življenju, je odgovoril: »Bolje je enkrat umreti kot se vse življenje bati smrti.«

» **13.7.1878** so na berlinskem kongresu priznali samostojnost Črni gori, Srbiji in Romuniji.

» **13.7.1883** se je v Ljubljani rodil slovenski risar, grafik in slikar Hinko Smrekar.

» **13.7.1920** so tržaški fašisti organizirali »lov na nevarne Slovence«, med katerim je prišlo tudi do požiga slovenskega Narodnega doma v Trstu.

» **14.7.1789** se je z zavzetjem Bastilje začela francoska revolucija.

» **14.7.1912** se je v Splitu rodila slovenska pisateljica Mira Mihelič.

» **14.7.1965** je vesoljska sonda Mariner 4 poslala na Zemljo prve fotografije površine Marsa.

» **15.7.1869** se je v Ljubljani rodil slovenski kipar Ivan Zajec, avtor Prešernovega spomenika v Ljubljani, ki so ga odkrili leta 1905.

» **15.7.1858** se je v Ljubljani rodil slovenski gledališki igralec, režiser in publicist Anton Danilo, ki je nad 50 let nastopal v slovenskem gledališču v Ljubljani.

» **16.7.1899** se je v Novem mestu rodil slikar in grafik Božidar Jakac.

» **16.7.2001** je bil za predsednika MOK izvoljen belgijski kirurg Jacques Rogge. Kot jadrallec je sodeloval na treh olimpijskih igrah in bil tudi član belgijske reprezentance v ragbiju. Kot kirurg in ortoped je še v letu 2000 zdravil 4.000 pacientov in opravil 400 operacij.

POGLED NAZAJ (OD 10. 7. DO 17. 7.)

Anastazija Romanova

Ruskega carja Nikolaja Romanova in njegovo družino so po izbruhu oktobrske revolucije ubili **16. julija 1918** v Jekaterinburgu. Najmlajša carjeva hči Anastazija Nikolajevna je

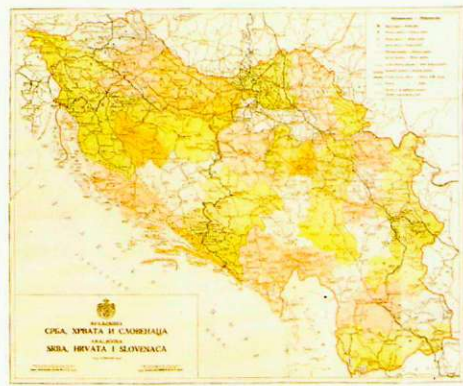

še dolga leta po smrti zbuja pozornost svetovne javnosti. V tujini se je pojavilo namreč več deklet, ki so zatrjevale, da so Anastazija, nekatere pa so zahtevale tudi dediščino po Romanovih in dostop do njihovega premoženja v švicarskih bankah.

Najbolj razvpito je bilo dekle, ki se je samo imenovalo Anna Anderson, drugi pa so jo prepoznali kot Franzisko Schanzkowsko iz Poljske. Vse do začetka 70. let si je prizadevala, da bi jo priznali za Anastazijo. Leta 1970 je zahodnonemško sodišče izreklo dokončno sodbo proti Andersonovi in preostanek carskega premoženja prisodilo vojvodinji Mecklenburg. V 90. letih so znanstveniki lahko končno primerjali telesna tkiva. Dokazali so, da je bila Andersonova zares Schanzkowska.

»Amputacija« Slovenije

Zahteve Slovencev po nacionalnem priznanju so delale centralistično usmerjenim Srbom velike težave že v času Kraljevine Jugoslavije. **11. julija 1928** je kralj Aleksander Karađorđević govoril s slovenskim liberalnim prvakom

Gregorjem Žerjavom o »amputaciji«, s katero naj bi iz države izločili Slovence in Hrvate, da bi tako razrešili krizo, do katere je prišlo po uboju treh hrvaških poslancev v parlamentu. Žerjav je odločno zavrnil kraljevo zamisel. Rekel mu je, da je edini kralj v zgodovini, ki želi zmanjšati obseg svoje države, zato bi bilo najbolje, da bi odstopil. Po tem je kralj Žerjava grobo vrgel iz sobe.

Leta 1928 so v državnem vrhu resno razmišljali o »amputaciji« po črti Virovitica–Sisak–Karlovac–Bakar. Kot je v svojih spominih Diktatura kralja Aleksandra zapisal Pribičević, je kralj na avdienci 7. julija 1928, na kateri je Pribičević zavrnil predlog za t. i. amputacijo in ga označil celo za veleizdajo, nanj zavpil, da ne bo dovolil federativne preureditve države in da zato raje privoli v ločitev s Hrvati. Srbi bi namreč na ozemlju, ki bi jim ostalo po ločitvi, lahko oblikovali povsem solidno državo Veliko Srbijo.

Umiranje na obroke

Ko je izšlo delo Igorja Torkarja Umiranje na obroke, sta rehabilitacija po krivem obsojenih in razveljavitev sodbe na t. i. dachavskih procesih, s katerima sta se vodstvi ZKS in

SZDL v zakulisju ukvarjali že več let, postali javni vprašanja. Šlo je za obsodbo preživelih zapornikov v Dachauu, večinoma vodilnih slovenskih komunistov, ki naj bi bili preživeli zaradi izdajstva, t. j. sodelovanja z gestapom. Zaradi tega jih je bilo več obsojenih na smrt ali dolgoletne zaporne kazni.

10. julija 1984 so na kongresu SZDL govorili tudi o tem in drugih podobnih problemih. Organizaciji sta v začetku osemdesetih let že poskušali z nekaj besedami nestrinjanja vse skupaj nespretno pomesti pod preprogo. Izjava o dachavskih procesih iz leta 1977, katere namen ni bil rehabilitacija, temveč ustavitev pritiskov javnosti in prizadetih za revizijo procesa in povračilo škode, tedaj še ni bila objavljena. Šele po uspehu Torkarjeve knjige sta se vodstvi ZKS in SZDL julija 1984 odločili za objavo sedem let stare izjave. Tabu, o katerem se javno ni smelo razpravljati, pa je bil še vedno poboj domobrancev.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 26/18

Študentski zapravljivci in juristi (1)

Pravijo, da ni lepo 'brcati' v truplo, vendar je treba včasih tudi tako zbistriti zabrisano bistvo nekega obdobja. Ne vem, kaj je glede na svoja nerosna študentska leta počel Miha Ulčar v času tranzicijskega gabrovanja, dejstvo je, da tega kruhoborca ni bilo ne slišati ne videti, da bi v času Gabrovih mandatorov povzdignil glas proti takratni vidni roparski in tranzicijsko zgrešeni vladni šolski politiki, katere porazne posledice se sedanja oblast trudi odpraviti!

Če bi bilo kaj resnice v Ulčarjevem pouličnem populističnem zavajanju, da je za slovensko šolajočo se mladino v primerjavi z evropsko slabo poskrbljeno, da sedanja vlada želi študentom samo slabo, ne bi njegovim pozivom ob peščici najbolj zadržanih rdečkarjev sledilo vsega nekaj sto neresnih mladostnikov, med katerimi so bili mnogi prozorno zlorabljeni, ampak bi bilo na Kongresnem trgu v kakršnem koli vremenu zbranih 30.000, 40.000, 50.000 resnih demonstrantov vseh generacij, ki bi bučno in neuklonljivo podprli zahteve naše šolajoče se mladine. Tako pa smo bili priče polomu Ulčarja in vseh demagoško populističnih rdečkarjev (Kučan, Gaber, Štrukelj, Semolič), ki so v zakulisju vodili zgodbo, pri čemer so zlorabili mladino za ustvarjanje negativnega družbenega ozračja. Tukaj je treba poudariti, da če bi Ulčarju skupaj z imenovanimi

uspešno zbrati kritično maso razuma, bi v resničnem interesu šolajoče se mladine z obema rokama zgrabil izpogajano in nemudoma podpisal doseženo, edino odprto vprašanje o študentskem delu pa bi reševal pozneje.

V situaciji, ko je bilo študentskim pogajalcem razen študentskega dela ugodeno v vseh drugih zahtevah, odstop študentskih pogajalcev od podpisa sporazuma razkriva, da so Ulčar & Co. pogajanja zlorabili za en sam cilj – politično revolucijo manipulacij. In samo mimogrede: na 120 delovnih dni omejeno študentsko delo, ki ga je ponudila vlada (maloumni študentski pogajalci pa so ga zavrgli), pomeni pol koledarskega leta; če temu prištejemo še (vsaj) mesec študentskega dopusta, ostane za študij z udeležbo na vseh predavanjih, vajah in s pripravo na vse izpite pet koledarskih mesecev, v katerih lahko študent dela, če želi, namesto da bi študiral, vendar bo to delo obdavčeno in se bo štel v delovno dobo!

Tovrstno kontraproduktivno delovanje študentskih pogajalcev potrjuje, da so Ulčar in njegovi kot marionete sledili cilju naročnikov (lahko tudi plačnikov). No ja, če v čem soglašam z Ulčarjem, je to dejstvo, da se tudi sam nisem bojeval za Slovenijo, kakršno nam je zapustila sprieno sprevržena tranzicijska politika skorumpirane LDS, ki jo je kot ideolog vodil nekdanji srednješolski učitelj temeljev komunističnega samoupravljanja in marksizma, danes sociološki doktor Slavko Gaber!

Franc Trunk, Lucija

št. 27/63

Matjaževa vojska 1945–1950 (2)

Martin Premk v *Demokraciji* (6. julij) piše, da je njegova knjiga *Matjaževa vojska* »znanstveno delo, ki temelji na preverljivih in dokazljivih virih«. Nerazumljivo mi je, da je lahko tako samozavešno zapisal, da je vire, na podlagi

katerih je pisal knjigo, preverjal, in da je podatke oziroma dogodke, ki jih v knjigi omenja, preveril ter njihovo resničnost potrdil in dokazal z drugimi viri. V njegovo znanstveno odgovornost, ki jo poudarja, lahko močno dvomimo. Mimogrede je nanizal tri konkretne primere, ko naj bi bili po vojni t. i. skrivači pred morilsko Ozno ali pripadniki t. i. Matjaževe vojske ubili štiri ljudi. Že iz teh primerov se vidi, da oznovskih in udbovskih poročil, na podlagi katerih je napisal svojo »zgodovino«, ni preverjal. Če bi jih, bi o primeru t. i. skupine Vinka Levstika, kot jo imenuje, gotovo dobil drugačne in veliko zanimivejše podatke, kot jih je navedel. Prav tako o uboju dveh partizanov nad Sodražico. Verjetno je Premk to temo preiskoval, ko je Levstik še živel. Imel je veliko priložnost, da bi iz prve roke izvedel, kako je bilo s »skupino Vinka Levstika« in nasploh z njegovim medvojnim, še posebej pa s povojnim delovanjem. Zapelje naj se v Loški Potok in tam vpraša o povojnih dogodkih, ki so bili bistveno drugačni, kot se da razbrati iz oznovskih in udbovskih zapisov. Izvedel bi zelo veliko. Bil bi pretresen.

Prav tako zanimiv je primer uboja Franca Mojškerca v Bizoviku. Če ga prej preverjanje udbovskih podatkov ni zanimalo, naj se vsaj zdaj pozanima, kdo je Mojškerca v resnici ubil in zakaj. Dogodka na Pohorju, ki ga omenja, žal ne poznam.

Premk je svojo knjigo napisal tako, kot je zgodovinar nikakor ne bi smel. Uporabljal je predvsem arhivske vire oziroma razno gradivo, ki so ga pisali pripadniki Ozne in Udbe ali partijski organi. Ni bolj nezanesljivega gradiva, kot je to. In Premk je na podlagi tega skrajno problematičnega gradiva napisal »zgodovino« o Matjaževi vojski. Že njegov pristop do »obeh« strani po

vojni je za zgodovinarja skrajno neprimeren. Medtem ko je bil do novih komunističnih oblastnikov in do pripadnikov Ozne, Udbe, milice in partijskih organov povsem nekritičen (zanj so bili pač legalna oblast in pika), je bil do njihovih žrtev, raznih protirevolucionarnih skupin in posameznikov zelo neprizanesljiv. Zanj so bili odpadniki in tako jih je obravnaval. Tako kot sta jih obravnavala Ozna in Udba, za kateri so bili zločinci, ki jih je bilo treba uničiti. Naj gre Premk v Partinje v Slovenskih goricah in izvedel bo, kaj se je decembra 1944 zgodilo, ko je skupina Lackovega odreda tam napadla skupino t. i. Zmagoslavovih četnikov, in kaj je to posledično pomenilo. Naj gre v Prlekijo in npr. v Moravcih ali kje drugje vpraša, kaj je tam delala Udba po vojni (v Moravcih npr. prvi pokol).

Premkova knjiga ni prva, ki je napisana na podlagi gradiva obveščevalnih, represivnih in oblastnih služb. Imamo knjigo o Ozni, ki je prav tako napisana na podlagi tega skrajno problematičnega arhivskega gradiva, ne da bi ga avtorica skrbno preverjala z drugimi viri. Ferenčeva knjiga *Dies irae* je sicer dragocena in polna koristnih podatkov, toda v tistih delih, kjer zelo nekritično povzema t. i. zaslišanja »partizanskih sodnikov« (ki to nikakor niso bili!), ne da bi prav pri vsakem primeru posebej poudaril, da gre za povsem nezanesljive vire, je ta knjiga slaba.

Čas bi že bil, da bi nekateri zgodovinarji, ki tako nekritično uporabljajo omenjene vire, kdaj pomislili na svoje škodljivo početje in bi se res lotili preverjanja komunističnih, oznovskih in udbovskih pravic in dezinformacij, ne pa da se jezijo, če jih kdaj kdo rahlo opozori na to.

Na koncu pisma Premk omenja »znanstveno svobodo« in »ljudi z lastnimi pogledi«. Ne fraze z ▶

► »znanstveno svobodo« ne z »ljudeži z lastnimi pogledi« ne morejo biti nikakršno opravičilo za »strokovno neodgovornost«.

Ivo Žajdela, Ljubljana

Drnovšek, pravičnost in razvoj

Kadar koli zadnje čase odprem Delo, naletim na članek, morda dva ali celo tri o predsedniku države dr. Janezu Drnovšku. Spominjam se, da leto nazaj o našem predsedniku, ki je bil že takrat hudo bolan, niso tako veliko pisali. Zadnje čase se posveča predvsem pravičnosti in razvoju; ustvaril je celo gibanje s tem imenom. Čeprav so rezultati njegove aktivnosti za sedaj bolj teoretični, vseeno vzbudijo v bralcih razmišljanje ne samo o sedanjosti, ampak tudi o preteklosti. Predvsem pa o predsedniku samem, saj njegovo sedanje vedenje izkazuje, da dr. Drnovšek svoje predsedniške funkcije ne dojema več tako, kot je napisano v ustavi.

Razmišljam, da bi bilo v času, ko je bil dr. Drnovšek še predsednik vlade, zelo koristno, če bi se že takrat zavzemal za pravičnost in razvoj. Takratni položaj mu je dajal zadosti moči, da bi lahko svojim strankarskim kolegom preprečil nepravilno bogatenje na račun »širokih ljudskih množic«, če uporabim nekdanji izraz. Njegov finančni minister je bil mag. Tone Rop, ki se mu je zgodil rop stoletja; razvrednotenje certifikatov in kraja več kot ene pokojnine sta na vrhu seznama. Tisti, ki so včasih prisegali na Marxa, so začeli kar naenkrat častiti le še Kapital. Z zvinitimi mahinacijami, ki jih je omogočala luknjasta in po njihovi meri na-

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

pisana zakonodaja, so si za drugo drugim prilaščali podjetja. In kot prvi ukrep za povečanje dobička so oklestili ali celo razpustili razvojne oddelke v ustanovah ali tovarnah. Če hoče kdo v razvitih državah uničiti podjetje, mora le uničiti oddelek za razvoj in tovarna bo šla v dveh letih v stečaj. Tako je bilo večina tudi pri nas. Tisti, ki so si prigrabili zadosti denarja oziroma dobili posojila za nakup podjetij, žal niso imeli tudi zadosti modrosti, da bi v močnih razvojnih oddelkih videli jamstvo za dolgoročni obstoj teh podjetij. Tako sta bila pravičnost in razvoj (industrijski, najbrž pa še kak drug) premagana na celi fronti. Vse preveč imamo delovno intenzivnih podjetij, ki se spričo globalizacije in kitajske konkurence ne bodo mogla več dolgo obdržati. Razvoj je mogoče odpraviti že v enem samem dnevu, za njegovo vnovično oblikovanje in utrditev pa je potrebnih najmanj deset let!

Predsednikova sedanja prizadevanja ne morejo kar čez noč popraviti preteklih »kapitalnih« napak, tako kot ni mogoče v enem dnevu oploditi devet žena, nato pa že čez en mesec dobiti enega otroka. Verjetno se je zato dr. Drnovšek obrnil v tujino, natančneje v Darfur. Tam so razmere zares tako obupne, da se človeku trga srce. S

svojo aktivnostjo pritiska predsednik na vest sveta, kar nedvomno vzbuja simpatije. Za rešitev te krize pa bo potrebno še precej več, kot lahko stori dr. Drnovšek. Do takrat pa bo zaradi lakote in pobejev umrlo še več Darfurcev. Vsekakor je zavzemanje za tako pravično stvar (za pravičnost in razvoj nasploh) tudi dobra propaganda. Še zlasti če naši časopisi kar vsak dan pišejo o tem. Pred kratkim je predsednik izjavil, da ne misli znova kandidirati, zato se lahko vprašamo, ali se morda ne ustvarja kak novi kult osebnosti. Ker v odboru za Nobelove nagrade ne berejo slovenskih časopisov, je morda posredi kaj drugega? Predvsem pa, kdo vse to financira?

Kakor koli že, če bi se dr. Drnovšek učinkovito zavzemal za pravičnost in razvoj že v letih, ko je bil še predsednik slovenske vlade, sedanja (njegova ali čigar koli že) aktivnost za njegovo promocijo sploh ne bi bila potrebna. Sicer pa mu želim veliko miru, počitka in zdravja.

Dr. Peter Starič, Ljubljana

Enotni ali razbiti?

Bližajo se lokalne volitve. Volivci in volivke desnosredinskega pola se sprašujejo, ali bodo stranke, ki

so na oblasti, zmogle toliko moči, da bodo nastopile skupno vsaj v velikih mestih.

Ljubljano, Maribor, Velenje in še nekatera območja, kot sta Obala in Zasavje, obvladujejo nasledniki komunistov. Posebno kritična je Ljubljana kot glavno mesto, ki pod sedanjost županjo dobesedno nazaduje. Ljubljana bi morala biti zgled vsem drugim občinam, pa državna sramota. V glavnem mestu vlada popoln kaos. Poleg zavoženih investicij v razne banke je kaotičen tudi promet. Pločnike so dobesedno zavzeli avtomobili, otroška igrišča in zelenice so zaparkirani ali pa postajajo pasja stranišča. Mesto skrbi samo za najožje središče. Vodstva pomladnih strank se bodo morala resno pogovoriti o kandidatu za župana glavnega mesta. Več kot devet let ga vodita stranki LDS in SD oziroma nekdanja združena lista. Ljubljana potrebuje gospodarstvenika. Levica vsiljuje razvpite direktorje, ki so obogatili na sumljiv način, ali razne odličnike oziroma ljudi, ki so negativno delovali v času tranzicije in omogočili, da imamo tako imenovane pidovske kapitaliste. Mislim, da je končno dozor čas za korenite spremembe tudi na lokalni ravni, posebno v večjih mestih. Anarhija, ki jo ustvarja levica, ustreza turbokapitalistom in malverzantom. Nikakor ne smejo prevladati ozki strankarski interesi. Tako kot so stranke slovenske pomladi zmagale na državnozborskih volitvah, morajo zmagati tudi na lokalnih. Čas proslav je za nami, bliža se jesen, strnimo moči. Državljan in občani so naveličani prevlade opcije, ki je največji krivec za anarhijo v državi. Tudi vlada in parlament bosta ime-

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

RADIO BREŽICE
na 88,9 in 95,9 MHz

la lažje delo, če bodo na lokalni ravni ljudje, ki bodo skrbeli za dobro svoje občine. Ljubljanci morajo končno spoznati, da je edina rešitev v koncu anarhije in prevlade LDS in SD.

Alojz Dragoš, Ljubljana

Politični pritiski na novinarje

V zadnjem času lahko beremo, da je velik pritisk na novinarje s strani vlade in kapitala. Pa se sedaj sprašujem (verjetno še kdo), ali je res tako ali pa je to samo poskus LDS, da bi s tem zakrila, da je imele nekoč sama velik vpliv na novinarje. Naj navedem samo nekaj primerov, ki so mi ostali v spominu. Najprej primer novinarke na nacionalni televiziji, ki je morala samo zaradi tega, ker je nosila križec na verižici, zapustiti mesto napovedovalke. Drugi primer je bil, da se nihče ni upal pisati o zamolčanih grobovih, na katerih so morali svojci skrivaj prižigati sveče, da jih ne bi kdo zalotil pri tem dejanju. Potem ostaja sum glede tožilca, ki je v omarah skrival več

neresanih primerov; tudi tu je po moje nekdo vplival, da stvari ne bi prišle na dan, ker to nekomu ni bilo pogodu. Gospod Jože Možina je posnel film z naslovom Zamolčani – moč preživetja. Na nacionalni televiziji so hoteli prepovedati njegovo predvajanje ali ga vsaj skrajšati, pa čeprav je zanj dobil Jurčičevo nagrado. Zakaj so poskušali ubiti novinarja Večera Mira Petka, niso odkrili in verjetno niti ne bodo, ker je verjetno to nekdo onemogočil.

Mar ni vse to dokaz, kako je bilo onemogočeno delo novinarjev, ki bi morali biti svobodni pri svojem poklicu? Je in to ni prav. Novinarji bi morali pisati ne glede na to, ali je na oblasti ta ali ona vlada.

Alojz Gamboš, Maribor

Svoboda tiska

Kaj naj razumemo pod geslom svoboda tiska? Bili so časi, ko si je komunistična, pozneje pa liberalna oblast, ki je imela v rokah škarje in platno, prisvojila popolno svobodo tiska, medtem ko drugače

misleči nismo imeli nobenega dopisa do tiskane besede. In takšno stanje so tvorci pisane besede in gospodarji tiska imenovali in še imenujejo svoboda tiska! Popolna sprevrženost! Svoboda tiska naj bi pomenila pluralno in demokratično uravnoteženost slovenskih časnikov, glasil in vsega medijskega prostora. Predpostavlja pa tudi diskretnost novinarjev, kar pomeni, da s časnikarsko obzirnostjo in razsodnostjo uresničujejo pravila novinarskega kodeksa. A v našem medijskem prostoru smo še vedno priče nezaslišani sprevrženosti, ko v liberalnih krogih prav tiste novinarje in časnikarje, ki se trudijo vzpostaviti medijsko pluralnost in so si privzgojili lastnost in odliko novinarske diskretnosti, označujejo za totalitarne, neobjektivne, pristranske ... Neokusno, žaljivo in predrzno je, da to delajo prav tisti novinarji, ki so se v času vladavine komunistične diktature »za boljši kos kruha«, za lepe plače pripeli na državne komunistične jasli in so vedno in ves čas lojalno služili komunističnim gospodarjem, ki so poljubno nadzirali novinarje in cenzurirali njihove prispevke in s tem zatirali svobodo in pluralnost tiska in kršili človekove pravice. Sedaj se prav ti čutijo poklicane in kompetentne poučevati druge o novinarski diskretnosti, poklicu, stroki in svobodi tiska. Kako liberalni politični krogi razumejo svobodo tiska, kaže tudi to, da ob fizičnem napadu na novinarja Večera Mira Petka ni bilo slišati, da bi obsojali storilce gnusnega dejanja, ni bilo slišati, da bi se zgražali ali protestirali zaradi zločinskega dejanja!

Zaupam sedanjim vladim, ki se trudi vzpostaviti pluralnost medijev, ko naj novinarska diskretnost postane odlika in krepost. Bralci, poslušalci in gledalci potrebujemo diskretne novinarje, publiciste in časnikarje, ki bodo kot pogumni glasniki resnice ozaveščali slovensko javnost. Zadosti in preveč je bilo 60 let zlohotnega novinarsko-partijskega poneumljanja!

Ivan Glušič, Mozirje

HP Preferred Partner

Zakaj je HP Care Pack prava odločitev?

Storitev **HP Care Pack** povečuje vašo učinkovitost, dobičkonosnost, **3 letna garancija** pa vam znižuje stroške vzdrževanja.

Prednosti paketa:

- Lažje načrtovanje stroškov
- Daljša garancijska doba
- Hitra in stalna podpora
- Zaščita investicije
- Optimalna življenjska doba

Storitev HP Care Pack lahko naročite še 3 mesece po nakupu HP izdelka

@birotehna

Šmartinska 106
1000 Ljubljana

t: (01) 585 37 54
e: prodaja@birotehna.si
www.birotehna.si

Vedno z vami

Od zajtrka do romantične večerje. Od klepeta ob kavici ali čaju do veselega druženja s prijatelji. Od malice na hitro do poslovnega kosila. Skoraj vedno smo z vami in veseli smo, ko nas imate za samoumevne.

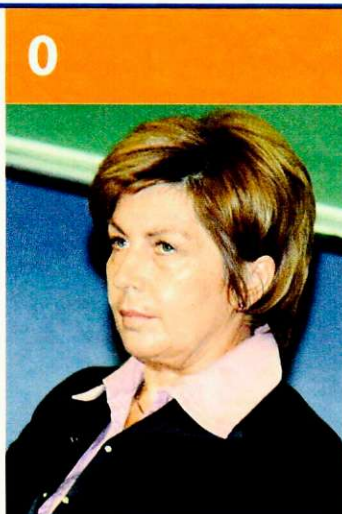
Začimbe, žitni izdelki, voda in brezalkoholne pijače, otroška hrana, kava, čaji, paštete in raguji, vloženo sadje in zelenjava ... 1001 cvet, Barcaffé, Cockta, Donat Mg, Jupii, Čoko in Čokolešnik, Bebi, Zlato polje, Maestro, Argeta ... Naše uveljavljene blagovne znamke so razlog, da samozavestno zremo v prihodnost - z vami.

DROGA KOLINSKA
www.drogakolinska.si

Politični semafor

Snedel dano besedo Čeprav je Zoran Janković še pred meseci zatrjeval, da ga politika ne zanima, je v ponedeljek dokončno potrdil, da namerava na jesenskih volitvah kandidirati za župana Ljubljane. Kot je dejal, se je glede kandidature premislil zato, ker je v njej videl nov izziv. Vse lepo in prav, vendar se nekateri sprašujejo, koliko bo, če bo izvoljen, sploh veljala njegova beseda, če je njegova trditev, da ga politika ne zanima, zdržala le nekaj mesecev.

Čaka jo razčiščevanje Generalna direktorica Kliničnega centra v Ljubljani Darinka Miklavčič se je pretekli teden znašla v zelo neprijetnem položaju, ko se je razvedelo, naj bi bili nekateri zdravniki del denarja, ki bi ga moral za preizkušanje zdravil dobiti KC, spravljeni v lastni žep. Glede na to, da je Miklavčičeva direktorica šele kratek čas, bi težko rekli, da za nepravilnosti nosi polno odgovornost, vendar pa bi bilo prav, če bi zdaj poskušala trditvam priti do dna.

Odhaja s pozitivno bilanco Predsednik nadzornega sveta Petrola Jože Zagožen je pretekli teden odstopil s svojega položaja. Kot razlog zanj je navedel preveliko zasedenost in to, da njegova pomoč v podjetju ni več potrebna, saj družba v zadnjem času posluje uspešno. V slednjem ima prav, saj so Petrolove delnice pred kratkim dosegle najvišjo vrednost, družba posluje brez večjih pretresov in s solidnim dobičkom. Del zaslug za to ima tudi sam.

Oži medijsko svobodo

Jože Bogataj, državni nadzornik za varstvo osebnih podatkov v imenu informacijske pooblaščenke, kljub naši zahtevi za sodno varstvo še naprej vztraja pri trditvi, da je Demokracija z objavo nekaterih najvišjih plač zaposlenih na Delu kršila zakon o varstvu osebnih podatkov in s tem naredila prekršek, zaradi katerega nam je izrekel denarno kazen. Našo pritožbo na njegovo odločbo je zato v skladu z zakonom izročil v obravnavo Okrajnemu sodišču v Ljubljani. Ob tem ga ni zanimalo dejstvo, da je bila objava Delovih plač v interesu slovenske javnosti in novinarskega čeha. Razkrilo se je, da so novinarji na Delu veliko bolje plačani kot njihovi kolegi v drugih medijih. S tem je postalo tudi jasno, zakaj so v preteklosti tako odločno nasprotovali ustanovitvi medijskega sklada. Bogataj pozablja, da smo novinarji javne osebnosti in s tem predmet medijske obravnave. Ni naloga medijev, da varujejo podatke podjetij, iz

katerih uhajajo informacije, zanimive za medijsko obravnavo. To je naloga in dolžnost podjetij samih. Če bo Bogatajeva odločba obveljala, bo medijska svoboda v Sloveniji resno ogrožena. 39. člen ustave, ki govori o svobodi izražanja misli, govora, javnega nastopanja, pa bo grobo poteptan. Upamo, da bo sodišče naši pritožbi ugodilo.

e-mail: info@univox.si

NAROČILNICA

NAROČILO (označite z x):

- ☐ Iz arhivov slovenske politične policije
- ☐ Tone Kuntner: **Mati Slovenija**
- ☐ Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo**
- ☐ Milan Zver: **100 let socialdemokracije**
- ☐ Albert Svetina: **Od osvobodilnega boja do banditizma**
- ☐ Janez Janša: **Okopi**
- ☐ Janez Janša: **Premiki**
- ☐ Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili**
- ☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije**
- ☐ Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne**
- ☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti**
- ☐ Vasja Klavara: **Predel 1809**
- ☐ Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske**
- ☐ Jože Dežman: **Moč preživetja**
- ☐ Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo**
- ☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja**
- ☐ Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo**
- ☐ Jože Dežman: **S pravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe**
- ☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi**
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.**
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.**
- ☐ Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora**
- ☐ Eiletz: **Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918**
- ☐ Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier**
- ☐ Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)**
- ☐ Vasja Klavara: **Koraki skozi meglo**
- ☐ Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli**
- ☐ Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor**
- ☐ Ive A. Stanič: **V objemu osvoboditeljev**
- ☐ Jože Zemljič: **Življenje je večna borba**

☐ **Naročam tednik Demokracija**

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno* ☐ 4 x letno (9% popust) ☐ 2 x letno (10% popust) ☐ 1 x letno (20% popust)

* Če želite uveljaviti 8% mesečni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec, ☐ invalid, ☐ brezposeln, ☐ študent ali dijak

5.000,00 SIT / 20,86 EUR
2.200,00 SIT / 9,18 EUR
6.200,00 SIT / 25,87 EUR
2.200,00 SIT / 9,18 EUR
6.700,00 SIT / 27,95 EUR
2.200,00 SIT / 9,18 EUR
2.200,00 SIT / 9,18 EUR
4.990,00 SIT / 20,82 EUR
8.500,00 SIT / 35,46 EUR
5.500,00 SIT / 22,95 EUR
3.906,00 SIT / 16,29 EUR
6.727,00 SIT / 28,07 EUR
5.500,00 SIT / 22,95 EUR
6.510,00 SIT / 27,16 EUR
990,00 SIT / 4,13 EUR
10.850,00 SIT / 45,27 EUR
4.991,00 SIT / 20,82 EUR
6.510,00 SIT / 27,16 EUR
5.300,00 SIT / 22,11 EUR
1.085,00 SIT / 4,52 EUR
1.085,00 SIT / 4,52 EUR
4.449,00 SIT / 18,56 EUR
6.696,00 SIT / 27,94 EUR
4.232,00 SIT / 17,65 EUR
3.840,00 SIT / 16,02 EUR
6.460,00 SIT / 26,95 EUR
4.400,00 SIT / 18,36 EUR
3.000,00 SIT / 12,51 EUR
2.500,00 SIT / 10,43 EUR
2.000,00 SIT / 8,34 EUR

število izvodov: _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**
ali na faks 01 230 06 61.

Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Obvestilo potrošnikom:
Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____

Si še predstavljate
življenje brez Mobitela?

15

*let svobode
gibanja*

TELEFON

Mobitel d.d., 1537 Ljubljana

Publicis, ad+o, Agn. Studio, foto: T. Brejc